

Nr 150.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående ny stat för centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet: given Stockholms slott den 14 februari 1920.

Under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen att

dels godkänna det av chefen för jordbruksdepartementet framlagda förslaget till stat för centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet, att tillämpas från och med år 1921, ävensom förklara, att de villkor och bestämmelser, som fastställts för åtnjutande av avlöningar till ordinarie befattningshavare å centralanstaltens nuvarande stat, skola gälla även i fråga om dylika avlöningar å den nya staten;

dels, vid bifall härtill, höja ordinarie anslaget till nämnda centralanstalt från kronor 163,450
med » 113,550
till » 277,000;

dels ock till diverse behov vid samma centralanstalt anvisa å *tilläggsstat* för år 1920 ett reservationsanslag av kronor 101,600.

De till ärendet hörande handlingar skola tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott.

GUSTAF.

Alfred Petersson.

*Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans
Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 14
februari 1920.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern EDÉN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena HELLNER,
Statsråden: PETERSSON,
PETRÉN,
NILSON,
LÖFGREN.
friherre PALMSTIERNA,
UNDÉN,
THORSSON,
HOLMQUIST,
OLSSON.

Departementschefen, statsrådet Petersson anförde:

I statsverkspropositionen till innevarande års riksdag har Kungl. Maj:t i punkten 3 under nionde huvudtiteln föreslagit riksdagen att i avbidan på blivande proposition beräkna en höjning i det under anslags- titeln »befrämjande i allmänhet av jordbruk och lantmannanäringar» upptagna ordinarie anslaget till centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet från 163,450 kronor med 111,550 kronor till 275,000 kronor. Tillika har Kungl. Maj:t uti propositionen nr 2 i punkten 1 under nionde huvudtiteln föreslagit riksdagen att i avbidan å senare pro-

position beräkna å tilläggsstat för innevarande år till nämnda centralanstalt ett anslag av 100,000 kronor.

Sedan detta ärende numera vunnit erforderlig utredning, anhåller jag att få anmäla detsamma.

Centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet inrättades från och med år 1907. Redan år 1905 medgav riksdagen, att en dylik anstalt finge upprättas i huvudsaklig överensstämmelse med framlagd organisationsplan, samt anvisade anslag till byggnader och andra anläggningar vid lantbruksakademiens Experimentalfält, föranledda av anstaltens inrättande. År 1906 godkände riksdagen stat för anstalten och anvisade till densamma ett ordinarie anslag av 106,000 kronor. Anstalten organiserades då på fem avdelningar, nämligen för jordbruk, för lantbrukskemi, för husdjursskötsel och mejerihantering, för lantbruksbotanik och för entomologi. Varje avdelning ställdes under ledning av en föreståndare. Dessutom skulle anställas vid jordbruksavdelningen en överassistent, huvudsakligen för de lokala fältförsöken samt vid avdelningen för husdjursskötsel och mejerihantering två överassistenter, avsedda den ene för mejeriförsöken och den andre för bakteriologiska försök. Dessutom upptogos arvoden till tre assistenter och fem vaktmästare samt ett belopp av 59,200 kronor till anstaltens övriga utgifter.

Vid 1909 års riksdag tillerkändes föreståndare och överassistenter rätt till semester och anslaget höjdes med 2,100 kronor till vikariatsersättningar.

Vid 1911 års riksdag förändrades den bakteriologiska sektionen till en särskild avdelning. En överassistenttjänst förändrades härvid till föreståndarbefattning. Tre nya assistentplatser inrättades, så att varje avdelning fick en assistent. Den å avdelningen för husdjursskötsel och mejerihantering placerade assistenten tillhör underavdelningen för husdjursskötsel. Assistenternas arvoden höjdes även. Anslaget ökades med 13,000 kronor till 121,100 kronor.

År 1913 framlade Kungl. Maj:t för riksdagen förslag till löne reglering för centralanstaltens befattningshavare, så att föreståndarna skulle likställas med professorer och överassistenter med andra grads tjänstemän. Vaktmästarna uppfördes såsom ordinarie, en anslagspost upptogs till bestridande av kamrerar- och notariegöromål och anslaget till anstaltens övriga utgifter ökades till 88,300 kronor. Inalles höjdes ordinarie anslaget till 159,950 kronor.

På grund av löne reglering för vaktmästare höjdes anslaget vid 1919 års lagtima riksdag till 163,450 kronor.

Centralanstaltens nuvarande stat har följande utseende:

	Lön	Tjänstgöringspenningar	Orts-tillägg	Summa	
1 avdelningsföreståndare	5,000	2,500	—	7,500	Efter 5 år kan lönen höjas med 600 kronor.
5 d:o	25,000	12,500	—	37,500	
1 överassistent	3,600	1,800	400	5,800	Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kronor och efter 10 år med ytterligare 500 kronor.
1 d:o	3,600	1,800	400	5,800	
1 vaktmästare.....	1,100	650	150	1,900	Efter 3 år kan lönen höjas med 100 kronor, efter 6 år med ytterligare 100 kronor och efter 9 år med ytterligare 100 kronor.
4 d:o	4,400	2,600	600	7,600	
1 assistent, arvode.....	—	—	—	3,000	Efter 5 år kan arvodet höjas med 400 kronor.
5 assistenter, d:o	—	—	—	15,000	
För bestridande av kamrerar- och notariegöromål	—	—	—	1,500	
Avlöning summa	—	—	—	85,600	
Till centralanstaltens övriga utgifter.....	—	—	—	88,300	
Summa	—	—	—	173,900	

Ann. 1. Sålänge avdelningsföreståndare eller överassistent åtnjuter bostad in natura, skola för avdelningsföreståndare å lönen avdragas 1,200 kronor om året samt för överassistent ortstillägg ej utgå ävensom å lönen avdragas 600 kronor årligen.

Ann. 2. Därest vaktmästare åtnjuter bostad med bränsle, eventuellt med bränsle och lyse, skola av lönen avstås för bostad med bränsle 300 kronor samt för lyse 25 kronor för år. I de fall, då dylik befattningshavare åtnjuter enbart bostad eller bostad med värme men icke i övrigt erforderligt bränsle, ävensom då bostadsförmån är av sådan beskaffenhet, att den icke kan anses hava ovan sagda värde, skola det ankomma på Kungl. Maj:tt att efter omständigheterna bestämma det lägre löneavdrag, som för dylik förmån skall äga rum.

Enär avdrag för bostad in natura åt avdelningsföreståndare, överassistenter och vaktmästare beräknats till sammanlagt 10,450 kronor, har anslagsbeloppet kunnat begränsas till 163,450 kronor.

Under de senaste åren har detta anslag visat sig otillräckligt att bestrida anstaltens utgifter. Delvis på grund av dyrtiden och delvis för att möjliggöra några mindre utvidgningar av anstaltens verksamhet hava därför anvisats anslag å tilläggsstat för år 1918 å 40,000 kronor och för år 1919 å 75,000 kronor.

Såsom jag meddelade vid anmälan den 7 januari 1920 av de frågor, som rörde statsregleringen för år 1921, har nu centralanstaltens

styrelse i skrivelse den 7 november 1919 framlagt förslag till ny stat för anstalten samt om ökade anslag. Styrelsens skrivelse har blivit befordrad till trycket och torde få såsom bilaga fogas till detta protokoll. Jag tillåter mig hänvisa till densamma vid den redogörelse jag nu går att lämna.

Styrelsens skrivelse utmynnar i hemställan, att Kungl. Maj:tt måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna det av styrelsen i skrivelsen framlagda förslaget till stat för centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet, att tillämpas från och med år 1921;

dels vid bifall härtill höja det till centralanstalten på ordinarie stat uppförda anslaget, nu 163,450 kronor, med 96,800 kronor till 260,250 kronor;

dels på tilläggsstat för år 1920 till centralanstalten anvisa ett belopp av 99,890 kronor;

dels ock ej mindre för uppförande vid Experimentalfältet av nya institutionsbyggnader för centralanstaltens kemiska och bakteriologiska avdelningar och dess avdelning för husdjursskötsel och mejerihantering samt av en ny försöksladugård än även för tillbyggnad av den botaniska avdelningens institutionsbyggnad och uppförande av ny bostad för denna avdelnings vaktmästare på extra stat för år 1921 anvisa ett anslag av sammanlagt 1,524,000 kronor.

Styrelsens statförslag är med uteslutande av anmärkningarna, vilka någon ändring icke ifrågasättes, av följande lydelse:

	Lön	Tjänstgöringspenningar	Orts-tillägg	Summa	
1 avdelningsföreståndare	5,000	2,500	—	7,500	} Efter 5 år kan lönen höjas med 600 kronor.
5 d:o	25,000	12,500	—	37,500	
1 överassistent	3,600	1,800	400	5,800	} Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kronor och efter 10 år med ytterligare 500 kronor.
1 d:o	3,600	1,800	400	5,800	
1 laborator	3,600	2,000	—	5,600	} Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kronor och efter 10 år med ytterligare 500 kronor.
3 laboratorer	10,800	6,000	—	16,800	
1 assistent, arvode	—	—	—	4,600	} Efter 5 år kan arvodet höjas med 400 kronor.
6 assistenter, arvoden	—	—	—	27,600	
1 vaktmästare	1.100	650	150	1,900	} Efter 3 år kan lönen höjas med 100 kronor, efter 6 år med ytterligare 100 kronor och efter 9 år med än ytterligare 100 kronor.
4 d:o	4,400	2,600	600	7,600	
Avlöning summa	—	—	—	120,700	
Till centralanstaltens övriga utgifter	—	—	—	150,250	
Summa	—	—	—	270,950	

Vid jämförelse med den nu gällande staten utvisar detta statförslag skiljaktigheter därutinnan, att *dels* 4 laboratorsbefattningar föreslagits skola inrättas, *dels* antalet assistenter ökats med en, *dels* assistenternas arvode föreslås höjt från 3,000 till 4,600 kronor, *dels* anslagsposten för bestridande av kamrerar- och notariegöromål uteslutits och *dels* anslagsposten till centralanstaltens övriga utgifter höjts.

Laboratorsbefattningarna hava föreslagits skola inrättas vid en var av underavdelningen för husdjursskötsel samt avdelningarna för botanik, entomologi och bakteriologi. Anstaltens styrelse har efter en i skrivelsen omförd utredning funnit det ådagalagt, att vid nämnda underavdelning och avdelningar behov förefunnos av en tjänsteman med högre tjänsteställning än assistent. Styrelsen hade haft under övervägande, huruvida dessa nya tjänstemän borde vara överassistenter, men av närmare angivna skäl funnit sig icke böra tillstyrka detta utan ansett dem böra bliva laboratorer. Dessas avlöning borde bestämmas lika med för laboratorer vid skogsförsöksanstalten och veterinärbakteriologiska anstalten samt för en laborator vid veterinärhögskolan och alltså 200 kronor mindre än överassistents avlöning. Laboratorerna borde

icke liksom överassistenterna tillförsäkras bostad vid Experimental-fältet.

Den nya assistentbefattningen har avsetts för underavdelningen för husdjursskötsel.

Inrättandet av de särskilda nya befattningarna motiveras ytterligare för varje befattning. Vad beträffar underavdelningen för husdjursskötsel framhålles, att nya försöksuppgifter trätt i förgrunden, vilka krävde starkare utveckling av den centrala försöksverksamheten och till följd därav ökad personal. I fråga om den botaniska avdelningen göres gällande, att dess verksamhet borde vara speciellt inriktad på utforskande av de odlade växternas livsvillkor och av de växtsjukdomar, som bero på parasitiska svampar. Avdelningen borde därför framför allt vara en växtpatologisk anstalt. Detta vetenskapsområde vore emellertid så vidsträckt, att det icke vore möjligt för en person att behärska det i sin helhet. Olika förstudier krävdes för skilda delar av avdelningens uppgifter, nämligen angående de fysiologiska och de svampparasitära växtsjukdomarna. Beträffande den entomologiska avdelningen framhålles dels mångfalden av arbetsuppgifter, som föreligga och som tränga sig fram, dels den omständigheten att studiet av de entomologiska problemen i naturen måste koncentreras till en helt kort tidsperiod av året. Försöksverksamheten hade av brist på arbetskraft och medel praktiskt taget legat nere. Därest en föreslagen biodlingsanstalt komme till stånd, borde denna avdelnings arbetskrafter ytterligare ökas utöver vad som nu föresloges. Vid den bakteriologiska avdelningen fortginge arbetena huvudsakligen efter två linjer, enär där utfördes dels jord- och gödselbakteriologiska, dels ock mejeribakteriologiska försök. Arbetet ökades och större differentiering i detsamma borde införas. Avdelningens föreståndare hade föreslagit antingen en laborator eller ock ytterligare en assistent. Styrelsen har förordat det förra alternativet.

Assistenternas arvoden hava föreslagits höjda till likhet med assistenternas vid naturhistoriska riksmuseet, dock att fortfarande centralanstaltens assistenter borde äga rätt till en arvodesförhöjning å 400 kronor efter fem år. I avseende å kompetens och arbetsuppgift m. m. vore nu ifrågavarande assistenter mest likställda med assistenterna vid nämnda museum ävensom vid skogsförsöksanstalten, för vilka sistnämnda arvodesökning nu begärts av skogsförsöksanstaltens styrelse.

Någon ändring i fråga om rätten till bostad för föreståndare, professorer och vaktmästare ifrågasättes icke. Assistenterna äga ej rätt till bostad, men i mån av tillgång har fri bostad anvisats dem. Häruti föreslås nu i samband med den föreslagna höjningen av assistentarvodet

den ändring, att styrelsen skulle äga disponera samtliga assistentbostäder och efter gällande hyrespriser tillhandahålla dem, förnämligast åt de assistenter, vilkas ständiga närvaro vid Experimentalfältet vore mest behövlig. Dock borde hyresbeloppen jämkas så, att lönerregleringen verkligen komme att medföra löneförbättring, oaktat den fria bostaden indroges.

Anslagsposten till bestridande av kamrerar- och notariegörömlar borde uteslutas och ingå bland de »till centralanstaltens övriga utgifter» anslagna medel.

Vad beträffar centralanstaltens utgifter utöver avlöningar upptages därtill i staten en anslagspost å 88,300 kronor, varjämte såsom ovan nämnts å tilläggsstat för år 1919 anvisats ett anslag av 75,000 kronor. Enligt motiveringarna för dessa anslagsbelopp hava de beräknats fördelade sålunda:

	Ordinarie anslag	Anslag å tilläggsstat för år 1919	Summa
1. Avdelningen för jordbruk	15,000	15,000	30,000
2. » » lantbrukskemi	8,800	4,200	13,000
3. a) Underavdelningen för husdjursskötsel	13,200	15,950	29,150
b) » » mejerihantering	7,000	1,000	8,000
4. Avdelningen för lantbruksbotanik ...	6,500	6,300	12,800
5. » » entomologi	4,000	12,500	16,500
6. » » bakteriologi	6,000	3,500	9,500
7. Allmänna utgifter	27,800	16,550	44,350
Summa	88,300	75,000	163,300.

De till allmänna utgifter avsedda medlen fördela sig sålunda:

Styrelsens rese- och traktamentsersättningar	1,500	—	1,500
Föreståndares och överassistenters d:o d:o	5,500	9,500	15,000
Tryck och expenser	10,500	3,500	14,000
Underhåll av vägar, byggnader, tomter m. m.	6,500	3,500	10,000
Vatten	1,800	—	1,800
Brandstodspremier, sjukvård, oförutsedda utgifter	2,000	50	2,050
Summa	27,800	16,550	44,350.

Till dessa ändamål föreslår nu centralanstaltens styrelse väsentligt ökat ordinarie anslag, varjämte anslag begäras å tilläggsstat. Dessa anslagskrav hava av styrelsen sammanställt sålunda:

	Tilläggsstat för år 1920	Ordinarie stat
I. Avdelningen för jordbruk:		
a) Till försök å Experimentalfältet och vid andra försöksstationer	13,200	16,000
b) Till lokala fältförsök och uppvisningsfält	1,800	4,200
II. Avdelningen för lantbrukskemi	5,400	13,850
III. Avdelningen för husdjursskötsel och mejeri- hantering:		
a) Underavdelningen för husdjursskötsel	15,090	26,300
b) Underavdelningen för mejerihantering	7,250	14,700
IV. Avdelningen för lantbruksbotanik.....	7,900	13,400
V. Avdelningen för entomologi	12,800	15,700
VI. Avdelningen för bakteriologi	4,100	6,250
VII. Allmänna utgifter.....	32,350	39,850
	Summa 99,890	150,250.

De till allmänna utgifter avsedda medlen
hava beräknats sålunda:

För bestridande av kamrerar- och notariegöromål ...	1,500	3,000
Styrelsens rese- och traktamentsersättning	1,000	—
Föreståndares och överassistenters rese- och trakta- mentsersättning	14,500	—
Tryck och expenser	7,000	15,500
Byggnaders och vägars underhåll	6,500	15,000
Vatten.....	—	2,500
Brandstodsavgifter, sjukvård, oförutsedda utgifter	500	2,500
Vikariatsersättning för vaktmästare	1,350	1,350
	Summa 32,350	39,850.

De belopp, som nu begäras å tilläggsstat, uppgå alltså till 24,890 kronor mer än som anvisats å tilläggsstat för år 1919.

Det belopp, som föreslås skola uppföras i den ordinarie staten, är
Bihang till riksdagens protokoll 1920. 1 saml. 125 häft. (Nr 150.) 2

däremot 13,050 kronor mindre än summan av de medel, som för år 1919 stått till förfogande å ordinarie stat och tilläggsstat. Detta beror huvudsakligen på att styrelsen utgått från den förutsättningen, att från och med år 1921 resekostnads- och traktamentsersättningar till anstaltens styrelse och personal skulle bestridas från nionde huvudtitelns förslagsanslag till rese- och traktamentspenningar samt alltså icke några medel därtill behöva upptagas i centralanstaltens stat. Härom torde följande böra ur styrelsens skrivelse här återgivas:

»Med hänsyn till den avsevärda ökningen i prisen å järnvägsbiljetter samt andra resekostnader nödgades styrelsen i samband med den underdåniga framställningen om anvisande av medel på tilläggsstat för år 1919 hos Kungl. Maj:t begära en väsentlig ökning av det till resekostnader utgående anslaget. Det under rubriken VII 'Allmänna utgifter' upptagna ordinarie anslaget utgör 7,000 kronor. A tilläggsstat för år 1919 begärdes och erhöles ytterligare 9,500 kronor. Samtidigt med denna framställning gjorde styrelsen ävenledes underdånig anmälan, att kravet på ökning av resekostnadsanslaget skulle varit vida större, om ej den av tidsförhållandena förorsakade inskränkningen i utfodningsförsök i olika delar av landet minskat behovet av inspektionsresor. Över denna styrelsens skrivelse avgav statskontoret yttrande den 21 oktober 1918 och anförde därvid, att det måhända skulle kunna ifrågasättas, att de i det begärda anslaget inberäknade, till reseersättningar avsedda belopp skulle anvisas att utgå av nionde huvudtitelns förslagsanslag till rese- och traktamentspenningar. Då emellertid hittills resekostnaderna upptagits bland de för centralanstaltens drift avsedda ändamål och alltså någon förändring i ifrågavarande hänseende icke syntes kunna äga rum utan riksdagens medverkan, ville statskontoret, som ansåg anledning saknas att söka åstadkomma en dylik förändring, hemställa, att det belopp, som kunde finnas erforderligt för centralanstaltens behöriga drift under år 1919, måtte såsom förslagsanslag, högst, varda uppfört å tilläggsstat till riksstaten för nämnda år. Departementschefen framhöll, att det förhållandet, att dylika kostnader inberäknats i centralanstaltens utgifter, vore ägnat att vålla olägenheter så till vida, som det kunde tänkas inträffa, att angelägna resor måste inställas av brist på medel, och han ansåg därför, att den i statskontorets utlåtande antydda möjligheten att låta resekostnaderna gäldas från nionde huvudtitelns förslagsanslag till rese- och traktamentspenningar vore förtjänt av beaktande. Han fann sig dock sakna anledning att då framlägga förslag i detta ärende, enär en förändring i angivet syfte syntes honom böra bliva beroende av framställning från centralanstalten själv samt föregås av närmare utredning.

Med anledning härav tillåter sig styrelsen erinra därom, att i de inkomst- och utgiftsstaten, som före år 1913 faststälts för centralanstalten, upptagits vissa utgiftsposter dels under de olika avdelningarna för assistenters resor och dels under rubriken 'Allmänna utgifter' för styrelsens rese- och traktamentsersättningar, men att däremot ej i staten funnits upptagen någon post för avdelningsföreståndares och överassistenters resor, utan att kostnaden för dessa befattningshavares resor bestredes från nionde huvudtitelns gemensamma anslag till rese- och traktamentspenningar. På förslag av lönerogleringskommittén föreslog Kungl. Maj:t 1913 års riksdag, att även dessa ersättningar skulle utgå av anstaltens medel. Sedan år 1914 hava där-

före alla de av centralanstaltens styrelse och dess tjänstemän verkställda resorna gäldats med de för anstaltens driftkostnader anvisade anslagen.

Denna anordning har emellertid visat sig vara förenad med avgjorda olägenheter, i det att den onödigtvis beskär tjänstemännens möjligheter att komma i intim kontakt med det praktiska jordbruket och dess utövare. Det är så gott som omöjligt att nära två år förut beräkna, i vilken omfattning de olika avdelningarnas tjänstemän kunna behöva företaga tjänsteresor. Dessa bero, vad beträffar särskilt den botaniska och entomologiska avdelningens tjänstemän, till stor del på den omfattning, i vilken växtsjukdomar uppträda inom landet, och i vilka delar av landet dessa sjukdomar uppträda. Det är tydligt, att om man önskar, att centralanstaltens tjänstemän skola träda i livlig förbindelse med det praktiska jordbrukets utövare, så bör man söka undvika en anordning, som kan leda till, att dessa tjänstemän under viss del av året nödgas avstå ifrån att företaga några tjänsteresor på grund därav, att det för dessa resor avsedda anslaget redan är förbrukat.

Härtill komma de svårigheter, som på grund av de ständigt återkommande taxeförhöjningarna visat sig föreligga för ett noggrant beräknande av det behövliga reseanslaget.

På grund härav får styrelsen i underdånighet hemställa, att de för rese- och traktamentsersättningar i centralanstaltens stat upptagna beloppen efter ingången av år 1921 må få gäldas från nionde huvudtitelns gemensamma anslag till rese- och traktamentspenningar. I enlighet med denna hemställan har styrelsen i sitt här nedan intagna förslag till ny stat för centralanstalten uteslutit de för rese- och traktamentsersättningar avsedda beloppen.»

Styrelsen har i sin skrivelse särskilt för varje avdelning och för de allmänna utgifterna detaljerat redogjort för beräkandet av de nu begärda beloppen. Jag tillåter mig att härutinnan hänvisa till nämnda skrivelse och vill endast framhålla följande.

Beträffande jordbruksavdelningen har styrelsen ansett sig icke nu böra föreslå några förändringar. Såsom skäl härtill har anförts, att anstalten erhållit en donation, vilken, därest den finge mottagas, komme att föranleda en väsentlig utvidgning av arbetet vid denna avdelning, samt att avdelningens nuvarande föreståndare år 1921, komme att uppnå pensionsålder och då torde komma att avgå. Å tilläggsstat för år 1920 har därför begärts samma belopp, som beviljats för år 1919 eller 15,000 kronor. Å ordinarie stat för år 1921 har, såsom ovanintagna sammanställning utvisar, styrelsen ansett tillhoppa 20,200 kronor böra uppföras. Härav äro 4,200 kronor avsedda för lokala försök och uppvisningsfält eller samma belopp som å nuvarande ordinarie stat, efter uteslutande av 800 kronor till assistenternas tjänsteresor.¹⁾ Återstående 16,000 kronor avse försöken å Experimentalfältet och andra fasta försöksgårdar samt

¹⁾I styrelsens beräkning å sid. 19 upptages ordinarie anslaget till lokala fältförsök fortfarande med 5,000 kronor, när sagda uteslutna 800 kronor där i stället tillagts anslagsposten till diverse omkostnader. Detta har emellertid ej vidhållits i styrelsens sammanställning å sid. 40 och ej heller i staten och anslagsberäkningen å sid. 41 eller i styrelsens hemställan å sid. 50.

motsvaras av 10,000 kronor i nuvarande anslaget å ordinarie stat. Härvid är emellertid att märka, att de särskilda utgiftsposter, som ingå i nämnda belopp av 16,000 kronor, av styrelsen upptagits i likhet med i den av Kungl. Maj:t för centralanstalten för år 1920 fastställda staten, men att denna stat även upptager en inkomst å 6,000 kronor från centralanstaltens jordbruk, så att anslagsbehovet begränsats till nyssnämnda 10,000 kronor. Då dylik inkomst även framdeles torde bära påräknas men icke nu av styrelsen tagits i beräkning, torde styrelsens förslag få anses innebära anslaget bibehållande vid 10,000 kronor. Däremot bör observeras, att icke något ökningsbelopp uppförts för jordbruksavdelningen å ordinarie stat till motsvarighet av tilläggsstatens anslag å tillhoppa 15,000 kronor. Föga sannolikhet torde dock föreligga för att mindre behov av medel till denna avdelning skall förefinnas år 1921 än år 1920. Enligt vad jag inhämtat har styrelsen med hänsyn till de i utsikt ställda förändringarna vid denna avdelning ansett anslag härtill bära beredas å tilläggsstat för år 1921.

För avdelningen för lantbrukskemi föreslås anslaget å tilläggsstat höjt från 4,200 kronor till 5,400 kronor, beroende på att åt de bägge extra assistenterna vid denna avdelning årsarvodet ansetts bära ökas från 2,400 till 3,000 kronor, vilket Kungl. Maj:t redan för år 1919 medgivit. Det ordinarie anslaget har föreslagits lika med summan av det begärda anslaget å tilläggsstat för år 1920 och anslaget å nuvarande ordinarie stat, dock med en minskning av 350 kronor i de för uppvärmning och belysning avsedda medlen, påtagligen på grund av att prisen å bränsle och lyse antagits komma att i någon mån nedgå.

Vad beträffar underavdelningen för husdjursskötsel föreslås å tilläggsstat för år 1920 ett anslag å 15,090 kronor. För år 1919 utgjorde motsvarande anslag 15,950 kronor och beloppet är alltså minskat med 860 kronor. Då emellertid i anslaget för år 1919 ingick ett belopp av 5,000 kronor till anordningar i ladugården, vilket icke återkommer för år 1920, samt därjämte de till diverse omkostnader avsedda medlen sänkts med 260 kronor, visar i verkligheten anslaget en ökning av $5,260 - 860 = 4,400$ kronor. Detta beror på att ett arvode av 250 kronor i månaden ansetts bära från den 1 juli 1920 beredas en extra assistent, vartill åtgå 1,500 kronor. Övriga ökningarna hänföra sig med 500 kronor¹⁾ till assistenters tjänsteresor, med 1,000 kronor till underhåll av inventarier, med 400 kronor till böcker, skrivmateriel m. m., med 500 kronor

¹⁾ å sid. 23 i motiveringen uppgives, påtagligen av misstag, 600 kronor.

till förbrukningsartiklar och med 500 kronor till extra arbeten å försöksgårdar.

Det ordinarie anslaget till utgifter vid underavdelningen för husdjursskötsel föreslås till 26,300 kronor. Summan av det nuvarande ordinarie anslaget å 13,200 kronor och det begärda tilläggsanslaget för år 1920 å 15,090 kronor gör 28,290 kronor. För år 1921 ifrågasättes alltså en minskning med 1,990 kronor. Vid denna jämförelse är emellertid att märka, att centralanstaltens styrelse i sin motivering och sammanräkning å sid. 21—23 utgått, liksom förut anmärkts beträffande jordbruksavdelningen, icke från det nuvarande anslaget å ordinarie stat utan från den av Kungl. Maj:t för år 1920 för anstalten fastställda staten. Denna upptager beträffande underavdelningen för husdjursskötsel såsom utgift även en post av 6,000 kronor till kreaturens underhåll och rekrytering men samtidigt en lika stor post såsom inkomst av ladugårdsskötseln, så att det effektiva anslagsbeloppet stannat vid ovanberörda belopp av 13,200 kronor. Nyssnämnda inkomst har nu icke tagits i beräkning av centralanstaltens styrelse, som utgått från ett ordinarie anslagsbelopp av 19,200 kronor. Då emellertid givetvis inkomst från ladugårdsskötseln fortfarande bör kunna påräknas och anledning icke torde förefinnas att beräkna beloppet därav lägre än hittills, torde styrelsens förslag få anses häntyda på ett ordinarie anslagsbehov därutöver av allenast 20.300 kronor, innebärande en utgiftsminskning av 7,990 kronor.

Vad nu angår de särskilda förändringar, varigenom sagda utgiftsminskning uppkommit, har orsaken till avförandet av en utgiftspost å 900 kronor till assistenters tjänsteresor förut berörts. En föreslagen nedsättning med 2,000 kronor i posten till kreaturens underhåll beror på antagen minskning i utgifterna härtill. Posterna till räkneassistent och extra assistent å tillhoppa 4,900 kronor hava uteslutits från och med år 1921. Såsom skäl härtill har styrelsen anfört att, därest det av styrelsen gjorda förslaget angående upptagande av en laborator- och två ordinarie assistentbefattningar å husdjursavdelningens ordinarie stat vunno bifall, något belopp till »extra assistenter» icke syntes behöva ifrågakomma. Återstående minskning å 190 kronor har skett å posten till diverse omkostnader.

Underavdelningen för mejerihantering omhänderhaver försök dels under överassistentens direkta ledning och dels vid Alnarp. Förstnämnda försöksgren föreslås nu utvidgad, varför närmare redogöres i styrelsens skrivelse sid. 26—27. Under det att på tilläggsstat för år 1919 för denna avdelning anvisats endast 1,000 kronor till inköp av mjölk,

föreslås nu därutöver å tilläggsstat för år 1920 dels 750 kronor till hyra för senare halvåret av utvidgad lokal hos mjölkcentralen i Stockholm, dels 3,000 kronor till inventarieanskaffning och dels 1,500 kronor för anställande av en extra assistent. Då därjämte försöken vid Alnarp ansetts kräva med 1,000 kronor ökade medel dels till höjt assistent-arvode och dels till kostnader för förbrukningsartiklar, blir hela det å tilläggsstat begärda beloppet 7,250 kronor. Summan av detta belopp och det för avdelningen avsedda anslaget å ordinarie stat, 7,000 kronor, utgör 14,250 kronor. Styrelsen har nu föreslagit, att ordinarie anslaget måtte bestämmas till 14,700 kronor. Skillnaden beror på att hyra och assistent-arvode måste beräknas för helt år samt höjningar med mindre belopp skett i flera utgiftsposter, varemot något anslag till inventarieanskaffning, vartill å tilläggsstat för år 1920 begärts 3,000 kronor, icke upptagits.

Till botaniska avdelningen begäres för år 1920 å tilläggsstat 7,900 kronor, vilket innebär en ökning med 1,600 kronor i jämförelse med år 1919. Ökningen beror på ökade resekostnader för assistenter, utvidgade försök, ökning i rapportverksamheten m. m. Å ordinarie stat anses till denna avdelning ett anslag av 13,400 kronor erforderligt eller 1,000 kronor mindre än summan av nuvarande ordinarie anslag å 6,500 kronor och å tilläggsstat begärda 7,900 kronor. Sänkningen beror helt och hållet på uteslutandet av anslag till assistenters tjänsteresor.

Den entomologiska avdelningen har på tilläggsstat för år 1919 ett anslag av 12,500 kronor, vilket för år 1920 föreslås höjt till 12,800 kronor för extra arbetsbiträden. Summan av detta belopp och avdelningens andel, 4,000 kronor, i det ordinarie anslaget utgör 16,800 kronor. Å ordinarie stat begäres emellertid endast 15,700 kronor. Skillnaden beror på att förut med tillhoppa 1,500 kronor upptagna belopp till assistenters tjänsteresor uteslutits, varemot vissa andra utgiftsposter höjts med tillhoppa 400 kronor.

Till den bakteriologiska avdelningens utgifter utgår å tilläggsstat för år 1919 ett anslag av 3,500 kronor. För år 1920 föreslås detta höjt till 4,100 kronor, beroende på dels ökning med 1,100 kronor, varav 600 kronor till ökat assistent-arvode, och dels minskning med 500 kronor till förbrukningsartiklar. Summan av anslaget till denna avdelning å ordinarie stat, 6,000 kronor, och det för år 1920 begärda tilläggsanslaget utgör 10,100 kronor. Nu begäres emellertid å ordinarie stat endast 6,250 kronor. Minskningen å 3,850 kronor beror dels på minskade utgifter för förbrukningsartiklar samt för uppvärmning och belysning, tillhoppa 1,250 kronor, men huvudsakligen på uteslutandet

av arvode till extra assistent å tillhopa 3,000 kronor. Däremot hava kostnaderna för beredning av baljväxtkulturer beräknats höjda med 400 kronor. Angående nämnda arvode till extra assistent anför styrelsen, att något sådant icke komme att behövas, därest styrelsens förslag om inrättande av en laboratorbefattning vid denna avdelning samt bibehållande av den ordinarie assistentbefattningen bifölles.

Vad därefter beträffar centralanstaltens utgifter i allmänhet har härtill anvisats å tilläggsstat för år 1919 ett belopp av 16,550 kronor. För år 1920 föreslås detta belopp höjt till 32,350 kronor eller med 15,800 kronor. Härav belöpa 1,500 kronor å ökad ersättning för bestridande av kamrerar- och notariegöromål, 1,000 kronor å ökade kostnader för rese- och traktamentsersättning åt styrelsens ledamöter, 5,000 kronor å dylika ökade kostnader för föreståndare och överassistenter, 3,500 kronor å ökade utgifter för tryck och expenser, 3,000 kronor å ökade underhållskostnader för byggnader och vägar, 1,350 kronor å vikariatsersättning till vaktmästare och 450 kronor till övriga utgifter. Det å ordinarie stat nu begärda beloppet till dessa allmänna utgifter utgör 39,850 kronor eller 20,300 kronor mindre än summan av nuvarande ordinarie anslag 27,800 kronor och det å tilläggsstat för år 1920 begärda beloppet, 32,350 kronor, tillhopa 60,150 kronor. Denna minskning beror på att anslag till rese- och traktamentskostnader å sammanlagt 22,500 kronor uteslutits, varemot dels hela det föreslagna arvodet för kamrerar- och notariegöromålens bestridande, 3,000 kronor, nu uppförts under detta anslag, vilket innebär en ökning med 1,500 kronor, och dels utgifterna för vatten ökats med 700 kronor.

Den av centralanstaltens styrelse framlagda staten slutar på 270,950 kronor. På grund av bostadsavdrag å tillhopa 10,700 kronor kräves därtill anslag å endast 260,250 kronor. Anslagsökningen är 250 kronor mindre än ökningen i statens slutsumma, enär nu de fem vaktmästarnas bostadsavdrag upptagits till 300 kronor för varje i stället för förut 250 kronor.

Slutligen har centralanstaltens styrelse uti förevarande skrivelse lämnat en utredning angående anstaltens lokalbehov, utmynnande i förslag till dels två nya institutionsbyggnader, den ena för de kemiska och bakteriologiska avdelningarna och den andra för husdjurs- och mejeriavdelningen, för en kostnad av tillhopa 1,400,000 kronor, dels en för husdjursavdelningen avsedd försöksladugård för en kostnad av 56,000 kronor, dels tillbyggnad till botaniska avdelningens institutionsbyggnad för 50,000 kronor och dels en av förändringar i sistnämnda byggnad föranledd nybyggnad av vaktmästarbostad för 18,000 kronor. Tillhopa

uppgå dessa belopp till 1,524,000 kronor. Vindsvåningarna i de bägge föreslagna nya institutionsbyggnaderna skulle användas att mot hyra upplåtas till bostäder åt tjänstemän. Den nuvarande gamla institutionsbyggnaden, vilken vid centralanstaltens inrättande överläts av lantbruksakademien till anstalten, har ansetts böra återlämnas till akademien, vilken kunde dit förlägga sitt bibliotek och sina expeditionslokaler samt där lämna sin sekreterare den tjänstebostad, som ursprungligen varit honom tillerkänd. En dylik anordning har ansetts skola medföra fördelar både för centralanstalten och akademien.

Angående byggnadsfrågorna torde jag för övrigt få hänvisa till styrelsens skrivelse sid. 42—49.

Jag har vidare att omförmäla, att centralanstaltens assistenter i en den 29 augusti 1918 till jordbruksdepartementet inkommen skrift anhöllo, att i avvaktan på reglering av deras arvoden Kungl. Maj:t måtte för 1919 års riksdag framlägga förslag om tillfällig arvodesförhöjning med 1,000 kronor för en var av dem. Sedan ärendet remitterats till centralanstaltens styrelse, har denna i utlåtande den 7 november 1919 dels erinrat, att genom 1919 års lagtima riksdags beslut om provisorisk löneförbättring en var av dessa assistenter erhållit en förbättring med 750 kronor, dels ock åberopat styrelsens samma dag avlåtna förslag om bland annat assistentarvodenas höjning.

Utlåtanden över den av centralanstaltens styrelse nu gjorda framställningen hava avgivits av lantbruksstyrelsen, lantbruksakademien och byggnadsstyrelsen.

Lantbruksstyrelsen och lantbruksakademien tillstyrka förslaget till alla delar. Därvid anför bemälda akademi tillika, att det skulle för akademien och dess verksamhet vara av största betydelse, om akademien på grund av att nya tidsenliga institutionsbyggnader uppfördes vid Experimentalfältet för centralanstaltens räkning bleve i tillfälle att för sin egen verksamhet förfoga över sin där belägna åt centralanstalten upplåtna huvudbyggnad.

Byggnadsstyrelsen har förmått sig icke hava något att erinra mot de företedda ritningarna. I fråga om institutionsbyggnadernas förläggning har styrelsen framlagt och tillstyrkt ett nytt förslag. Beträffande de beräknade kostnaderna har styrelsen ansett desamma böra ökas för försöksladugården till 88,000 kronor och för vaktmästarbostaden till 30,000 kronor, varjämte borde beräknas 30,000 kronor för yttre ledningar och 40,000 kronor för planeringar och vägar. Totalkostnaden höjdes härigenom till 1,638,000 kronor.

Då jag den 9 januari 1919 tillstyrkte anslag å tilläggsstat för samma år till ifrågasvarande centralanstalt, omförmälde jag en av centralanstaltens styrelse gjord framställning om inrättande av en biodlingsanstalt i anslutning till anstaltens entomologiska avdelning. Denna framställning, som grundade sig på ett förslag från nämnda avdelningsföreståndare, avsåg att vid den ifrågasatta anstalten skulle utrönas förutsättningarna för en lönande biodling i vårt land samt lämnas råd och upplysningar rörande biodling. Vid anstalten borde anställas en vetenskapligt bildad försöksledare med avlöning enligt andra normalgraden samt en praktisk biskötare med avlöning av 3,000 kronor jämte fri bostad m. m., De årliga kostnaderna i övrigt beräknades till 5,500 kronor. Då den nuvarande entomologiska institutionsbyggnaden enligt styrelsens mening lämnade tillräckligt utrymme för de vetenskapliga arbetena vid biodlingsanstalten, kunde anläggningskostnaderna inskränkas till dels 5,000 kronor för en bipaviljong för 10 samhällen jämte fria kupor för nämnda antal av samhällen, dels 30,650 kronor för en byggnad inrymmande biskötarens bostad, arbetslokaler m. m., dels ock 6,090 kronor för planering, inhägnad och utvändiga ledningar eller tillhoppa i avrundat tal 42,000 kronor. Styrelsen anförde, att då densamma beslutat att i ett sammanhang behandla de framställningar, som från flera av anstaltens avdelningar gjorts om förökning av tjänstemännens antal och löner m. m., det syntes lämpligast, att årsanslaget till biodlingsanstalten tillsvidare uppfördes å extra stat.

Lantbruksstyrelsen tillstyrkte denna framställning.

För egen del anförde jag, att jag visserligen gärna ville medgiva, att en sådan anstalt skulle kunna bli till avsevärt gagn och utgöra ett verksamt stöd för biskötsel. Jag ansåg dock frågan om anordnandet av en dylik anstalt böra för det dåvarande uppskjutas, förnämligast när den syntes böra stå öppen, då centralanstaltens styrelse i ett sammanhang upptog anstaltens personalfrågor. För övrigt syntes mig igångsättandet av ett sådant byggnadsföretag som det ifrågasatta böra om möjligt undvikas under rådande dyrtid.

I sin nu gjorda framställning om utvidgning av centralanstaltens verksamhet och ökning av dess personal har emellertid anstaltens styrelse icke upptagit förslaget om biodlingsanstalt. Styrelsen har endast å sid. 13 anført, att därest den föreslagna biodlingsanstalten komme till stånd, den entomologiska avdelningens arbetskraft skulle därigenom bli väsentligt utökad, och att även på grund härav ett ifrågasatt anställande av ytterligare en assistent vid denna avdelning icke syntes behöfligt.

Bihang till riksdagens protokoll 1920. 1 saml. 125 häft. (Nr 150.) 3

Jag vill även omförmäla, att styrelsen för Sveriges allmänna biodlarförening i en den 1 april 1919 till jordbruksdepartementet inkommen skrift anhållit om utfärdande av en författning om åtgärder mot bipest eller smittsam yngelröta hos bin ävensom anslag för lagens tillämpning men att centralanstaltens styrelse i avgivet utlåtande under åberopande av inhämtat yttrande av föreståndaren för anstaltens entomologiska avdelning hemställt, att med lagstiftningsåtgärder i frågan måtte anstå, till dess frågan om biodlingsanstalten blivit definitivt avgjord.

*Departements-
chefen.*

Av utredningen finner jag framgå, att ifrågavarande centralanstalt är i oavvisligt behov av ökad personal och ökat anslag för att kunna vederbörligen fylla de uppgifter, som blivit densamma anförtrodda. Redan genom att anslag till betydande belopp blivit under de senare åren anvisade till anstalten å tilläggsstat har detta behov blivit delvis erkänt.

Den betydelsefullaste av de föreslagna ändringarna i anstaltens stat gäller inrättandet av laboratorsbefattningar vid underavdelningen för husdjursskötsel samt avdelningarna för botanik, entomologi och bakteriologi. Jag anser de anförda skälen tala för att dylika befattningar inrättas, men kan icke finna det nödvändigt, att detta nu sker i fullt den utsträckning som föreslagits. Mot laboratorsbefattningarna vid husdjursavdelningen och den botaniska avdelningen har jag icke något att erinra utan anser det vara tillfullo ådagalagt, att dessa befattningar äro i hög grad av behovet påkallade. Även den föreslagna laboratorsbefattningen vid den entomologiska avdelningen vill jag tillstyrka, enär det på grund av den korta tidsperiod under året, då denna avdelnings verksamhet kan bedrivas ute i naturen, är nödvändigt, att mer än en person med erforderlig kompetens då kan disponeras. Genom en sådan utvidgning av denna avdelnings personal torde det ock bliva lättare att kunna ägna arbete åt föreliggande frågor på biodlingens område, utan att fördenskull en särskild biodlingsanstalt upprättas. Jag anser nämligen frågan om inrättande av en dylik anstalt icke böra för närvarande föranleda någon åtgärd.

Däremot har jag icke blivit övertygad om nödvändigheten att nu upprätta en laboratorsbefattning även vid den bakteriologiska avdelningen. Denna avdelnings föreståndare har ifrågasatt personalens utökning med antingen en laborator eller ytterligare en ordinarie assistent. Styrelsen har tillstyrkt det förra alternativet, huvudsakligen på grund av förestående ökat arbete vid avdelningen, arbetets blivande differentiering på olika linjer samt önskvärdbeten att avdelningarna bliva lika organiserade. Dessa skäl, hur vägande de än kunna vara, synas mig

dock icke ådagalägga ett omedelbart behov av att en laborator redan nu anställs därstädes.

Förslaget att vid underavdelningen för husdjursskötsel anställa ytterligare en ordinarie assistent synes mig tillfullo motiverat av det omfattande arbete och de viktiga uppgifter, som åligger denna underavdelning. Jag tillstyrker därför förslaget därom.

Styrelsen har föreslagit höjning i de ordinarie assistenternas arvode från 3,000 till 4,600 kronor, med bibehållande av rätten till ett ålderstillägg å 400 kronor efter 5 år. Under åberopande av vad jag i punkten 73 under nionde huvudtiteln anfört beträffande arvoden till assistenterna vid statens skogsförsöksanstalt, tillstyrker jag, att nu ifrågasvarande assistentarvoden sättas till 4,400 kronor med bibehållen rätt till ålderstillägg.

Vad styrelsen anfört i fråga om upplåtandet av bostäder åt assistenter och bestämmandet av hyran för bostäderna biträder jag.

För förslaget att utesluta ur staten den särskilda posten för bestridande av kamrerar- och notariegöromål och innefatta det härtill erforderliga beloppet i anslagsposten till anstaltens övriga utgifter synas mig knappast tillräckliga skäl föreligga. Såväl vid veterinärhögskolan som skogshögskolan jämte skogsförsöksanstalten finnas särskilda poster upptagna i staten för dessa eller motsvarande ändamål. Mot förslaget att beloppet höjes till 3,000 kronor har jag icke något att erinra.

Vad därefter vidkommer anslagsposten till centralanstaltens övriga utgifter möter först frågan, huruvida medel till personalens resekostnader skola fortfarande upptagas i staten eller ersättning för dessa kostnader skall utgå från nionde huvudtitelns förslagsanslag till rese- och traktamentspenningar. Centralanstaltens styrelse har förordat den senare utvägen. Jag vill visserligen icke bestrida, att beaktansvärda skäl kunna anföras för sistnämnda förslag, men anser dock, att det är lämpligast, att fortfarande vissa bestämda reseanslag av Kungl. Maj:t uppföras i de årliga staterna och att fördenskull, på sätt lönerogleringskommittén på sin tid förordat, statsanslaget beräknas med inräknande av utgifterna härtill. Hittills hava reseanslagen till assistenter beräknats under de särskilda avdelningarna men till föreståndare och överassistenter i en huvudsumma under allmänna utgifter. För att göra anordningen med fast reseanslag så smidig som möjligt torde för samtliga tjänstemän beloppet böra sammanföras i en enda post bland allmänna utgifter.

Vad jordbruksavdelningen angår har å tilläggsstat för år 1920 begärts 15,000 kronor liksom för innevarande år. Häremot har jag ej

något att erinra. För år 1921 torde, såsom jag förut framhållit, styrelsens förslag bära anses avse ett anslag av 14,200 kronor, nämligen dels 4,200 kronor till lokala försök och uppvisningsfält samt 10,000 kronor till försök å Experimentalfältet och andra fasta försöksgårdar. Denna avdelnings anslag för år 1921 beräknas alltså icke mindre än 15,800 kronor lägre än summan av nuvarande ordinarie anslag och anslaget å tilläggsstat för vartdera av åren 1919 och 1920. I fråga om 800 kronor beror detta på reseanslagets uteslutande. Anledningen till den övriga minskningen är, såsom förut framhållits, att till följd av motsedda förändringar beträffande denna avdelning under år 1921 styrelsen ansett frågan om höjt anslag till denna avdelning bära anstå till år 1921 och erforderliga medel då tillika anvisas å tilläggsstat. Ehuru det varit önskligt, att utredning angående dessa avsedda förändringar jämte beräkning av därav föranledda kostnader kunnat redan nu föreligga, så att alla frågor rörande centralanstalten kunnat prövas i ett sammanhang, finner jag mig, då sådan utredning nu saknas, bära tillstyrka, att det ordinarie anslaget till denna avdelning nu upptages till 14,200 kronor.

I enlighet med styrelsens förslag anser jag för den agrrikulturkemiska avdelningen bära anvisas å tilläggsstat 5,400 kronor och å ordinarie stat 13,850 kronor.

I fråga om underavdelningen för husdjursskötsel biträder jag förslaget om ett anslag å 15,090 kronor å tilläggsstat. Vad angår det belopp, som bör å ordinarie stat beräknas till denna underavdelning, har jag förut framhållit, att styrelsens förslag bör anses åsyfta ett belopp av 20,300 kronor. Häremot har jag icke något att invända.

Verksamheten vid undersökningen för mejeriförsök föreslås nu skola icke oväsentligt utvidgas. Detta finner jag välbetänkt. Varken det härtill för år 1920 begärda anslaget av 7,250 kronor eller det till uppförande i den ordinarie staten upptagna beloppet av 14,700 kronor giver mig anledning till erinran.

De för botaniska och entomologiska avdelningarna begärda beloppen, å tilläggsstat respektive 7,900 och 12,800 kronor samt å ordinarie stat respektive 13,400 och 15,700 kronor, förete, om man bortser från reseanslagen, endast helt små förändringar gent emot 1919 års sammanlagda anslag. Jag biträder förslagen i dessa delar.

Till den bakteriologiska avdelningen föreslås ett anslag å tilläggsstat å 4,100 kronor, vilket jag tillstyrker. Det ordinarie anslaget har beräknats till 6,250 kronor, varvid emellertid förutsatts, att genom inrättandet av en laboratorsbefattning vid avdelningen anställandet av en extra assistent bleve obehövt. Då jag icke tillstyrkt förslaget om en

laborator vid denna avdelning, torde arvode till extra assistent fortfarande bära beräknas att utgå med samma belopp som för år 1920 eller 3,000 kronor. Det behöfliga anslaget höjes härigenom till 9,250 kronor.

I fråga om styrelsens förslag till anslag för allmänna utgifter har jag förut tillstyrkt, att en särskild post i staten fortfarande måtte uppföras till bestridande av kamrerar- och notariegöromål. Å tilläggsstat bör emellertid som tillökning för år 1920 av arvodet för dessa göromål anvisas 1,500 kronor.

Till styrelsens rese- och traktamentsersättning äro å ordinarie staten avsedda 1,500 kronor. Å tilläggsstat begäres nu tillökning med 1,000 kronor. I betraktande av utav Kungl. Maj:t föreslagen höjning av dagtraktamentsbeloppen torde detta belopp bära höjas till 1,200 kronor. Det belopp, som jag i enlighet med vad jag förut anfört anser bära för detta ändamål upptagas i den ordinarie staten, torde bära bestämmas till summan av dessa belopp eller 2,700 kronor. Vad beträffar lantbruksakademiens sekreterare, vilken är självskriven ledamot av centralanstaltens styrelse, bör den reseersättning, som må utgå till honom, liksom hittills utanordnas från nionde huvudtitelns allmänna anslag till rese- och traktamentspenningar, även då resan företages i centralanstaltens ärenden.

Till utökning av det till rese- och traktamentsersättningar åt föreståndare och överassistenter å ordinarie stat avsedda beloppet av 5,500 kronor hava begärts å tilläggsstat 14,500 kronor. Denna ökning är ganska betydande, men det i fjol anvisade tilläggsanslaget å 9,500 kronor har påtagligen visat sig otillräckligt. Därtill kommer, att riksdagen numera på Kungl. Maj:ts förslag beslutat en väsentlig ytterligare höjning i traktamentsbeloppen, att träda i tillämpning den 1 mars detta år. På grund härav finner jag mig nödgad föreslå anslaget höjning till 16,000 kronor. Om det blivande ordinarie anslaget sattes lika med summan av dels detta belopp, dels det nuvarande ordinarie anslaget å 5,500 kronor härtill, och dels sammanlagda beloppet av de såväl å den nuvarande staten upptagna som nu å tilläggsstat begärda reseanslagen till assistenter vid de olika avdelningarna, utgörande 5,000 kronor, skulle det uppgå till 26,500 kronor. Då jag emellertid nu tillstyrkt inrättandet av tre laboratorbefattningar och ytterligare en assistentbefattning, bör reseanslag beräknas även för dessa befattningars innehavare. Även med beaktande, att resorna måhända härigenom i någon mån inskränkas för andra befattningshavare, torde härav bära föranledas en anslagsökning av 3,500 kronor, varigenom anslaget kommer att uppgå till 30,000 kronor. Angående beloppen av dessa reseanslag har

jag samrått med lantbruksakademiens sekreterare, vilken är sekreterare i centralanstaltens styrelse och ordförande i dess nämnd.

Mot de i övrigt av centralanstaltens styrelse under rubriken allmänna utgifter begärda belopp å tilläggsstat och å ordinarie stat har jag ej annat att erinra, än att posten till oförutsedda utgifter bör förjämnande av slutsumman något höjas.

De av mig tillstyrkta, i anslagsposten »centralanstaltens övriga utgifter» ingående beloppen bliva alltså:

	Tilläggsstat för år 1920	Ordinarie stat
1. Avdelningen för jordbruk	15,000	14,200
2. » » lantbrukskemi	5,400	13,850
3 a. Underavdelningen för husdjursskötsel.....	15,090	20,300
b. » » mejerihantering	7,250	14,700
4. Avdelningen för lantbruksbotanik	7,900	13,400
5. » » entomologi.....	12,800	15,700
6. » » bakteriologi	4,100	9,250
7. Allmänna utgifter	34,060	69,600
	<hr/>	<hr/>
	Summa kronor 101,600	171,000

Det till allmänna utgifter avsedda beloppet är beräknat sålunda:

För bestridande av kamrerar- och notariegöromål..	1,500	—
Styrelsens rese- och traktamentsersättning	1,200	2,700
Tjänstemännens rese- och traktamentsersättning ...	16,000	30,000
Tryck och expenser	7,000	15,500
Byggnaders och vägars underhåll.....	6,500	15,000
Vatten	—	2,500
Brandstodsavgifter, sjukvård, oförutsedda utgifter..	510	2,550
Vikariatsersättning för vaktmästare	1,350	1,350
	<hr/>	<hr/>
	Summa kronor 34,060	69,600

Det bör anmärkas, att dessa beräkningar över »centralanstaltens övriga utgifter» blott äro avsedda att ådagalägga behovet av anslag till det upptagna totalbeloppet och att Kungl. Maj:t bör äga att vid fastställande av de årliga staterna jämka beloppen efter behov.

Beträffande det av centralanstaltens styrelse framlagda vidlyftiga byggnadsförslaget finner jag det nödvändigt, att detsamma nu i sin helhet undanskjutes. Jag vill visserligen icke bestrida, att behov av utvidgade arbetslokaler förefinnes för vissa avdelningar och ej heller att en ny försöksladugård kan vara behöfelig. Åtskilliga med dessa bygg-

nadsföretag sammanhängande förhållanden äro emellertid ännu outredda. Det synes mig således bland annat icke vara tillfyllest ådagalagt, att icke den nuvarande gamla institutionsbyggnaden kan och bör fortfarande användas för centralanstalten, varigenom behovet av nybyggnad skulle minskas. Om detta ej visar sig lämpligt, bör i varje fall frågan, huruvida och under vilka villkor den bör återlämnas till lantbruksakademien, bliva föremål för närmare utredning. För övrigt synes det mig i högsta grad önskvärt, att under nuvarande tider statens byggnadsverksamhet för ändamål sådana som de ifrågavarande så vitt möjligt begränsas.

På grund av vad jag nu anfört får jag framlägga följande förslag till stat för centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet att tillämpas från och med år 1921:

	Lön	Tjänstgöringspenningar	Orts-tillägg	Summa	
1 avdelningsföreståndare	5,000	2,500	—	7,500	} Efter 5 år kan lönen höjas med 600 kronor.
5 d:o	25,000	12,500	—	37,500	
1 överassistent.....	3,600	1,800	400	5,800	} Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kronor och efter 10 år med ytterligare 500 kronor.
1 d:o	3,600	1,800	400	5,800	
1 laborator	3,600	2,000	—	5,600	} Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kronor och efter 10 år med ytterligare 500 kronor.
2 laboratorer.....	7,200	4,000	—	11,200	
1 assistent, arvode	—	—	—	4,400	} Efter 5 år kan arvodet höjas med 400 kronor.
6 assistenter, arvoden.....	—	—	—	26,400	
För bestridande av kamrerar- och notariegöromål.....	—	—	—	3,000	} Efter 3 år kan lönen höjas med 100 kronor, efter 6 år med ytterligare 100 kronor och efter 9 år med än ytterligare 100 kronor.
1 vaktmästare	1,100	650	150	1,900	
4 d:o	4,400	2,600	600	7,600	
Avlöning summa	—	—	—	116,700	
Till centralanstaltens övriga utgifter	—	—	—	171,000	
Summa	—	—	—	287,700	

Anm. 1. Så länge avdelningsföreståndare eller överassistent åtnjuter bostad in natura, skola för avdelningsföreståndare å lönen avdragas 1,200 kronor om året samt för överassistent ortstillägg ej utgå ävensom å lönen avdragas 600 kronor årligen.

Anm. 2. Därest vaktmästare åtnjuter bostad med bränsle, eventuellt med bränsle och lyse-skola av lönen avstås för bostad med bränsle 300 kronor samt för lyse 25 kronor för år. I de fall, då dylik befattningshavare åtnjuter enbart bostad eller bostad med värme men icke i övrigt erforderligt bränsle, ävensom då bostadsförmån är av sådan beskaffenhet, att den icke kan anses hava ovan sagda värde, skall det ankomma på Kungl. Maj:t att efter omständigheterna bestämma det lägre löneavdrag, som för dylik förmån skall äga rum.

Enär avdrag för bostad in natura åt avdelningsföreståndare, över-assistenter och vaktmästare kunna beräknas till sammanlagt 10,700 kronor, kan anslagsbeloppet begränsas till 277,000 kronor. Detta belopp är 2,000 kronor mer än vad i årets förslag till riksstat beräknats härtill, vilket beror av de höjda dagtraktamentena. Gent emot det nuvarande anslaget å 163,450 kronor innebär det nu ifrågasatta en ökning med 113,550 kronor. Anslagstiteln »befrämjande i allmänhet av jordbruk och lantmannanäringar» blir därigenom ökad med samma belopp.

I avseende å avlöningstvillkoren, vilka innefattas i kungörelse den 24 oktober 1913 (nr 402), synes någon förändring icke vara oavvisligen påkallad, utan böra de kunna tillämpas även beträffande laboratorerna. Några övergångsbestämmelser erfordras icke, eftersom de nuvarande ordinarie befattningshavarnas avlöningar föreslås att bliva oförändrade.

Å tilläggsstat bör i enlighet med vad jag förut anfört äskas ett anslag av 101,600 kronor. Detta belopp är 1,600 kronor mer än som beräknats i propositionen nr 2.

Jag hemställer nu, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna det av mig framlagda förslaget till stat för centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet, att tillämpas från och med år 1921, ävensom förklara, att de villkor och bestämmelser, som fastställts för åtnjutande av avlöningar till ordinarie befattningshavare å centralanstaltens nuvarande stat, skola gälla även i fråga om dylika avlöningar å den nya staten;

<i>dels</i> , vid bifall härtill, höja ordinarie anslaget till nämnda centralanstalt från	kronor 163,450
med	» 113,550
till	» 277,000;

dels ock till diverse behov vid samma centralanstalt anvisa å *tilläggsstat* för år 1920 ett reservationanslag av kronor 101,600.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan blev av Hans Maj:t Konungen bifallen; och skulle proposition i ämnet av den lydelse, bilaga . . . till detta protokoll utvisar, avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Rune Thygesen.

Till KONUNGEN.

Centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet, för vilken riksdagen år 1906 fastställde stat samt allmänna villkor och förbehåll för åtnjutande av de för tjänstemännen bestämda avlöningsförmånerna, har varit i verksamhet sedan ingången av år 1907. Under den tid av något mera än tolv år, som förflutit sedan anstalten inrättades, har den tillvunnit sig stort förtroende från den jordbrukande befolkningens sida, vilket bl. a. tagit sig uttryck i den ökade utsträckning, i vilken de olika avdelningarnas rådgivande verksamhet tagits i anspråk. Det antal utredningar och undersökningar, som utförts vid centralanstalten och som blivit publicerade dels uti mindre flygblad, dels uti meddelanden från centralanstalten, är också ganska stort. Hittills hava av de olika avdelningsföreståndarna och deras närmaste medhjälpare till trycket avlämnats icke mindre än 195 mer eller mindre omfattande publikationer, utgörande sammanfattningen av de vid försöksverksamheten vunna resultaten.

Betydelsen av att olika, det svenska jordbruket rörande spörsmål bliva föremål för en vetenskaplig utredning, har tydligt framträtt vid många olika tillfällen, och särskilt hava förhållandena under den nu genomlevda krigs- och kristiden tydligt ådagalagt betydelsen för ett land att äga en vetenskaplig institution, där olika jordbrukstekniska och jordbruksekonomiska spörsmål kunna underkastas en vetenskaplig prövning.

Redan ganska snart efter centralanstaltens upprättande visade det sig emellertid att den, för att kunna på ett tillfredsställande sätt möta alla de krav, som ställdes på densamma, var i behov av komplettering och utvidgning. Detta var också förutsatt redan vid centralanstaltens första upprättande. Det betonades redan då uttryckligen, att det vore av största vikt att anstalten småningom finge utveckla sig och att man i den mån nya behov gjorde sig gällande, kunde bygga vidare på den lagda grunden. Också hava under de år, som förflutit sedan anstalten upprättades, mindre ändringar företagits i anstaltens stat, bland vilka de mest omfattande voro de, som beslutades vid 1913 års riksdag. Redan dessförinnan hade centralanstaltens ursprungliga organisation emellertid undergått en

betydelsefull förändring, då vid 1911 års riksdag en ny avdelning, den bakteriologiska, inrättades, i det att den förutvarande överassistentbefattningen i bakteriologi förändrades till en självständig föreståndarebefattning.

Under de år, som förflutit efter år 1913 och som till större delen falla inom den av världskriget föranledda kristiden, hava till centralanstaltens styrelse ingått flera framställningar från anstaltens tjänstemän, avseende dels åstadkommande av en förändring av tjänsteställning och avlöningsförmåner för vissa tjänstemän och ett utökande av arbetskrafterna på de olika avdelningarna och dels krav på ökade och bättre arbetslokaler. För att i ett sammanhang kunna pröva och emot varandra avväga de krav, som i dessa avseenden framställts ifrån de olika avdelningarna, uppdrog styrelsen den 9 juli 1918 åt en delegation av fyra av styrelsens ledamöter att närmare granska de gjorda framställningarna. Med stöd av den utredning och de förslag, som denna delegation avgivit, får styrelsen i underdånighet göra följande framställningar.

1. Angående avlöningsstaten vid centralanstalten.

Enligt de för centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet gällande stadgarna är verksamheten vid anstalten uppdelad på 6 avdelningar, nämligen:

1. Avdelningen för jordbruk.
2. » » lantbrukskemi.
3. » » husdjursskötsel och mejerihantering.
4. » » lantbruksbotanik.
5. » » entomologi och
6. » » bakteriologi.

Vid var och en av dessa avdelningar finnes en föreståndare samt ett växlande antal assistenter. Vid jordbruksavdelningen liksom vid husdjurs- och mejeriavdelningen finnas dessutom anställda överassistenter, åt vilka den närmare ledningen av viss del av respektive avdelningars försöksverksamhet blivit anförtrodd. Så övervakar och leder överassistenten vid jordbruksavdelningen bl. a. hushållningssällskapens, till denna avdelning anslutna lokala fältförsök, och överassistenten vid avdelningen för husdjursskötsel och mejerihantering denna avdelnings mejeriförsök. Vid de övriga avdelningarna finnas inga dylika befattningshavare utan endast ordinarie och extra assistenter, de förra med fast anställning å centralanstaltens ordinarie avlöningsstat, de senare med tillfällig anställning och avlöning från respektive avdelningars expensmedel.

De ordinarie tjänstemännens avlöningsförmåner framgå av följande

Avlöningsstat för centralanstalten, fastställd den 24 oktober 1913
(med det vid 1919 års riksdag medgivna tillägg för vaktmästarne).

	Lön.	Tjänstgöringspenningar.	Orts-tillägg.	Summa.	
1 avdelningsföreståndare	5,000	2,500	—	7,500	} Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kronor.
5 d:o	25,000	12,500	—	37,500	
1 överassistent	3,600	1,800	400	5,800	} Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kronor och efter 10 år med ytterligare 500 kronor.
1 d:o	3,600	1,800	400	5,800	
1 vaktmästare	1,100	650	150	1,900	} Efter 3 år kan lönen höjas med 100 kronor, efter 6 år med ytterligare 100 kronor och efter 9 år med ytterligare 100 kronor.
4 d:o	4,400	2,600	600	7,600	
1 assistent, arvode	—	—	—	3,000	} Efter 5 år kan arvodet höjas med 400 kronor.
5 d:o , d:o	—	—	—	15,000	
För bestridande av kamrars- och notariegöromålen	—	—	—	1,500	
Avlöning summa kr.	—	—	—	85,600	

Anm. a) Så länge avdelningsföreståndare och överassistent åtnjuter bostad in natura, skall för avdelningsföreståndaren avdragas 1,200 kronor om året samt för överassistent ortstillägg ej utgå, även som å lönen avdragas 600 kronor årligen.

b) Därast vaktmästaren i sådan egenskap åtnjuter fri bostad samt bränsle, skall av lönen avdragas 300 kronor årligen.

Uti till styrelsen ställda skrivelser hava föreståndarna för den botaniska och den entomologiska avdelningen redan våren 1918 framhållit behovet av att vid deras institutioner komme att anställas ett ökat antal tjänstemän och att en av de under föreståndaren lydande tjänstemännen finge en annan och säkrare ställning än de nuvarande assistenternas, närmast motsvarande de vid vissa vetenskapliga institutioner anställda laboratorernas.

Då frågan om anställande av en ny klass av tjänstemän vid centralanstalten är en i anstaltens organisation djupt ingripande fråga, har den i det föregående omnämnda styrelsedelegationen ägnat densamma en ingående prövning, för att utreda dels i vilken utsträckning behov föreligger vid de olika avdelningarna av anställande av tjänstemän med en annan tjänsteställning än de nuvarande assistenternas och dels på vilket sätt detta behov lämpligast kunde tillgodoses, om detsamma borde ske genom anställandet av flera överassistenter eller genom anställande av laboratorer.

Vad beträffar behovet av anställandet vid vissa av centralanstaltens avdelningar av vetenskapliga biträden åt föreståndarna med en annan tjänsteställning än de nuvarande assistenternas, så har styrelsen blivit fullt övertygad därom

*Fråga om
anställande
av labora-
torer.*

utav den motivering, som anförts av de båda nämnda avdelningsföreståndarna och vad som under ärendets behandling i öfrigt framhållits även av de övriga avdelningsföreståndarna.

De båda nämnda föreståndarna hava med styrka framhållit, att det för att deras avdelningar skola kunna, utöver mera vetenskapliga undersökningar av parasiter ur växt- och djurvärlden, som hittills upptagit större delen av deras tid, upptaga en direkt försöksverksamhet, som kan vara ägnad att utfinna för det praktiska jordbrukets behov avpassade skyddsmedel emot växtsjukdomarna, är nödvändigt, att deras institutioner bliva bättre utrustade med arbetskrafter än vad hittills varit fallet. Av personalen bör under alla omständigheter en eller den som tjänstgör såsom föreståndarens närmaste medhjälpare och som, då föreståndaren av tjänsteresa eller eljest är förhindrad att omedelbart leda arbetet, skall på eget ansvar sköta föreståndarebefattningen, hava en sådan ekonomisk ställning, att han ej har skäl att betrakta sin befattning såsom ett mera tillfälligt uppdrag. Detta blir så mycket mera önskvärt, ju mera institutionernas rådgivande verksamhet utökas. Och i den mån avdelningarnas arbete kommer att uppdelas på olika arbetsgrenar, som kräva omedelbar tillsyn av en för sitt särskilda arbetsområde utbildad specialist, blir det helt enkelt oundvikligt att för dessa arbeten använda personer, som, sedan de förskaffat sig den för deras speciella arbetsuppgift nödiga utbildningen, också äro beredda att för en längre tid stanna vid och fullfölja det påbörjade arbetet. Vid de överläggningar, som styrelsedelegationen haft med de olika avdelningsföreståndarna, har det visat sig, att behov av en dylik tjänsteman med högre tjänsteställning förefinnes, förutom vid den botaniska och den entomologiska avdelningen, även vid den bakteriologiska avdelningen och vid husdjursavdelningen. Vid den sistnämnda avdelningens underavdelning för mejerihantering liksom vid jordbruksavdelningen finnes redan anställd en överassistent. Föreståndaren för den kemiska avdelningen har däremot ansett att, åtminstone så länge denna avdelnings arbetslokaler äro så otillfredsställande som de för närvarande äro, någon dylik tjänsteman ej behöfde eller kunde där anställas.

Den andra fråga, som styrelsedelegationen i detta sammanhang haft att utreda, är den, om det sålunda framkomna behovet av tjänstemän med en annan tjänsteställning än assistenternas lämpligast borde tillgodoses genom anställande vid anstalten av ett större antal överassistenter eller genom anställande av tjänstemän med samma tjänsteställning som laboratorerna vid vissa andra vetenskapliga institutioner.

Då centralanstalten upprättades, föreslogs inrättandet vid jordbruksavdelningen av en överassistentbefattning för att därigenom möjliggöra upptagande på denna avdelnings arbetsprogram av en mera omfattande försöksverksamhet utan att dock behöva anordna två avdelningar för jordbruk eller anordna en sådan avdelning med två föreståndare. Även överassistentbefattningarna för bakteriologi och mejeriförsök inrättades vid centralanstaltens första organiserande för att ej få flera avdelningar och avdelningsföreståndare än som för tillfället ansågs strängt taget nödvändigt. På grund härav hava innehavarna av dessa tjänster kommit att intaga en självständigare ställning i förhållande till vederbörande avdelningsföreståndare än som avses med de nu ifrågasatta befattningarna.

I avlöningsavseende intaga överassistenterna också en något högre ställning än laboratorerna. Överassistenterna uppbära enligt den sist fastställda löne

staten en begynnelse-lön av 5,800 kronor, under det att laboratorernas begynnelse-lön i allmänhet är 5,600 kronor. Av ändå större betydelse är emellertid, att över-assistenterna vid centralanstalten hittills varit tillförsäkrade förmånen av bostad in natura, för vilken förmån avdrag göres å lönen med ett belopp av 1,000 kronor. Då det är omöjligt att utan omfattande nybyggnader vid Experimentalfältet bereda familjebostad åt det antal nya tjänstemän, om vilket det här är fråga, så har styrelsen ansett, att alla skäl tala för att inga nya överassistentbefattningar nu inrättas vid centralanstalten, utan att de föreslagna nya tjänstemännen tilldelas laborators tjänsteställning.

I fråga om den avlöning, som bör tilldelas laboratorerna vid centralanstalten, anser styrelsen att denna bör fastställas till samma belopp som gäller eller kommer att gälla för motsvarande befattningshavare vid andra med centralanstalten jämförliga vetenskapliga institutioner.

Laboratorerna vid universitetet åtnjuta för närvarande avlöningar till växlande belopp. Högsta avlöningen uppgår till 5,600 kronor. Åt laboratorn i skogs-entomologi vid statens skogsförsöksanstalt har innevarande års riksdag på Kungl. Maj:ts förslag medgivit en höjning i arvodet från 4,500 kronor till 5,600 kronor med två ålderstillägg å 500 kronor efter respektive 5 och 10 års tjänstgöring. Samma avlöningsbelopp har jämväl av årets riksdag fastställts för två laboratorstjänster vid statens veterinärbakteriologiska anstalt och för en vid veterinärhögskolan, varjämte tre laboratorer vid nämnda högskola erhållit personliga arvodes-tillägg till sådant belopp, att deras arvoden därigenom kommit att uppgå till 5,600 kronor.

Av det anförda framgår, att ett belopp av 5,600 kronor synes vara den för laboratorer i allmänhet tillmätta lönen. Och då löneredgeringskommittén i ytt-rande den 10 december 1918 över veterinärbakteriologiska anstaltens stat framhållit, att den redan den 20 oktober 1916 föreslagit en liknande avlöning för då ifråga-varande laboratorstjänst samt påpekat, att ytterligare skäl för den ifrågasatta högre avlöningen tillkommit däri, att enahanda avlöningsförmåner tillerkänts la-boratorerna vid statens bakteriologiska laboratorium, så finner styrelsen alla skäl tala för, att laboratorerna vid centralanstalten komma i åtnjutande av samma avlöningsbelopp eller 5,600 kronor, varav 3,600 kronor skulle utgöra lön samt 2,000 kronor tjänstgöringspenningar, jämte två ålderstillägg å vardera 500 kronor efter 5 och 10 års tjänstgöring. Därjämte böra laboratorerna beredas en och en halv månads semester i överensstämmelse med vad som bestämts för de ordinarie laboratorerna vid veterinärbakteriologiska anstalten.

Däremot böra centralanstaltens laboratorer icke tillerkännas någon rätt till bostad vid Experimentalfältet, utan även i detta avseende bliva fullt jämställda med laboratorerna vid andra institutioner.

Ifrån de vid centralanstalten anställda ordinarie assistenterna inlämnades till styrelsen den 12 mars 1918 en framställning om att styrelsen ville hos Kungl. Maj:t söka utverka nådig proposition om en höjning av de till assistenterna utgå-ende avlöningarna, så att deras löneförmåner måtte bliva antingen i likhet med vad som av Kungl. Maj:t föreslagits för andre statsmeteorologerna, nämligen 4,000 kronor i lön med tre ålderstillägg å 500 kronor vardera, och i så fall med någon form av fast anställning, eller också, med bibehållande av den nuva-

*Assistenten-
ternas av-
löning.*

rande tjänsteformen, 5.000 kronor i arvode, i likhet med vad som då hade begärts av riksmusei assistenter.

Till stöd för denna sin framställning anförde assistenterna bl. a. att den vid 1913 års riksdag antagna lönestaten, på grund därav att den vikariatsersättning å 300 å 450 kronor, som förut tillfallit assistenterna, då de under föreståndares eller överassistenters semester förordnats att uppehålla deras befattningar, i den nya staten bortföll, för samtliga dåvarande assistenter kom att medföra en temporär, i flertalet fall under minst tre år räckande försämring av lönevillkoren, uppgående till nyssnämnda belopp per år. Först 3 å 4 år efter den nya lönestatens ikraftträdande nådde sålunda 4 av anstaltens 6 ordinarie assistenter en inkomst, som motsvarade eller med endast 100 kr. översteg de vid platsernas tillträdande 5 år tidigare gällande löneförmånerna.

De assistenterna åliggande arbetena utgjordes till största delen av vetenskapliga undersökningar, vilka antingen i samförstånd med resp. föreståndare bedrevs fullt självständigt och utmynnade i egna publikationer eller bildade delar av andra från anstalten utgående arbeten. På de avdelningar, som utövade rådgivande verksamhet, således framför allt på botaniska och entomologiska avdelningarna, handhades denna verksamhet delvis, och under föreståndarens semester eller av annan anledning förorsakad bortavaro helt och hållet av assistenten. Att denna uppgift mången gång ställde höga krav på vederbörandes kompetens, torde utan vidare vara klart. På andra avdelningar, såsom husdjurs- och jordbruksavdelningarna, vore assistentens arbete av den art, att krav ställdes på hans utbildning ej blott i vetenskaplig, utan även i lantbrukspraktisk riktning. Åt assistenterna på de kemiska och bakteriologiska avdelningarna anförtroddes i regel experimentalundersökningar, vilka icke kunde betecknas såsom rent mekaniskt laboriearbete. För assistenterna vid samtliga avdelningar gällde dessutom, att de jämlikt instruktionen skulle vara kompetenta att under föreståndares eller överassistentens frånvaro sköta dennes åligganden.

Arbetstiden var vidare bestämd till minst 6 timmar varje söckendag eller mera, när omständigheterna det krävde, och förlängning av arbetstiden förekomme också i viss utsträckning. Det torde således med fog kunna påstås, dels att dessa befattningar fullt upptog sina innehavare under dagens viktigaste timmar, dels att arbetet huvudsakligen bestod av uppgifter av kvalificerad vetenskaplig beskaffenhet.

Som en följd av dessa krav hade det blivit praxis att till dessa befattningar antaga personer med vetenskaplig utbildning eller därmed jämställda praktiska och teoretiska insikter.

I den förut omnämnda kungl. propositionen till 1913 års riksdag anslöt sig chefen för jordbruksdepartementet till en av styrelsen för centralanstalten med styrka framhållen uppfattning att täta ombyten av assistenter vore allt annat än önskvärda och fann på denna grund det då ifrågasatta ålderstillägget motiverat. Även med detta ålderstillägg voro assistenternas löneförmåner emellertid sådana, att de knappast kunde anses motsvara de krav, som ställdes på befattningshavarna. Hänsyn borde därvid även tagas till den osäkra ställning assistenterna intog, då de endast voro förordnade tillsvidare och kunde uppsägas när som helst, även detta en omständighet som motiverade högre löneförmåner. Vidare sramhöllo assistenterna i sin skrivelse de små befordringsmöjligheter en specialifering på

denna bana erbjuder, särskilt därigenom att denna speciella utbildning i allmänhet ej gäller som merit vid inträde på andra banor, t. ex. lärarebanan.

En person, som av intresse för forskningsarbete och dettas tillgodogörande i det praktiska livet antog en assistentbefattning vid centralanstalten, syntes emellertid böra beredas sådana villkor, att han icke behövde göra ekonomiska uppoffringar, så länge han innehade befattningen, och ej heller nödgas avstå ifrån att bilda familj.

Centralanstaltens nämnd, vilken utgöres av samtliga avdelningsföreståndarna och överassistenterna, tillstyrkte vid sammanträde den 12 juni 1918 assistenternas framställning om löneförhöjning i enlighet med det förra av de båda i deras skrivelse angivna alternativen.

Styrelsen, som funnit de av assistenterna vid centralanstalten anförda skälen för en höjning av de till dem utgående löneförmånerna synnerligen bärande, har för sin del ansett det med rättvisa och billighet mest överensstämmande, att dessa assistenter i avlöningshänseende bliva jämställda med assistenterna vid det naturhistoriska museet och vid skogsförsöksanstalten, med vilka befattningshavare de med hänsyn till kompetensvillkor och arbetsuppgift m. m. äro mest likställda. För de förstnämnda assistenterna är arvodet enligt beslut vid 1919 års lagtima riksdag fastställt till 4,600 kronor. För assistenterna vid skogsförsöksanstalten blev arvodet vid samma års riksdag fastställt till 4,200 kronor för assistenten i geologi och marklära och till 3,750 kronor för de övriga assistenterna. Enligt vad styrelsen har sig bekant, har skogsförsöksanstaltens styrelse emellertid hos Kungl. Maj:t hemställt, att dessa arvoden från och med år 1921 måtte få utgå med resp. 5,000 och 4,600 kronor.

Då redan 1911 års riksdag i skrivelse angående regleringen av utgifterna under riksstatens nionde huvudtitel uttalat, att billighet och nödig omtanke om tjänstemannakårens vid centralanstalten behöriga rekrytering fordrade, att avlöningen för assistenterna vid centralanstalten och vid skogsförsöksanstalten borde vara lika, så får styrelsen i underdånighet hemställa, att assistentarvudet för de vid centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet anställda assistenterna måtte från och med år 1921 fastställas till 4,600 kronor, och att därest assistenterna vid riksmuseet och vid skogsförsöksanstalten tillerkännas rätt att därjämte komma i åtnjutande av provisorisk löneförbättring, samma förmån även måtte tillföras assistenterna vid centralanstalten. Då dessa assistenter icke äga rätt till vikariatsersättning under föreståndares och överassistentens semester, hemställes att den dem nu tillkommande rätten till ett ålderstillägg å 400 kronor efter 5 års väl vitsordad tjänstgöring fortfarande må tillerkännas dem.

I händelse av bifall till denna framställning får styrelsen hemställa om sådan ändring i fråga om den assistenterna nu tillkommande rätten att under vissa omständigheter åtnjuta fri bostad, som styrelsen här nedan kommer att föreslå.

Vid centralanstaltens upprättande uppfördes familjebostäder för de olika avdelningsföreståndarna, överassistenterna och vaktmästarna. I den för anstalten fastställda avlöningsstaten bestämdes, att, så länge föreståndare, överassistent och vaktmästare åtnjöt bostad in natura, å lönen skulle avdragas 500 kronor årligen för de förstnämnda tjänstemännen och 250 kronor årligen för vaktmästare. Dessa avdrag ökades i samband med den vid 1913 års riksdag beslutade löneregleringen

*Fråga om
bostadsför-
måner för
laboratorer,
assistenter
m. fl.*

till 1,200 kronor för föreståndare, 1,000 kronor för överassistent och 300 kronor för vaktmästare.

Vad assistenterna beträffar var förmånen av fri bostad ej avsedd annat än för ogift assistent och någon ovillkorlig rättighet att åtnjuta sådan förmån blev heller aldrig assistenterna tillerkänd. Då det emellertid å Experimentalfältet fanns en byggnad, som kunde användas till bostad för ogifta assistenter, och styrelsen haft tillfälle att även i en del av de för olika institutioner avsedda byggnaderna anvisa bostadsutrymmen, så har styrelsen kunnat anvisa flertalet av de vid centralanstalten anställda assistenterna fri bostad. För denna har intet avdrag gjorts i deras löneförmåner. Vid 1913 års riksdag hade Kungl. Maj:t i enlighet med löneredgeringskommitténs förslag hemställt, att, så länge assistent åtnjote förmånen av fri bostad, å lönen skulle avdragas 200 kronor, men vann detta förslag icke riksdagens godkännande, då vissa av assistenterna därigenom skulle komma att förorsakas en ned-sättning i dittills utgående löneförmåner.

På grund därav att det icke ingått i den allmänna planen för centralanstalten att bereda assistenterna rätt till bostad in natura och det disponibla bostadsutrymmet ej heller räckt till att likformigt fördela denna förmån ibland assistenterna, har dessas bostadsfråga hela tiden anstalten varit i verksamhet berett styrelsen stora svårigheter. Tid efter annan har styrelsen nödgats att genom anlåtande och inredande av disponibelt vindsutrymme och genom andra provisoriska åtgärder söka bereda bostäder åt assistenterna. Svårigheterna ha än ytterligare ökats därigenom, att ett par av assistenterna ingått äktenskap och på grund därav önskat erhålla, om än så anspråkslösa familjebostäder.

Också föreligger för närvarande till styrelsens prövning flera framställningar om anskaffande av bostäder åt tjänstemännen vid centralanstalten. Så förutsätta de i det föregående omnämnda framställningarna om anställande av laboratorer vid vissa avdelningar vid centralanstalten, att familjebostäder skulle anvisas åt dessa tjänsteinnehavare. Det av föreståndaren för botaniska avdelningen framlagda förslaget om utvidgning av denna avdelnings institutionsbyggnad innefattar jämväl förslag om nybyggnad för uppförande av bostad åt en vaktmästare.

Centralanstaltens nämnd har också genom en mindre kommitté låtit utreda behovet av ökade bostadsutrymmen vid centralanstalten. Med stöd av denna utredning har nämnden hemställt, att likartade bostadsförmåner, bestående av modernt inredd bostad om tre rum, jungfrukammare, badrum och kök, måtte tillerkännas innehavarna av de föreslagna nya fasta tjänstebefattningarna. Ett bifall härtill skulle nödvändiggöra uppförande av 2 tvåfamiljsvillor.

I särskilda till styrelsen ställda skrivelser hava vidare föreståndarna för den botaniska och den entomologiska avdelningen hemställt, att styrelsen ville hos Kungl. Maj:t söka utverka, att samtliga befattningshavare vid centralanstalten måtte tillerkännas bostad in natura emot ett moderat avdrag å deras lön.

Efter noggrant överbäggande av de framlagda förslagen anser sig styrelsen emellertid icke kunna förorda bifall till de framkomna framställningarna i annan mån än i vad de avse beredande av bostadsutrymme åt vaktmästare, som genom annan disposition av någon i institutionsbyggnad förekommande vaktmästarebostad möjligen skulle bliva berövad sin nu innehavda bostad. Det kommer nämligen under alla omständigheter att möta stora svårigheter att kunna ordna saken så, att alla de vid centralanstalten anställda tjänstemännen kunna beredas bostad. Och under

sådana omständigheter är det svårt att ordna saken på ett fullt rättvist sätt. Styrelsen har därför ansett det lämpligast att i samband med den nu föreslagna löneregleringen ordna bostadsfrågan så, att endast föreståndare, överassistenter och vaktmästare, för vilka ingen lönereglering nu föreslås, bibehållas vid den dem nu tillkommande rätten till bostad in natura, men att ingen av de övriga tjänstemännen vid centralanstalten erhåller någon rätt till bostad in natura, och att samtliga av dem nu innehavda bostadslägenheter från och med det att den nya lönestaten kommer att bli gällande, skola disponeras av styrelsen, med rätt för denna att uthyra dem till de vid anstalten anställda tjänstemännen emot hyresersättning, motsvarande de i den allmänna hyresmarknaden gällande prisen å motsvarande bostadslägenheter. Därigenom skulle vinnas den fördelen, att löneförmånerna bleve desamma, oberoende av om bostad kunde anvisas vid Experimentalfältet eller om vederbörande tjänsteman måste hyra bostad inne i staden, att styrelsen bleve i tillfälle att tillhandahålla bostad vid Experimentalfältet isynnerhet åt sådana tjänstemän, vilkas ständiga närvaro där ute på grund av arbetets natur vore mest behöfligt, och att eventuellt behöfliga utökningar av arbetspersonalen kunde vidtagas oberoende av möjligheten att vid Experimentalfältet bereda nya bostadsutrymmen.

På grund därav att de för assistenterna nu disponibla bostäderna äro av olika beskaffenhet och värde och det därjämte förutsatts, att översta våningen i de nya institutionsbyggnader, som styrelsen här nedan kommer att föreslå till uppförande, även skulle komma att innehålla en del bostadslägenheter av olika storlek, vill styrelsen föreslå, att hyran för var och en av de bostadslägenheter, som på detta sätt skola av styrelsen disponeras, må bestämmas i förhållande till gällande hyrespriser. Dock torde det böra tillerkännas styrelsen rätt att beträffande de nuvarande tjänsteinnehavare, som nu inneha bostad, göra sådan jämkning av hyran, att löneregleringen oaktat indragningen av den fria bostaden verkligen kommer att för dem medföra en löneförbättring.

Den av styrelsen här föreslagna omorganisationen av centralanstalten skulle vad personalfrågan beträffar föranleda följande ändringar i den hittills gällande lönestaten. *Ändringar i de olika avdelningarnas lönestater.*

Avdelningen för jordbruk. Här finnas förut 1 föreståndare, 1 överassistent, 1 assistent och 1 vaktmästare. Härei föreslås nu ingen annan förändring än att assistenten skulle komma i åtnjutande av den lönereglering, som styrelsen föreslagit för samtliga assistenter vid centralanstalten.

Avdelningen för lantbrukskemi. Här finnas förut anställda 1 föreståndare, 1 assistent och 1 vaktmästare. Ej heller för denna avdelning föreslås någon ändring annat än beträffande assistentens avlöningsförmåner.

Avdelningen för husdjurskötsel och mejerihantering. Denna avdelning har hittills arbetat på två underavdelningar, nämligen husdjursavdelningen i egentlig mening och mejeriavdelningen, båda med en gemensam föreståndare samt husdjursavdelningen med 1 assistent och mejeriavdelningen med 1 överassistent. Båda avdelningarna hava haft 1 vaktmästare gemensam för dessa och den bakteriologiska avdelningen.

Beträffande denna avdelning har dess föreståndare föreslagit, att densamma måtte redan nu uppdelas i två självständiga avdelningar, var och en med sin särskilda föreståndare. Hittills har mejeriavdelningen varit ställd såsom en

underavdelning av den gemensamma avdelningen för husdjurskötsel och mejerihantering, till vilken tidigare jämväl avdelningen för bakteriologi hörde. Denna anordning, vilken vid centralanstaltens första upprättande närmast var beroende av ekonomiska skäl, torde från början hava varit avsedd att endast räcka, till dess sagda avdelningars verksamhet vunnit den omfattning och stadga, som syntes vara förutsättning för deras inrättande som självständiga avdelningar. Med ledning av dessa synpunkter blev den bakteriologiska avdelningen redan för några år sedan avskild till en självständig avdelning, och med den utvidgning, som nu föreslås för mejeriavdelningen, har föreståndaren ansett att skäl föreligga att också denna ställas som en särskild avdelning av anstalten med egen föreståndare. Genom denna anordning skulle enligt hans mening också vinnas, att avdelningens ledare lättare komme i önskelig kontakt med landets praktiska mejerihantering.

Utgående härifrån har avdelningsföreståndaren i anslutning till ett av överassistenten utarbetat förslag till underavdelningens omorganisation föreslagit, att vid den nya mejeriavdelningen måtte anställas, utom föreståndaren, 1 laborator för utförande av avdelningens kemiska arbeten och 1 extra assistent för de mejeritekniska undersökningarna och försöken.

Styrelsen, som visserligen anser det endast vara en tidsfråga, när mejeriavdelningen bör utbrytas ifrån husdjursavdelningen och ställas såsom en fullt självständig avdelning med egen föreståndare, har dock ansett det lämpligast att dröja med denna förändring, till dess att den nya avdelningen genom av styrelsen föreslagna nybyggnader kan erhålla egen institutionslokal. Styrelsen har därför ansett sig böra inskränka sig till att nu begära anvisande av medel endast för anställande av 1 extra assistent, närmast med uppgift att biträda vid arbetet i avdelningens försöksmejeri i Stockholm, om vilket utvidgande styrelsen här nedan kommer att göra framställning.

För ifrågasatt utvidgning av den egentliga husdjursavdelningens verksamhet fordras även anställandet av ökad personal.

Arbetet på husdjursavdelningen har redan givit många för det praktiska jordbruket betydelsefulla resultat. Försöksverksamheten på husdjurskötselns område har under det första årtiondet av centralanstaltens tillvaro huvudsakligen varit inriktad på utfodringsförsök, avsedda att klargöra de olika fodermedlens värde för olika djurslag och vid olika produktionsriktningar, samtidigt som de avsett att belysa de vanligaste husdjurslagens allmänna näringsbehov. Denna del av försöksverksamheten, vilken före centralanstaltens tillkomst förberetts genom arbetet inom kontrollföreningarna, har numera i väsentlig mån hunnit slutföras. Försöksverksamheten på detta område har lett till utarbetandet av en metod, genom vilken fodermedlens bruksvärde kan beräknas med ledning av deras analys, och den med ledning av försöken utformade svenska foderenhetsberäkningen har i sina huvuddrag blivit godkänd såsom gemensam för de skandinaviska länderna. På grundval av de utförda försökens resultat har avdelningens föreståndare professor NILS HANSSON också haft tillfälle att i sin »Handbok i utfodringslära» giva en sammanfattning av utfodringslärans allmänna läge.

Härmed hava emellertid nya försöksuppgifter trätt i förgrunden. Vid sidan av de spörsmål, som väsentligen kunna lösas genom i landets olika delar hos praktiska lantmän anordnade försök, hava framträtt nya, som kräva en starkare utveckling av den centrala försöksverksamheten. I första hand har framträtt ett

behov att bestämma smältbarheten hos svenska fodermedel. Dessutom framträda i första planet spörsmål om de olika näringsämnenas uppgifter vid djurnäringen och speciellt om de minimimängder av dessa, som äro behöfliga för djurens underhåll och produktion, varvid särskilt frågan om de olika djurslagens behov av och förmåga att tillgodogöra sig de kvävehaltiga näringsämnena är av stor praktisk betydelse. Slutligen måste man vid lösningen av en hel del mera ingående utfodrings- och näringsfrågor ha möjlighet att genomföra respirationsförsök, genom vilka djurens hela näringsomsättning kan överskådas.

För att kunna upptaga dessa nya grenar av försöksverksamheten är det nödvändigt, att husdjursavdelningen erhåller dels utvidgade arbetslokaler och dels ökad arbetspersonal. Till frågan om beredandet av ökade arbetslokaler återkommer styrelsen här nedan. Beträffande behovet av ökade arbetskrafter har avdelningens föreståndare i en till styrelsen ställd skrivelse meddelat, att han med ledning av erfarenheten från de senaste årens arbete anser, att en försöksverksamhet med i det föregående antydd omfattning skulle kräva följande ordinarie personal, nämligen 1 föreståndare, 1 laborator, 1 räkenskapsassistent, 1 assistent vid försöken å Experimentalfältet samt 1 vaktmästare. Härvid beräknas, att räkenskapsassistenten liksom hittills huvudsakligen skulle biträda föreståndaren med ledningen och kontrollen av de utanför Experimentalfältet anordnade försöken, under det att laboratorn skulle få en ordinarie assistent till sitt förfogande vid de arbeten, som pågå vid Experimentalfältet. Utom denna ordinarie personal bli extra assistenter liksom hittills behöfliga dels vid de i olika landsdelar förlagda försöken, dels vid försöken å Experimentalfältet. Såsom biträden såväl vid expeditionen som å laboratoriet torde till en del kvinnlig personal kunna användas.

Styrelsen, som funnit de av föreståndaren anförda skälen för en utvidgning av den speciella husdjursavdelningens personal synnerligen bärande, har ansett sig böra tillstyrka denna framställning.

Vid ett bifall härtill skulle den ordinarie personalen vid avdelningen för husdjursskötsel och mejerihantering således komma att utökas med 1 laborator och 1 assistent på den egentliga husdjursavdelningen, samtliga med de av styrelsen i det föregående föreslagna löneförmånerna.

Avdelningen för lantbruksbotanik. På den ordinarie avlöningsstaten finnas för denna avdelning upptagna 1 föreståndare, 1 assistent och 1 vaktmästare. Avdelningens föreståndare har i tvenne till styrelsen ställda skrivelser med styrka framhållit behovet av att den botaniska avdelningen erhåller vidgade arbetslokaler och ökad arbetspersonal. I sistnämnda avseende hemställer han om anställande av 2 laboratorer och ytterligare 1 assistent.

Till motivering härför framhålles behovet av att den botaniska avdelningen blir i tillfälle att utveckla sig i en sådan riktning, att den kan bliva till verkligt gagn för det svenska jordbruket. Denna utveckling har föreståndaren tänkt sig på följande sätt.

Enligt nuvarande stadgar har avdelningen till uppgift att verkställa undersökningar rörande de odlade växternas livsvillkor, förädling och sjukdomar. Det torde emellertid vara uppenbart, att den botaniska avdelningen vid centralanstalten icke kan bli någon växtförädlingsanstalt i egentlig mening. En rikt utrustad sådan finnes redan vid Svalöv, som tillika har filialer i flera provinser.

Däremot måste botaniska avdelningens verksamhet allt framgent vara inriktad på utforskande av de odlade växternas livsvillkor och av de växtsjukdomar, som bero på parasitiska svampar. Frågan om växternas allmänna livsvillkor berör mycket nära växtpatologien, nämligen beträffande sådana växtsjukdomar, som bero på ogynnsamma förhållanden i fråga om klimat, jordmån, läge o. s. v. och som kallas oorganiska eller fysiologiska, och det måste vara väsentligen ur denna synpunkt, som undersökningen av de odlade växternas livsvillkor av avdelningen skall bedrivas. Den botaniska avdelningen måste därför för att kunna uträtta något av värde framför allt vara *en växtpatologisk anstalt*, som kan utföra undersökningar såväl över växternas fysiologiska som parasitära sjukdomar. Det är emellertid numera icke möjligt för en person att behärska detta vittomfattande område. För att med framgång studera de fysiologiska växtsjukdomarna erfordras icke blott en fullt modern utbildning i växtfysiologi i förening med grundliga insikter i patologisk växtanatomi utan även goda kunskaper i kemi och jordartslära samt tillika vissa rent agronomiska insikter. För att rationellt bedriva studier över kulturväxternas parasitsvampar erfordras goda insikter i mykologi och bakteriologi. Det kräves således ganska olika förstudier för de bägge olika slag av arbete, på vilka den botaniska avdelningen måste rikta sin uppmärksamhet.

Utvecklingen av avdelningens verksamhet kommer därför enligt föreståndarens avsikt att gå i den riktningen, att det behöves två laboratorer, den ena med huvudsaklig uppgift att i detalj fullfölja undersökningarna av de fysiologiska sjukdomarna, den andra av de svampparasitära. Till assistent åt den förre borde anställas en agronom med god botanisk underbyggnad och åt den senare en mykologiskt skolad botanist. Avdelningens föreståndare skulle naturligen fortfarande hava ansvaret för verksamheten i sin helhet och själv bedriva undersökningar inom det ena eller andra av de nämnda forskningsområdena.

Styrelsen, som utav de av föreståndaren anförda skälen blivit fullt övertygad om behovet av en utökning av den vid botaniska avdelningen fast anställda personalen, har emellertid ansett, att den ifrågasatta utvidgningen av avdelningens arbetsprogram skulle kunna åtminstone tillsvidare tillgodoses genom anställandet endast av en laborator. Denna och föreståndaren kunde då övertaga var sitt av de båda arbetsområden, på vilka verksamheten bör uppdelas. Vad beträffar anställandet av ytterligare en assistent har styrelsen icke ansett sig kunna förorda detta förslag, så länge avdelningens arbetslokaler ännu ej blivit utökade, detta så mycket mindre som den viktigaste delen av avdelningens arbete måste vara förlagd till sommaren, och styrelsen under sitt förslag till utgiftsstat i övrigt för anstalten föreslår upptagande i denna av ett belopp för att möjliggöra anställandet för sommaren av två extra sommarassistenter.

Avdelningen för entomologi har för närvarande liksom den botaniska avdelningen 1 föreståndare, 1 assistent och 1 vaktmästare. I sin förut återopade framställning till styrelsen har föreståndaren hemställt, att två nya ordinarie tjänstebefattningar måtte inrättas och har han därvid tänkt sig, att avdelningens ordinarie personal efter omorganisationen skulle bestå av 1 föreståndare, 3 assistenter (eller 1 laborator och 2 assistenter) samt 1 vaktmästare.

Till stöd för denna sin framställning har föreståndaren bl. a. anført följande.

Den mångfald av uppgifter, som med fog kunna ställas på avdelningen, såväl de talrika redan förefintliga som en mängd nya, vilka allt starkare tränga sig

i förgrunden, gör det oundvikligt att avdelningens arbetspersonal väsentligt utvidgas.

Studiet av de entomologiska problemen i naturen är som bekant koncentrerat under vegetationsperioden. Avdelningen disponerar alltså en mycket kort tid för utförandet av de biologiska studierna. Det är ej tänkbart att ett grundligt biologiskt studium skall kunna utföras av avdelningens nuvarande personal, då på denna dessutom ankommer att under samma tidsperiod sköta ett omfattande rådgivande och upplysande arbete. Det finns alltså nu ingen möjlighet att tillnärmelsevis fylla denna uppgift, som enligt stadgarna för centralanstalten är avdelningens första och grundläggande uppgift. Härtill kommer så dess andra, icke mindre viktiga uppgift, nämligen försöksverksamheten.

Denna har aldrig haft någon större omfattning. Av brist på medel har avdelningen endast kunnat upptaga sådana försök, som i stort sett »icke kostat något». Den har blott kunnat utföra dem i mycket liten skala och på enstaka platser i landet, förnämligast i Stockholms omedelbara närhet, emedan resemedlen ej annars räckt till. De hittills utförda försöken kunna därför ej tillmätas allmängiltigt och högt värde. Under de senaste åren hava dessutom dyrtiden och den starkt ökade rådgivande verksamheten (inklusive rapportverksamheten) lagt stora hinder i vägen för avdelningens arbete på detta område. Praktiskt taget har försöksverksamheten legat helt nere av brist på arbetskraft och nödiga medel. Men detta är ett i högsta grad beklagligt missförhållande.

Av ovannämnda skäl är det ett trängande behov, att avdelningens personal väsentligt utökas, om man vill av institutionen fördra ett gott arbete. Hur stor denna utvidgning egentligen behöver bli för att både lantbrukarens och trädgårdsodlaren behov av hjälp på detta område skall bli väl tillgodosett, är ej lätt att fixera. Men då man betänker arbetets omfång och därjämte överväger, att vårt land är vidsträckt och till sin natur högst olika i norr och i söder, har avdelningens föreståndare ansett, att tillsvidare tvenne nya ordinarie tjänstebefattningar äro ett ofrånkomligt minimikrav.

Styrelsen finner i likhet med föreståndaren, att det för utvecklande av avdelningens arbete i en för det svenska jordbruket gagnelig riktning är nödvändigt, att avdelningens arbetskrafter utökas, och särskilt gäller detta anställandet av en mera kvalificerad tjänsteman, som vid föreståndarens frånvaro kan övervaka och leda avdelningens arbeten. Styrelsen får därför tillstyrka anställandet på denna avdelning av en ny tjänsteman med laborators tjänsteställning. Vad däremot beträffar föreståndarens förslag om anställande på ordinarie stat av ytterligare en assistent, så finner sig styrelsen icke övertygad om behovet eller lämpligheten av denna anordning. Om den föreslagna biodlingsanstalten kommer till stånd, kommer den entomologiska avdelningens arbetskraft att även därigenom bliva väsentligt utökad; och då entomologiska avdelningens arbeten i väsentlig grad äro koncentrerade till sommaren, anser styrelsen, att ett par sommaranställda tjänstemän tills vidare bättre kunna tillgodose avdelningens behov av ökad arbetskraft än ytterligare en årsanställd assistent. Med hänsyn härtill har styrelsen under sitt här nedan intagna förslag till utgiftsstat i övrigt för entomologiska avdelningen hemställt, att det på 1919 års tilläggsstat upptagna anslaget till två sommarassistenter må från och med år 1921 uppföras på ordinarie stat.

Avdelningen för bakteriologi. Denna avdelning var ursprungligen en underavdelning av avdelningen för husdjursskötsel och mejerihantering med en över-

assistent såsom ende tjänsteman. År 1911 blev avdelningen utbruten såsom en självständig avdelning med egen föreståndare. Avdelningen har hittills haft 1 ordinarie och 1 extra assistent, varjämte den haft vaktmästare gemensam med husdjurs- och mejeriavdelningen.

Arbetena vid den bakteriologiska avdelningen fortgå huvudsakligen efter två linjer. Där utföras nämligen dels jord- och gödselbakteriologiska, dels mejeribakteriologiska försök. Såsom verksamheten vid avdelningen hittills varit ordnad, har föreståndaren fördelat det arbete, som åligger den ordinarie och den extra assistenten, allt efter föreliggande behov, men någon rationell uppdelning av arbetet efter de tvänne ovannämnda linjerna de olika tjänstemännen emellan har hittills ej ansetts nödig.

Under senaste tiden har emellertid behovet av en dylik uppdelning av arbetet efter de ovannämnda linjerna alltmera framträtt, och det vore enligt föreståndarens förmenande i hög grad önskvärt, att denna sak för framtiden kunde ordnas så, att föreståndaren kunde överlämna utförandet av de försök, som tillhöra endera av de ovannämnda arbetsriktningarna, mera uteslutande till en av sina två medhjälpare. Som denne därvidlag otvivelaktigt komme att få ett i avsevärd grad ökat ansvar, om också hans verksamhet ej bleve av den självständiga natur, som fallet är beträffande de nuvarande överassistenterna, så måste det anses riktigast, att ifrågakvarande tjänsteman erhåller laborators tjänsteställning.

Den nuvarande extra assistenten har varit anställd vid avdelningen sedan år 1909, alltså under 10 år. I början ansågs denna befattning vara av mera underordnad beskaffenhet och av mera tillfällig natur, men förhållandena utvecklade sig mycket snabbt därefter, att extra assistentens arbetsinsats för avdelningen kom att bli lika viktig och lika oumbärlig som den ordinarie assistentens. Det är därför synnerligen önskvärt, att den nuvarande extra assistentbefattningen förändras till en ordinarie sådan.

Föreståndaren har också föreslagit antingen att en ny laboratorbefattning måtte inrättas på avdelningen eller ock att ytterligare en ordinarie assistent bleve uppförd å avdelningens stat. Av dessa alternativ vill Styrelsen tillstyrka det första. Såväl en del av de äldre avdelningarna, såsom husdjurs- och mejeriavdelningen, som också den föreslagna nya biodlingsanstalten torde, om densamma kommer till stånd, komma att kräva ökat arbete av den bakteriologiska avdelningen, varjämte föreståndaren framhållit, att det inom en snar framtid blir nödvändigt att allt mer och mer genomföra en differensiering av avdelningens arbeten. Kommer så härtill det förhållandet, att det synes angeläget, att så många av anstaltens avdelningar som möjligt bli lika organiserade samt att det ur befordrings- och rekryteringssynpunkt är att föredraga, att en mellangrad finnes, så har styrelsen ansett fullgoda skäl tala för, att den bakteriologiska avdelningen på ordinarie stat erhåller 1 föreståndare, 1 laborator och 1 assistent. Den nuvarande extra assistentbefattningen skulle vid ett bifall härtill komma att indragas.

Det för kamrerare- och notariegöromålens bestridande anvisade beloppet har hittills varit upptaget i avlöningsstaten på grund därav, att styrelsen år 1912 hade hemställt om inrättande av en särskild ordinarie tjänst för detta ändamål. Då denna framställning emellertid ej beviljades, torde denna utgiftspost lämpligen böra avföras ifrån den ordinarie avlöningsstaten och i stället ingå i anslagsposten till centralanstaltens »övriga utgifter».

Med stöd av vad här ovan anförts får styrelsen hemställa, att följande avlöningsstat måtte fastställas för personalen vid centralanstalten att gälla från och med år 1921:

	Lön	Tjänstgöringspenningar	Orttillägg	Summa	
1 avdelningsföreståndare	5,000	2,500	—	7,500	} Efter fem år kan lönen höjas med 600 kronor.
5 d:o	25,000	12,500	—	37,500	
1 överassistent	3,600	1,800	400	5,800	} Efter fem år kan lönen höjas med 500 kronor och efter tio år med ytterligare 500 kronor.
1 d:o	3,600	1,800	400	5,800	
1 laborator	3,600	2,000	—	5,600	} Efter fem år kan lönen höjas med 500 kronor och efter tio år med ytterligare 500 kronor.
3 d:o	10,800	6,000	—	16,800	
1 assistent, arvode	—	—	—	4,600	} Efter fem år kan lönen höjas med 400 kronor.
6 d:o , arvoden	—	—	—	27,600	
1 vaktmästare	1,100	650	150	1,900	} Efter tre år kan lönen höjas med 100 kr., efter sex år med ytterligare 100 kr. och efter nio år med än ytterligare 100 kr.
4 d:o	4,400	2,600	600	7,600	
Summa kronor	—	—	—	120,700	

Anmärkningar:

- Så länge avdelningsföreståndare eller överassistent åtnjuter bostad in natura, skola för avdelningsföreståndare å lönen avdragas 1.200 kronor om året samt för överassistent ortstillägg ej utgå. ävensom å lönen avdragas 600 kronor årligen.
- Därest vaktmästare i sådan egenskap åtnjuter fri bostad samt bränsle, skola å lönen avdragas 300 kronor årligen.

2. Angående utgiftsstaten i övrigt vid centralanstalten.

Enligt motiveringen till den vid 1913 års riksdag godkända staten för centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet fördela sig de på anslagsposten till centralanstaltens »övriga utgifter» anvisade medlen på följande sätt:

I. Avdelningen för jordbruk:	
Till försök å Experimentalfältet och vid andra fasta försöksstationer samt till lokala fältförsök och uppvisningsfält	kr. — 15,000
II. Avdelningen för lantbrukskemi	» — 8,800
III. Avdelningen för husdjurskötsel och mejerihantering:	
a) underavdelningen för husdjurskötsel	» 13,200
b) underavdelningen för mejerihantering	» 7,000 20,200
IV. Avdelningen för lantbruksbotanik	» — 6,500

V. Avdelningen för entomologi	kr.	—	4,000
VI. Avdelningen för bakteriologi	»	—	6,000
VII. Allmänna utgifter:			
Styrelsens rese- och traktamentsersättningar	»	1,500	
Föreståndares och överassistenters m. fl:s rese- och traktamentsersättningar	»	5,500	
Tryck och expenser	»	10,500	
Underhåll av vägar, byggnader, tomter m. m.	»	6,500	
Vatten	»	1,800	
Brandstodspremier, sjukvård, oförutsedda utgifter	»	2,000	27,800
			<hr/>
		Summa kronor	88,300

På tilläggsstat för år 1919 har innevarande års riksdag därutöver anvisat ett belopp av 75,000 kronor, som fördela sig på de olika avdelningarna på följande sätt:

I. Avdelningen för jordbruk:		
a) Försök å Experimentalfältet		13,200
b) Lokala fältförsök o. uppvisningsfält		1,800
II. Avdelningen för lantbrukskemi		4,200
III. Avdelningen för husdjursskötsel och mejerihantering:		
a) Underavdelningen för husdjursskötsel		15,950
b) Underavdelningen för mejerihantering		1,000
IV. Avdelningen för lantbruksbotanik		6,300
V. Avdelningen för entomologi		12,500
VI. Avdelningen för bakteriologi		3,500
VII. Allmänna utgifter		16,550
		<hr/>
	Summa kronor	75,000

Det belopp centralanstalten under år 1919 haft att å ordinarie och tilläggsstat disponera till övriga utgifter utöver avlöningsstaten har sålunda uppgått till 163,300 kronor.

Anslag till
reseersätt-
ningar.

Innan styrelsen nu övergår till de olika avdelningarnas anslagskrav och stater, är det en punkt, som torde tarva ett särskilt omnämmande.

Med hänsyn till den avsevärda ökningen i prisen å järnvägsbiljetter samt andra resekostnader nödgades styrelsen i samband med den underdåniga framställningen om anvisande av medel på tilläggsstat för år 1919 hos Kungl. Maj:t begära en väsentlig ökning av det till resekostnader utgående anslaget. Det under rubriken VII »Allmänna utgifter» upptagna ordinarie anslaget utgör 7,000 kr. Å tilläggsstat för år 1919 begärdes och erhöles ytterligare 9,500 kr. Samtidigt med denna framställning gjorde styrelsen ävenledes underdånig anmälan, att kravet på ökning av resekostnadsanslaget skulle varit vida större, om ej den av tidsförhållandena förorsakade inskränkningen i utfodringsförsök i olika delar av lan-

det minskat behovet av inspektionsresor. Över denna styrelsens skrivelse avgav statskontoret yttrande den 21 Oktober 1918 och anförde därvid, att det måhända skulle kunna ifrågasättas, att de i det begärda anslaget inberäknade, till reseersättningar avsedda belopp skulle anvisas att utgå av nionde huvudtitelns förslagsanslag till rese- och traktamentspenningar. Då emellertid hittills resekostnaderna upptagits bland de för centralanstaltens drift avsedda ändamål och alltså någon förändring i ifrågavarande hänseende icke syntes kunna äga rum utan riksdagens medverkan, ville statskontoret, som ansåg anledning saknas att söka åstadkomma en dylik förändring, hemställa, att det belopp, som kunde finnas erforderligt för centralanstaltens behöriga drift under år 1919, måtte såsom förslagsanslag, högst, varda uppfört å tilläggsstat till riksstaten för nämnda år. Departementschefen framhöll, att det förhållandet, att dylika kostnader inberäknats i centralanstaltens utgifter, vore ägnat att vålla olägenheter så till vida, som det kunde tänkas inträffa, att angelägna resor måste inställas av brist på medel, och han ansåg därför, att den i statskontorets utlåtande antydda möjligheten att låta resekostnaderna gäldas från nionde huvudtitelns förslagsanslag till rese- och traktamentspenningar vore förtjänt av beaktande. Han fann sig dock sakna anledning att då framlägga förslag i detta ärende, enär en förändring i angivet syfte syntes honom böra bliva beroende av framställning från centralanstalten själv samt föregås av närmare utredning.

Med anledning härav tillåter sig styrelsen erinra därom, att i de inkomst- och utgiftsstaten, som före år 1913 fastställets för centralanstalten, upptagits vissa utgiftsposter dels under de olika avdelningarna för assistenters resor och dels under rubriken »Allmänna utgifter» för styrelsens rese- och traktamentsersättningar, men att däremot ej i staten funnits upptagen någon post för avdelningsföreståndares och överassistenters resor, utan att kostnaden för dessa befattningshavares resor bestredos från nionde huvudtitelns gemensamma anslag till rese- och traktamentspenningar. På förslag av löneregleringskommittén föreslog Kungl. Maj:t 1913 års riksdag, att även dessa ersättningar skulle utgå av anstaltens medel. Sedan år 1914 hava därför alla de av centralanstaltens styrelse och dess tjänstemän verkställda resorna gäldats med de för anstaltens driftskostnader anvisade anslagen.

Denna anordning har emellertid visat sig vara förenad med avgjorda olägenheter, i det att den onödigtvis beskär tjänstemännens möjligheter att komma i intim kontakt med det praktiska jordbruket och dess utöware. Det är så gott som omöjligt att nära två år förut beräkna, i vilken omfattning de olika avdelningarnas tjänstemän kunna behöva företaga tjänsteresor. Dessa bero, vad beträffar särskilt den botaniska och entomologiska avdelningens tjänstemän, till stor del på den omfattning, i vilken växtsjukdomar uppträda inom landet, och i vilka delar av landet dessa sjukdomar uppträda. Det är tydligt, att om man önskar, att centralanstaltens tjänstemän skola träda i livlig förbindelse med det praktiska jordbrukets utöware, så bör man söka undvika en anordning, som kan leda till, att dessa tjänstemän under viss del av året nödgas avstå ifrån att företaga några tjänsteresor på grund därav att det för dessa resor avsedda anslaget redan är förbrukat.

Härtill komma de svårigheter, som på grund av de ständigt återkommande taxeförhöjningarna visat sig föreligga för ett noggrant beräknande av det behövliga reseanslaget.

På grund härav får styrelsen i underdanighet hemställa, att de för rese- och traktamentsersättningar i centralanstaltens stat upptagna beloppen efter ingången av år 1921 må få gäldas från nionde huvudtitelns gemensamma anslag till rese- och traktamentspenningar. I enlighet med denna hemställan har styrelsen i sitt här nedan intagna förslag till ny stat för centralanstalten uteslutit de för rese- och traktamentsersättningar avsedda beloppen.

De olika avdelningarnas stater.

Den utvidgning av centralanstaltens arbetsprogram, som här ovan under rubriken »Avlöningsstaten» angivits, förutsätter givetvis en utökning av de för anstaltens driftskostnader utgående anslagen. Detta behov av ökade anslag ställer sig för de olika avdelningarna på sätt, som här nedan kommer att angivas för varje särskild avdelning.

Vid uppgörande av de här framlagda förslagen till stater för centralanstaltens olika avdelningar har styrelsen ansett det vara angeläget att söka åstadkomma så stor likformighet som möjligt mellan de olika avdelningarna ifråga om rubriceringen av de olika behoven, och har därför en del av förutvarande rubriker i vissa avdelningars stater utbytts mot sådana, som varit mera allmänt förekommande. Tillika har styrelsen sökt genomföra, att de olika anslagskraven för de olika avdelningarna upptagas i ungefärligen samma ordning, för att därigenom vinna bättre jämförelse mellan de olika avdelningarna.

Där, såsom t. ex. ifråga om kemiska avdelningens tilläggsstat för år 1919, endast ett runt belopp upptagits till diverse utgifter, har styrelsen i den nya staten fördelat detta belopp på de olika specialbehoven.

I. Avdelningen för jordbruk.

Vad beträffar jordbruksavdelningen, så har styrelsen dels med hänsyn därtill att anstalten fått mottaga en donation, om vilken styrelsen gjort underdanig anmälan i skrivelse den 26 september 1919, och vilken, därest den får mottagas, kommer att föranleda en väsentlig utvidgning av arbetet vid denna avdelning, dels ock med hänsyn därtill att den nuvarande föreståndaren år 1921 uppnår pensionsålder och då torde komma att avgå, icke nu ansett sig böra föreslå några förändringar i denna avdelnings stat.

Det hade visserligen varit styrelsens avsikt att redan nu begära anslag till fasta försöksstationer, av vilka såväl jordbruksavdelningen som husdjursavdelningen äro i stort behov, men då styrelsen funnit det vara ändamålsenligare att upptaga denna fråga, sedan det visat sig, vilka förändringar i avdelningens verksamhet som ett eventuellt emottagande av den ovannämnda donationen kan komma att medföra, så har styrelsen icke ansett sig böra nu göra någon framställning i denna fråga.

I anledning av vad sålunda anförts får styrelsen rörande jordbruksavdelningen i underdanighet hemställa, att å 1920 års tilläggsstat måtte upptagas samma belopp som under år 1919 eller 15,000 kronor samt att å 1921 års ordinarie stat måtte upptagas samma belopp som under år 1920, med undantag för det belopp som förut varit anvisat till assistenters tjänsteresor och som nu uteslutits under förutsättning att det av styrelsen framlagda förslaget angående tjänsteresornas likviderande från nionde huvudtitelns förslagsanslag till rese- och traktamentspenningar skulle vinna bifall. Motsvarande belopp har i stället överfört till diverse omkostnader.

Jordbruksavdelningens stat skulle då erhålla följande utseende:

	Tilläggsstat 1920		Ordinarie stat 1921	
a. Försök & Experimentalfältet och andra fasta försöksgårdar:				
Arbetskostnad	5,850		5,650	
Utsäde och gödsel	—		1,000	
Hästars underhåll och rekrytering	2,000		2,500	
Uppvärmning och belysning	1,350		1,250	
Skrivmaterial	—		100	
Döda inventarier	—		1,000	
Omkostnader vid fasta försöksgårdar	—		2,000	
Diverse omkostnader	4,000	13,200	2,500	16,000
b. Lokala fältförsök och uppvisningsfält:				
Uppvärmning och belysning	—		2,300	
Tryckningskostnader, böcker, skrivmaterialier	—		1,000	
Telefon	—		300	
Frökontroll, analysavgifter	—		300	
Assistenters tjänsteresor	800		—	
Diverse omkostnader	1,000	1,800	1,100	5,000
	Summa kronor 15,000		21,000	

Till kemiska avdelningens s. k. övriga utgifter har på ordinarie stat för II. Avdelningen för lantbrukskemi. vart och ett av åren 1919 och 1920 anvisats följande belopp:

försöksgården	1,000	kronor
inventarier och apparater	300	»
förbrukningsartiklar	300	»
reagentier	450	»
underhållskostnader	150	»
böcker, skrivmaterial, telefon	800	»
gas	500	»
uppvärmning och belysning	500	»
extra assistenter	4,800	»
	Summa 8,800 kronor,	

varjämte på tilläggsstat för år 1919 av riksdagen beviljats 1,850 kronor till uppvärmning och belysning samt 2,350 kronor till diverse utgifter eller tillsammans 4,200 kronor.

Till extra assistenter vid kemiska avdelningen, vilken rubrik synes styrelsen bära upptagas såsom första utgiftspost, har under år 1919 varit anvisat ett belopp av 4,800 kronor och är jämväl samma belopp anvisat på ordinarie stat för år *Extra assistenter.*

1920. Efter i ärendet av styrelsen den 12 april 1919 gjord framställning har Kungl. Maj:t genom nådigt brev den 2 maj 1919 medgivit att under år 1919 till envar av avdelningens två extra assistenter finge utgå ett med 600 kronor per år eller från 2,400 till 3,000 kronor förhöjt arvode. Då det alltjämt synes styrelsen nödvändigt, att envar av dessa extra assistenter komma i åtnjutande av ett årsarvode av 3,000 kronor, vill styrelsen i underdånighet hemställa ej mindre om ett tilläggsanslag för år 1920 av 1,200 kronor för detta ändamål än även att det för extra assistenter avsedda beloppet i 1921 års ordinarie stat upptages till ett med 1,200 kronor förhöjt belopp, eller med 6,000 kronor.

Instrument och inventarier. Till instrument och inventarier (förr benämnt inventarier och apparater) har i ordinarie staten varit anvisat 300 kronor. Av det för år 1919 till diverse utgifter på tilläggsstat anvisade beloppet 2,350 kronor voro 300 kronor avsedda för denna rubrik och begäres nu samma belopp eller 300 kronor på tilläggsstat för år 1920. Å ordinarie staten för år 1921 torde ock ett anslag av 600 kronor — motsvarande 1919 års ordinarie och tilläggsanslag — vara erforderligt.

Inventariers underhåll. För inventariers underhåll (rubriken förut kallad underhållskostnader) har på ordinarie stat upptagits 150 kronor. Tilläggsstaten 1919 har möjliggjort en utökning av detta anslag med 150 kronor. Nu hemställs om samma belopp eller 150 kronor å tilläggsstat för år 1920 samt båda beloppen sammanslagna eller 300 kronor å 1921 års ordinarie stat.

Böcker m. m. Böcker, tidskrifter och skrivmateriel hava i 1919 och 1920 års ordinarie stat kraft ett belopp av 800 kronor. Ehuru utgiften för telefon, som förut utgått från detta anslag, nu föreslås upptagen särskilt i staten, anser sig styrelsen med hänsyn till de väsentligt ökade utgifterna för inköp och bindning av böcker samt för skrivmaterialier icke kunna begära lägre belopp för detta ändamål än det förutvarande eller 800 kronor.

Telefon. För telefon begäres i anslutning till vad ovan sagts 100 kronor på 1920 års tilläggsstat samt 100 kronor på 1921 års ordinarie stat.

Förbrukningsartiklar. Till förbrukningsartiklar har å ordinarie stat förut anvisats ett belopp av 300 kronor. Med hänsyn till den prisstegring, som alla hithörande artiklar varit underkastade, har detta anslag visat sig alldeles otillräckligt, varför på 1920 års tilläggsstat begäres 200 kronor och på 1921 års ordinarie stat ett till 500 kronor förhöjt belopp.

Försöksgården. Kemiska avdelningens försöksgård har under år 1919 på ordinarie stat haft att påräkna ett belopp av 1,000 kronor, varjämte av tilläggsstatens medel ett belopp av 750 kronor tillgodoförts försöksgården. Samma belopp eller 750 kronor torde även böra upptagas i 1920 års tilläggsstat och båda beloppen sammanslagna eller 1,750 kronor i 1921 års ordinarie stat.

Uppvärmning och belysning. Till uppvärmning och belysning har såsom ordinarie anslag varit anvisat 500 kronor. Då detta belopp visade sig otillräckligt, anvisades på tilläggsstat för år 1919 ytterligare ett belopp av 1,850 kronor. Lika stort belopp torde böra

anvisas på 1920 års tilläggsstat, varjämte hemställes, att för uppvärmning och belysning å 1921 års ordinarie stat måtte anvisas ett belopp av 2,000 kronor.

Kostnaden för gas, som förut endast uppgått till 500 kronor, har på grund av dyrtiden blivit väsentligt stegrad. På 1919 års tilläggsstat erhöles ytterligare 500 kronor. Samma belopp, 500 kronor, begäres på tilläggsstat för år 1920 och båda beloppen sammanslagna eller 1,000 kronor å 1921 års ordinarie stat.

Gas.

Till reagentier begäres å 1920 års tilläggsstat ett belopp av 350 kronor och på ordinarie stat för år 1921 ett belopp av 800 kronor.

Reagentier.

Sammanlagda summan av de belopp, som här ovan begärts å tilläggsstat för år 1920, med undantag för vad som begärts för ökade löner åt assistenter, är lika med det belopp som för år 1919 anvisats på tilläggsstat eller kronor 4,200.

Kemiska avdelningens anslagsbehov äro alltså följande:

	Tilläggsstat 1920	Ordinarie stat 1921
Extra assistenter	1,200	6,000
Instrument och inventarier	300	600
Inventariers underhåll	150	300
Böcker, tidskrifter, skrivmaterial	—	800
Telefon	100	100
Förbrukningsartiklar	200	500
Försöksgården	750	1,750
Uppvärmning och belysning	1,850	2,000
Gas	500	1,000
Reagentier	350	800
	Summa kronor 5,400	13,850

Å ordinarie stat för husdjurs- och mejeriavdelningen har under åren 1919 III. Avdelningen för husdjurs- och mejerihantering. och 1920 följande utgiftsposter blivit upptagna:

a) *Underavdelningen för husdjurskötsel:*

Inventariers underhåll	200 kronor	
Kreaturens underhåll och rekrytering	6,000	»
Förbrukningsartiklar	500	»
Böcker, tidskrifter, skrivmaterial	600	»
Uppvärmning och belysning	550	»
Extra arbeten å försöksgårdar	600	»
Smältbarhetsförsök	1,600	»
Extra räkneassistent	3,400	»
3 extra försöksassistenter	4,860	»
Ordinarie assistenters tjänsteresor	400	»
Diverse utgifter	490	»
	19,200 kronor	

b) *Underavdelningen för mejerihantering:*

1. Överassistentens försök:			
Inventariers underhåll	800	kronor	
Förbrukningsartiklar	500	»	
Mjök	1,000	»	
Böcker, tidskrifter, skrivmaterial	200	»	
Uppvärmning och belysning	300	»	
Extra arbetsbiträden	500	»	3,300 kronor
2. Försök vid Alnarp:			
Förbrukningsartiklar	400	kronor	
Extra assistent	2,400	»	
Extra arbetsbiträde	900	»	3,700 kronor
			<u>Summa 26,200 kronor</u>

Dessutom har å tilläggsstat för år 1919 anvisats ett sammanlagt belopp av 15,950 kronor, varav

till försöksassistenter	1,140	kronor	
» smältbarhetsförsök	3,400	»	
» uppvärmning och belysning	950	»	
» kreaturens underhåll och rekrytering	4,000	»	
» anordningar i ladugården	5,000	»	
» diverse omkostnader	1,460	»	
			<u>Summa 15,950 kronor</u>

a. Underavdelningen för husdjurskötsel.

Extra assistenter.

Till arvode åt extra räkneassistent har i 1919 års stat varit anvisat ett belopp av 3,400 kronor, och är jämväl samma belopp upptaget i 1920 års ordinarie stat.

Såsom ovan anförts, har styrelsen tillstyrkt, att ej mindre denna extra assistentbefattning än även ytterligare en assistentbefattning måtte uppföras på ordinarie stat från och med år 1921. Då det är önskligt, att en av de extra försöksassistenterna redan under år 1920 beredes en mot dyrtiden bättre svarende avlöning, får styrelsen i underdånighet hemställa, att under den rubrik, som hittills benämnts extra räkneassistent men hädanefter synes böra benämnas extra assistent, måtte å 1920 års tilläggsstat upptagas ett belopp av 1,500 kronor. Detta belopp är beräknat för att från och med den 1 juli 1920 bereda den ovannämnde försöksassistenten ett månadsarvode av 250 kronor, intill dess han under år 1921 eventuellt kan komma att bli uppförd på ordinarie avlöningsstat.

Vad beträffar 1921 års ordinarie stat, torde, därest det av styrelsen gjorda förslaget angående upptagande av en laborator- och två ordinarie assistentbefattningar i husdjursavdelningens ordinarie stat vinner nådigt bifall, något belopp till »extra assistenter» icke behöva ifrågakomma.

Försöksassistenter.

Till tre extra försöksassistenter har under senare åren å ordinarie stat varit upptaget ett belopp av 4,860 kronor. För att kunna bereda denna personal

en mera tillfredsställande avlöning har i 1919 års tilläggsstat anvisats ett belopp av 1,140 kronor, varigenom hela den för detta ändamål disponibla summan uppgått till 6,000 kronor. Styrelsen, som icke finner någon nedprutning å detta anslag möjlig, får hemställa, att samma belopp, som anvisats å 1919 års tilläggsstat eller 1,140 kronor jämväl måtte föreslås att utgå å 1920 års tilläggsstat. Då någon möjlighet icke finnas att för framtiden erhålla för här ifrågavarande ändamål lämplig personal till lägre arvode, än vad nuvarande anslag å ordinarie stat och tilläggsstat möjliggöra, får styrelsen i underdånighet hemställa, att å 1921 års ordinarie stat ett belopp av 6,000 kronor måtte upptagas.

Till ordinarie assistenters tjänsteresor har hittills å ordinarie stat anvisats ett belopp av 400 kronor. Med hänsyn till att under kristidsåren försöken i landsorten i avsevärd grad måst inskränkas, har något belopp icke begärts å 1919 års tilläggsstat. För år 1920 begäres emellertid ett fyllnadsanslag för detta ändamål av 600 kronor att upptagas å tilläggsstaten. Här ovan har styrelsen gjort underdånig framställning, att centralanstaltens samtliga resekostnader måtte få gäldas från nionde huvudtitelns förslagsanslag för detta ändamål. På grund härav begäres icke för år 1921 något belopp för assistenters tjänsteresor. *Assistenters tjänsteresor.*

Därest emellertid den föreslagna anordningen icke skulle vinna nådigt bifall, torde å 1921 års ordinarie stat böra upptagas ett anslag för resor, vilket med hänsyn till den då utökade personalen icke torde kunna sättas till lägre belopp än 3,500 kronor.

Ordinarie staten har hittills upptagit ett belopp av 200 kronor för underhåll av avdelningens inventarier. Detta belopp har under senare åren visat sig vara alldeles otillräckligt, varför styrelsen anhåller, att ej mindre ett belopp av 1,000 kronor måtte uppföras å 1920 års tilläggsstat, än även att båda beloppen sammanslagna eller 1,200 kronor måtte för samma ändamål upptagas å 1921 års ordinarie stat. *Inventariers underhåll.*

För utgifter under vidstående rubrik jämte telefon har på ordinarie stat anvisats ett belopp av 600 kronor. Då detta belopp, med hänsyn till såväl de högst betydligt höjda bokprisen som även de stegrade prisen å bokbinderiarbeten m. m., är synnerligen otillfredsställande, får styrelsen, ändock att utgifter för telefon utbrutits ur denna rubrik och särskilt upptagits här nedan, hemställa, att på 1920 års tilläggsstat ett belopp av 400 kronor måtte anvisas samt att å 1921 års ordinarie stat en summa av 800 kronor måtte upptagas. *Böcker, tidsskrifter, skrivmaterial.*

I anslutning till vad ovan anförts och med hänsyn till de numera väsentligt höjda telefonavgifterna får styrelsen hemställa, att för husdjursavdelningens vidkommande ett anslag av 200 kronor måtte i 1921 års ordinarie stat upptagas till telefon. *Telefon.*

Till förbrukningsartiklar har hittills anvisats 500 kronor. Detta anslag har lika litet å denna som å övriga avdelningar visat sig tillräckligt, varför styrelsen i underdånighet anhåller, att tillägg måtte beviljas med ytterligare 500 kronor å 1920 års tilläggsstat, samt att ett sammanlagt belopp av 1,000 kronor måtte för detta ändamål anvisas å 1921 års ordinarie stat. *Förbrukningsartiklar*

Extra arbeten å försöksgårdar. Med ledning av erfarenheten från föregående år får styrelsen hemställa, att det i 1920 års ordinarie stat för extra arbeten å försöksgårdar upptagna anslaget å 600 kronor måtte å samma års tilläggsstat utökas med ett belopp av 500 kronor. Någon nedprutning å dessa anslags sammanlagda belopp torde icke heller å den ordinarie staten för år 1921 kunna ifrågakomma, varför styrelsen hemställer, att å denna stat måtte anvisas 1,100 kronor.]

Smältbarhetsförsök. Till smältbarhetsförsök voro å 1919 års ordinarie stat anvisade 1,600 kronor samt å tilläggsstat för samma år 3,400 kr. Dessa försök synas styrelsen vara värda all uppmuntran och anhåller styrelsen därför, att å 1920 års tilläggsstat måtte anvisas ett belopp av 3,400 kronor samt att i ordinarie staten för år 1921 måtte upptagas ett belopp av 5,000 kronor.

Uppvärmning och belysning. För bestridande av kostnaderna för uppvärmning och belysning har å ordinarie stat anvisats ett belopp av 550 kr. Tilläggsstaten för år 1919 möjliggjorde en utökning av detta belopp med 950 kronor, vadan alltså sammanlagt 1,500 kronor funnits att tillgå för gäldande av dessa kostnader. Någon minskning av detta belopp under år 1920 är ej möjlig och får styrelsen därför anhålla, att jämväl å 1920 års tilläggsstat beviljas ett belopp av 950 kronor. Sammanlagda summan eller 1,500 kronor hemställer styrelsen måtte bliva anvisad på 1921 års ordinarie stat.

Kreaturens underhåll, skötsel och rekrytering. För kreaturens underhåll och rekrytering har under år 1919 sammanlagt anvisats ett belopp av 10,000 kronor, varav 6,000 kronor på ordinarie stat och 4,000 kronor på tilläggsstat. Med ledning av erfarenheten från detta år får styrelsen hemställa, att jämväl å 1920 års tilläggsstat ett belopp av 4,000 kronor måtte anvisas. Häri ingår även den ökade kostnaden för kreaturens skötsel. Vad denna utgiftspost i 1921 års ordinarie stat beträffar, torde någon avprutning å detta belopp kunna tänkas, dock vill styrelsen icke tillstyrka, att detsamma sättes lägre än till 8,000 kronor, varför i underdånighet hemställes, att detta belopp blir anvisat å 1921 års stat.

Anordningar i ladugården. Å 1919 års tilläggsstat har anvisats ett anslag av 5,000 kronor för vissa anordningar i ladugården, nödvändiga för utförandet av avdelningens smältbarhetsförsök. Någon framställning om ytterligare anslag under denna rubrik har styrelsen med hänsyn till föreliggande byggnadsförslag icke att göra, varför det ifrågavarande beloppet numera kan ur staten utgå.

Diverse omkostnader. Till diverse utgifter (rubriken synes i det kommande böra benämnas diverse omkostnader) har å 1919 års ordinarie stat upptagits ett belopp av 490 kronor, varjämte å tilläggsstaten för samma år anvisats ett belopp av 1,460 kronor eller sammanlagt för år 1919 ett belopp av 1,950 kronor. Styrelsen, som har att räkna med att ej heller de i 1920 års ordinarie stat upptagna beloppen skola visa sig tillfyllest för täckande av de utgifter, som utgå från detta konto, får hemställa om ett anslag å 1920 års tilläggsstat av 1,200 kronor. Å 1921 års ordinarie stat hemställer styrelsen om anvisande av ett belopp av 1,500 kronor.

Underavdelningens för husdjursskötsel stat skulle alltså erhålla följande utseende:

	Tilläggsstat 1920	Ordinarie stat 1921
Extra assistenter	1,500	—
Försöksassistenter	1,140	6,000
Assistenters tjänsteresor	500	—
Inventariers underhåll	1,000	1,200
Böcker, tidskrifter, skrivmaterial	400	800
Telefon	—	200
Förbrukningsartiklar	500	1,000
Extra arbeten å försöksgårdar	500	1,100
Smältbarhetsförsök	3,400	5,000
Uppvärmning och belysning	950	1,500
Kreaturens underhåll, skötsel och rekrytering	4,000	8,000
Diverse omkostnader	1,200	1,500
	<hr/>	<hr/>
	Summa kronor 15,090	26,300

Till denna underavdelning hava å ordinarie stat hittills varit anvisade följande belopp: b. Underavdelningen för mejerihantering.

1. Överassistentens försök:

Inventariers underhåll	800	kronor.
Förbrukningsartiklar	500	»
Mjök	1,000	»
Böcker, tidskrifter, skrivmaterial	200	»
Uppvärmning och belysning	300	»
Extra arbetsbiträden	500	» 3,300 kronor.

2. Försök vid Alnarp:

Förbrukningsartiklar	400	kronor.
Extra assistent	2,400	»
Extra arbetsbiträde	900	» 3,700 »
	<hr/>	<hr/>
	Summa 7,000	kronor

Därjämte lämnades å tilläggsstat för år 1919 ett belopp av 1,000 kronor, närmast avsett för inköp av mjök.

Mejeriförsök upptogs under centralanstaltens tredje arbetsår. År 1909 påbörjades nämligen dylika vid Alnarps mejeri under ledning av dåvarande lektorn i mejerihantering därstädes L. F. Rosengren. Till Rosengrens hjälp anställdes dels en extra assistent, som helt avlönades av centralanstalten, dels en mejerist, till vilken den kontanta lönen utgick från centralanstalten, men som av mejeriet erhöi kost och logis. Alnarps mejeri blev sålunda en fast försöksstation, vid vilken husdjurs- och mejeriavdelningens mejeriförsök utfördes. Mejeriet lämpar sig även väl till försöksmejeri. Mjölkmängden är under normala förhållanden så hög, att även försök, som kräva relativt stora mjölkkvantiteter, utan svårighet kunna

Bihang till riksdagens protokoll 1920. 1 saml. 125 häft. (Nr 150.)

genomföras. Lokalerna äro rymliga, den maskinella utrustningen synnerligen fullständig, och slutligen har mejeriet i sina elever en riklig och intresserad arbetspersonal.

Till och med år 1913 utfördes husdjurs- och mejeriavdelningens samtliga mejeriförsök vid Alnarps fasta försöksstation. Nämnda är tillsattes överassistentbefattningen i mejerihantering, och överassistentens verksamhet förlades till Experimentalfältet. Å nämnda plats bedrivs dock ingen mejerihantering, varför överassistenten uteslutande var hänvisad till landets olika enskilda mejerier för att i dessa utföra praktiska mejeriförsök. Då detta emellertid ej ansågs lämpligt, träffades avtal med mjölkcentralen i Stockholm, att sagda central skulle ställa mejerilokaler till centralanstaltens förfogande samt lämna för mejeriförsöken erforderlig mjölk till partipris. Å bakteriologiska avdelningens laboratorium bereddes plats för överassistenten i mejerihantering, så att han erhöll tillfälle att där utföra det med de praktiska mejeriförsöken förenade analysarbetet. Under åren 1914, 1915 och 1916 voro de mejerilokaler, som mjölkcentralen kunde ställa till centralanstaltens förfogande, av mer provisorisk beskaffenhet, enär mjölkcentralens ombyggnad under denna tid pågick, och samtliga utrymmen på grund härav voro synnerligen hårt anlitade. Trots detta kunde dock åtskilliga försök upptagas och avslutas. Redan under slutet av år 1916 hade dock mjölkcentralens ombyggnad fortskridit så långt, att en bestämd lokal kunde överlämnas till centralanstalten för inmontering av erforderliga mejerimaskiner. Ånga, vatten och elektrisk kraft erhöles från mjölkcentralen, varför endast egentliga mejerimaskiner behöfde anskaffas och inmonteras. Då mejeriet uteslutande skulle användas för försöksändamål och de för anläggningen tillgängliga medlen voro synnerligen begränsade, gjordes densamma relativt liten. Storleken av uppsatta maskiner och ostkar möjliggjorde dock, att dagligen cirka 500 kg. helmjök förarbetas till smör eller ost. Separatoren med tillhörande pasteur och kylare avverkar 400 liter i timmen, kärnan har en totalrymd av 150 liter och ältar cirka 30 kg. smör. Av ostkaren rymmer det ena 400, det andra 150 liter mjölk. Det sistnämnda karet är försedd med anordningar för längtidspasteurisering och kylning av ostmjölken. Ostpressen är avsedd att normalt rymma 4 st. ostar å cirka 20 kg. och saltlakebassängen rymmer 6 å 8 dylika ostar. Slutligen har uppställts dels en större våg, avsedd för mjölkens invägning, dels en känsligare mindre dylik för fastställandet av mängden erhållna produkter. Samtliga arbetsmaskiner drivas från en gemensam takaxel. Kraften lämnas av cirka 3,5 hästkrafters likströmsmotor, försedd med regleringsmotstånd, så att takaxelns hastighet kan varieras inom rätt vida gränser. Slutligen bör framhållas, att försöksmejeriet är anlagt i omedelbar anslutning till mjölkcentralens mjölmottagning, så att den för försök lämpligaste mjölken med lätthet kan utväljas.

Som en avsevärd brist framstår emellertid det förhållandet, att mejerianläggningen saknar lagringslokaler för ost och smör. I själva mejerilokalen finns visserligen ett ostskåp, rymmande 25 å 30 ostar, men detta ostskåp är avsett för ostens förvaring endast tiden närmast efter saltningen. Själva lagringen av osten måste däremot verkställas på annan plats, där temperaturen och fuktigheten bättre kunna regleras, och får enligt avtal med mjölkcentralen ske i dennas ostlagringslokaler. Eventuell smörlagring kan även ske i sagda centrals smörkällare. Det framstår dock som ett bestämt önskemål, att lagringslokaler för smör och ost anordnas i nära anslutning till själva försöksmejeriet.

Trots de brister, som sålunda otvivelaktigt vidlåda försöksmejeriet, torde man dock kunna säga, att detsamma erbjuder relativt goda möjligheter för genomförande av försök av praktisk vetenskaplig läggning. De mjölmängder, som där kunna bearbetas, äro tillräckligt stora för att försöken skola erhålla praktisk karaktär. Genom att försöksmejeriet är fullt avskilt från mjölkcentralens lokaler och försett med egna maskiner, kan arbetet inom detsamma med lätthet i detalj kontrolleras. Ur den stora mjölmängd, som under normala förhållanden tillföres mjölkcentralen, kan med lätthet utväljas sådan, som är lämplig för ett visst försök. Kostnaderna för försöken inskränkas till anskaffningen av den för en viss undersökning erforderliga mjölmängden, då ej större mjölkkvantiteter förarbetas än de olika försöken fordra, och driften inställes, så snart försök ej pågå.

I försöksmejeriet har överassistenten tillfälle att utföra sådana mejeriförsök, som fordra ett från den vanliga mejeritekniken avvikande arbetsätt och därför ej med fördel kunna utföras å enskilda mejerier. Genom att försöksmejeriet är förlagt till Stockholm och sålunda har goda förbindelser med Experimentalfältet, kan det med försöken förenade analysarbetet lätt utföras å sistnämnda plats. Försök, som kräva intimt samarbete med bakteriologiska avdelningen, kunna även med fördel genomföras på grund av mejeriets läge.

Försöksmejeriet har hittills av mjölkcentralen upplåtits kostnadsfritt, men då den planerade utvidgningen kräver avsevärda kostnader, måste centralanstalten från och med nästa år betala en emot dessa kostnader svarande hyra, beräknad att utgå fr. o. m. den 1 juli 1920. Den årliga hyran har beräknats till 1,500 kr. Styrelsen får därför hemställa, att Kungl. Majt ville utverka dels å tilläggsstat för år 1920 ett belopp av 750 kr. dels ock å 1921 års ordinarie stat ett belopp av 1,500 kr.

Tillika får styrelsen hemställa om anvisande på 1920 års tilläggsstat av ett engångsanslag av 3,000 kr. för inventarie- och annan nyanskaffning till det omnämnda försöksmejeriet.

Centralanstaltens försöksverksamhet på mejeriområdet bör enligt styrelsens förmenande emellertid ej inskränkas till en strängt lokaliserad sådan verksamhet, utan bör densamma även bedrivas vid enskilda mejerier ute i landet. Då styrelsen ej kan förutsätta, att överassistenten i mejerihantering skall kunna dels driva försöksmejeriet i Stockholm och verkställa det med de därstädes utförda försöken förenade analysarbetet, dels genomföra å enskilda mejerier planlagda försök, vid vilka den förarbetade mjölken eller de erhållna produkterna ofta måste undersökas i olika riktningar, framstår det för styrelsen som ett bestämt önskemål att en extra assistent anställles, med huvudsaklig uppgift att biträda överassistenten vid det hos mjölkcentralen anordnade försöksmejeriets drift samt vid utförande av de av överassistenten planlagda försöken vid enskilda mejerier.

På grund härav får styrelsen anhålla om ett anslag å ordinarie stat f. o. m. år 1921 till ett belopp av 3,000 kr. för avlönande av en dylik assistent; och då det tillika synes styrelsen nödvändigt, att denna assistent må kunna anställas redan från samma tidpunkt, som den utvidgade verksamheten vid försöksmejeriet kommer att taga sin början, får styrelsen tillika hemställa, att ett belopp av 1,500 kr. måtte anvisas å 1920 års tilläggsstat, vilket belopp är avsett för ifrågasvarande assistents avlöning under senare delen av år 1920.

Extra assistent.

Inventariers underhåll. Till inventariers underhåll har å ordinarie stat för åren 1920 upptagits ett belopp av 800 kr. Med hänsyn dels därtill att detta belopp på grund av dyrtiden visat sig otillräckligt, dels ock till det ökade underhåll det utvidgade försöksmejeriet kommer att kräva, får styrelsen hemställa, att ifrågakvarande belopp i 1921 års ordinarie stat måtte bliva höjt till 1,200 kronor.

Böcker, tidskrifter och skrivmaterialier. Till utgifter under vidstående rubrik har förut å ordinarie stat varit anvisat ett belopp av 200 kronor. Detta belopp torde på grund av den allmänna höjningen å samtliga bokalster samt bokbinderiarbeten böra höjas till 300 kronor, och får styrelsen därför hemställa, att sistnämnda belopp måtte bliva uppfört i 1921 års ordinarie stat.

Förbrukningsartiklar. Det till förbrukningsartiklar å ordinarie stat anvisade beloppet av 500 kronor har under kristiden visat sig otillräckligt. Med hänsyn till förestående utveckling av avdelningen kommer även ett ökat behov av förbrukningsartiklar att göra sig gällande, varför styrelsen får hemställa, att anslaget under denna rubrik i den ordinarie staten för år 1921 måtte höjas från 500 kronor till 1,000 kronor.

Uppvärmning och belysning. Anslaget till uppvärmning och belysning har även för denna avdelning visat sig vara allt för knappt tillmätt. Styrelsen får därför anhålla om dess utökande i ordinarie stat för år 1921 till 500 kronor.

Extra arbetsbiträden. Till extra arbetsbiträden har hittills varit anvisat 500 kronor. Styrelsen hemställer, att samma belopp upptagas i 1921 års ordinarie stat.

Mjölk. För inköp av mjölk m. fl. produkter för försöksändamål har i ordinarie stat varit anvisat ett belopp av 1,000 kronor, varjämte å 1919 års tilläggsstat lämnats ett belopp av likaledes 1,000 kronor. På grund av det höga mjölkpriset synas båda dessa belopp bliva erforderliga ej blott under år 1920 utan jämväl å ordinarie stat f. o. m. år 1921. Styrelsen får därför hemställa, att å 1920 års tilläggsstat måtte för detta ändamål anvisas 1,000 kronor samt å 1921 års ordinarie stat ett belopp av 2,000 kronor.

2. Försök vid Alnarp. Till extra assistent vid försöken vid Alnarp har hitintills varit anslaget ett belopp av 2,400 kronor. Då det visat sig ytterst svårt att för detta arvode erhålla en för arbetet kompetent person, har styrelsen ansett, att arvodet för denne assistent bör höjas till 3,000 kronor. För beredande av denna avlöningsförmån bör ej mindre ett anslag å 600 kronor anvisas å 1920 års tilläggsstat än även ett belopp av 3,000 kronor uppföras å 1921 års ordinarie stat.

Extra arbetsbiträden Det till extra arbetsbiträden å ordinarie stat upptagna beloppet av 900 kronor torde jämväl under år 1921 bliva tillfyllest.

Förbrukningsartiklar. Till utgifter för förbrukningsartiklar har hittills för Alnarpsförsöken varit anvisat ett belopp av 400 kronor. Då detta varit allt för knappt tillmätt, ser sig styrelsen nödsakad att begära en höjning av detsamma och får fördensskull hemställa, dels att ett belopp av 400 kronor måtte anvisas å 1920 års tilläggsstat,

dels ock att å 1921 års ordinarie stat för samma ändamål måtte anvisas ett belopp av 800 kronor.

Underavdelningens för mejerihantering stat skulle alltså erhålla följande utseende.

	Tilläggsstat 1920	Ordinarie stat 1921
a. Överassistentens försök:		
Utvidgning av mejeriförsöken		
hyra	750	1,500
inventarieanskaffning	3,000	—
Extra assistenter	1,500	3,000
Inventariers underhåll	—	1,200
Böcker, tidskrifter, skrivmaterial	—	300
Förbrukningsartiklar	—	1,000
Uppvärmning och belysning	—	500
Extra arbetsbiträden	—	500
Mjök	1,000	2,000
b. Försök vid Alnarp:		
Extra assistent	600	3,000
Extra arbetsbiträde	—	900
Förbrukningsartiklar	400	800
	<u>Summa kronor. 7,250</u>	<u>14,700</u>

Å botaniska avdelningens ordinarie stat hava under åren 1919 och 1920 följande belopp upptagits till övriga utgifter:

IV. Botaniska avdelningen.

Försök	2,000 kronor
Instrument, laboratorieutensilier	1,200 »
Böcker, tidskrifter, skrivmaterial	1,000 »
Telefon	100 »
Uppvärmning och belysning	900 »
Tillfälliga arbetsbiträden	800 »
Assistentens tjänsteresor	500 »
	<u>Summa 6,500 kronor</u>

Å tilläggsstat för år 1919 har därutöver anslagits ett sammanlagt belopp av 6,300 kronor, varav 3,000 kronor till extra assistenter, 1,600 kronor till uppvärmning och belysning, 1,000 kronor till rapportverksamheten samt 700 kronor till diverse utgifter.

Extra assistenter. Förutom den fast anställda personalen kräves under sommarmånaderna, speciellt för utförande av observationer å avdelningens försöksfält och försöksgård, för inspektioner över i landsorten utlagda försök samt för övervakande av de allt talrikare infektionsförsöken, biträde av tvenne extra assistenter. Såsom ovan framhållits har ett anslag å 3,000 kronor redan anvisats för detta ändamål å 1919 års tilläggsstat, och får styrelsen vitsorda behövligheten av att ett dylikt anslag upptages såväl å 1920 års tilläggsstat som å 1921 års ordinarie stat.

Assistenters resor. I det föregående har styrelsen i underdånighet hemställt, att ersättning för tjänsteresor måtte få utgå från nionde huvudtitelns gemensamma förslagsanslag till rese- och traktamentspenningar. På grund härav göres för denna avdelnings resor intet annat äskande än att ett belopp av 500 kronor måtte uppföras i 1920 års tilläggsstat. Detta belopp begäres, enär det i den ordinarie staten upptagna beloppet, 500 kronor, med nuvarande resekostnader säkerligen kommer att visa sig otillräckligt.

Därest emellertid nyssnämnda förslag om resekostnadernas överflyttande på nionde huvudtitelns allmänna anslag ej vinner Kungl. Maj:ts och riksdagens bifall, torde, under förutsättning av inrättandet av en laboratoriefattning vid botaniska avdelningen, det för år 1920 föreslagna reseanslaget å sammanlagt 1,000 kronor bliva otillräckligt och detsamma i 1921 års stat därför böra beräknas till 2,500 kronor.

Instrument och inventarier. Till utgifter under rubriken instrument och laboratorieutensilier har i den ordinarie staten för åren 1919 och 1920 upptagits ett belopp av 1,200 kronor. Anslaget har förbrukats med ungefärligen hälften för inventarier och hälften för förbrukningsartiklar. Styrelsen har funnit lämpligt föreslå en delning av anslaget och hemställer, att i 1921 års ordinarie stat ett belopp av 600 kronor måtte anvisas för inventarier och instrument och resten, 600 kronor, till förbrukningsartiklar (se nedan).

Böcker, tidskrifter, skrivmaterialier. Det till böcker, tidskrifter och skrivmaterialier förut anvisade anslaget å 1,000 kronor har visat sig otillräckligt, varför hemställs att detta anslag, särskilt med hänsyn till den väsentligt ökade kostnaden för böckers inköp och bindning, måtte utökas till 1,200 kronor.

Telefon. För telefon har i 1919 och 1920 års stater upptagits ett belopp av 100 kronor. Detta anslag har visat sig otillräckligt, varför hemställs om ett anslag å tilläggsstat för år 1920 av 100 kronor samt att i ordinarie staten för år 1921 200 kronor måtte för denna utgiftspost anvisas.

Förbrukningsartiklar. För förbrukningsartiklar hemställs om ett anslag å ordinarie stat för år 1921 av 600 kronor eller samma belopp som i 1920 års stat är inräknat å rubriken instrument och laboratorieutensilier (se ovan under instrument och inventarier).

Försök. I den ordinarie staten för år 1920 har till försök anslagits 2,000 kronor. Då det emellertid synes vara nödvändigt att under kommande år anordna smärre försök jämväl inom olika delar av landet, har styrelsen härmed velat i under-

dånighet begära, att på tilläggsstat för år 1920 anvisas ett belopp av 300 kronor samt att å ordinarie stat för år 1921 för denna utgiftspost anslås ett belopp av 2,300 kronor.

För detta ändamål är å ordinarie stat nu anslaget 900 kronor. Å tilläggsstat för år 1919 har därjämte anvisats ett belopp av 1,600 kronor. Således sammanlagt 2,500 kronor. Ehuruval styrelsen antager, att prisen å bränsle i framtiden skola något nedgå, har den dock icke vågat att härvidlag räkna med några avsevärdare nedsättningar, varför å 1920 års tilläggsstat begäres samma belopp som å 1919 års tilläggsstat eller 1,600 kronor samt å 1921 års ordinarie stat ett belopp av 2,300 kronor.

Uppvärmning och belysning.

För att botaniska avdelningen i så god tid som möjligt skall få kännedom om uppträdande av elakartade växtsjukdomar i olika delar av landet, är det behöfligt, att även den botaniska avdelningen i likhet med den entomologiska har rapportörer spridda i olika delar av landet. Sådan rapportverksamhet har under år 1919 redan igångsatts tack vare ett anslag å 1,000 kronor å 1919 års tilläggsstat. Detta anslag har dock visat sig alltför knappt, varför styrelsen i underdånighet vill föreslå, att detta anslag å 1920 års tilläggsstat upptages med 1,500 kronor samt att samma anslag fr. o. m. år 1921 uppföres å den ordinarie staten.

Rapportverksamhet.

Den ordinarie staten upptager 800 kronor för extra arbetsbiträden. Detta belopp har under senaste år visat sig vara alltför ringa. Styrelsen får därför med hänsyn till arbetskostnadernas oavslätliga stegring, och då någon nedgång häri ej synes vara att förvänta, hemställa, att detta anslag å tilläggsstaten för år 1920 utökas med 200 kronor samt att på ordinarie stat för år 1921 ett sammanlagt belopp av 1,000 kronor för detta ändamål anvisas.

Extra arbetsbiträden.

Till diverse utgifter (rubriken nu ändrad till diverse omkostnader) har å 1919 års tilläggsstat varit uppfört ett belopp av 700 kronor. Styrelsen hemställer, att samma anslag måtte anvisas å 1920 års tilläggsstat, ävensom att samma belopp måtte upptagas i den ordinarie staten för år 1921.

Diverse omkostnader.

Botaniska avdelningens anslagskvrvav för åren 1920 och 1921 äro alltså följande:

	tilläggsstat 1920	ordinarie stat 1921
Extra assistenter	3,000	3,000
Assistenters tjänstereor	500	—
Instrument och inventarier	—	600
Böcker, tidskrifter och skrivmaterial	—	1,200
Telefon	100	200
Förbrukningsartiklar	—	600
Försök	300	2,300
Uppvärmning och belysning	1,600	2,300
Rapportverksamhet	1,500	1,500
Extra arbetsbiträden	200	1,000
Diverse omkostnader	700	700
	<hr/>	<hr/>
Summa kronor	7,900	13,400

V. Entomologiska avdelningens stat för år 1920 upptager följande anslag till »övriga utgifter».

Försök och förbrukningsartiklar	400 kronor
Instrument, inventarier m. m.	300 »
Böcker, tidskrifter, tryck, skrivmaterialier	800 »
Uppvärmning och belysning	1,200 »
Renhållning, försöksgården	200 »
Arbetsbiträde	900 »
Assistentens resor	200 »
Summa	4,000 kronor

Därjämte har å 1919 års tilläggsstat anvisats

till extra assistenter	4,000 kronor
» assistenters resor	1,300 »
» uppvärmning och belysning	2,000 »
» rapportverksamhet	2,000 »
» övriga utgifter	3,200 »
Summa	12,500 kronor

Extra assistenter. Å 1919 års tilläggsstat anvisades ett belopp av 4,000 kronor till extra assistenter. Styrelsen hemställer, att detta anslag måtte fr. o. m. år 1921 uppföras på ordinarie stat. Anslaget begäres jämväl å tilläggsstat för år 1920. Till stöd härför åberopas vad styrelsen anför här ovan i samband med frågan om utökande av avdelningarnas arbetspersonal (sid. 4).

Assistenternas tjänsteresor. Till den ordinarie assistentens resor har å ordinarie stat förut varit uppfört 200 kr. Detta anslag har visat sig vara långt ifrån tillräckligt, med hänsyn dels till de höjda biljettpriisen, dels till att detta anslag jämväl måst tagas i anspråk för de extra assistenternas resor. Redan under år 1919 erhöles å tilläggsstat en utökning av anslaget med 1,300 kronor, vadan anslaget under innevarande år uppgått till 1,500 kronor.

Styrelsen har redan hemställt, att anslagen till resor ej skulle upptagas i resp. avdelningars stater utan att samtliga tjänsteresor skulle få gäldas från nionde huvudtitelns förslagsanslag för rese- och traktamentsersättningar. Då emellertid dylik förändring först kan tänkas genomförd fr. o. m. år 1921, måste styrelsen å 1920 års tilläggsstat begära samma ökade anslag som i år eller 1,300 kronor. För den händelse nyssnämnda förslag om resekostnadernas överflyttande på nionde huvudtitelns förslagsanslag för detta ändamål ej skulle vinna Kungl. Maj:ts och riksdagens bifall, torde, under förutsättning av inrättandet av en laboratoriefattning vid entomologiska avdelningen, det för år 1920 föreslagna reseanslaget å sammanlagt 1,500 kronor fr. o. m. år 1921 icke kunna beräknas till mindre än 3,000 kronor.

Instrument och inventarier. Till instrument och inventarier har hittills utgått ett anslag av 300 kronor. Den ökade verksamhet, som blir en följd av den begärda utvidgningen i fråga om arbetskrafterna, kommer emellertid å sin sida att medföra ökade kostnader

bl. a. även för inköp av inventarier och instrument. Styrelsen får därför föreslå, att å 1921 års ordinarie stat upptages ett med 500 kronor ökat anslag till utgifterna under denna rubrik, eller 800 kronor.

Till böcker, tidskrifter och skrivmaterialier har hittills utgått ett anslag av 800 kronor. På grund av allmän prisstegring å bokmarknaden synes denna post i ordinarie staten för år 1921 böra ökas med 200 kronor eller till 1,000 kronor. *Böcker, tidskrifter, skrivmaterialier.*

Till försök och förbrukningsartiklar har hittills utgått ett sammanlagt anslag av 400 kronor. Redan länge har detta anslagsbelopp varit synnerligen otillfredsställande; och kommer styrelsens underdåniga här ovan gjorda förslag angående ökad personal att vinna nådigt beaktande, torde en väsentlig utökning av detta anslag vara nödvändig. Emellertid synes det styrelsen ändamålsenligast, att denna utgiftspost — i likhet med vad som är förhållandet å andra avdelningar — uppdelas i två, nämligen en för förbrukningsartiklar och en för försök. *Förbrukningsartiklar.*

Vad rubriken »förbrukningsartiklar» beträffar, så har visserligen icke något belopp för detta ändamål (liksom för försök) begärts å 1919 års tilläggsstat, men av det till »övriga utgifter» begärda och erhållna anslaget å 3,200 kronor ha 1,500 kronor varit avsedda att användas för bestridande av ökade kostnader under denna rubrik. Med hänsyn till såväl vad ovan sagts beträffande den ökade personalens behov av förbrukningsartiklar som därtill att dylika under senare åren avsevärt stigit i pris och att någon större nedgång härutinnan icke torde vara att förvänta, får styrelsen i underdanighet hemställa, att det sistnämnda beloppet eller 1,500 kronor oförändrat måtte upptagas i avdelningens ordinarie stat för år 1921.

Beträffande utgiftsposten »försök» må det här anmärkas, att avdelningens försöksverksamhet hittills varit ytterst obetydlig, enär den omfattande upplysningsverksamheten och primärstudierna av skadeinsekternas levnadsförhållanden krävt den ringa personalens så gott som hela verksamhet. I och med anställandet av ytterligare arbetskrafter torde det emellertid bliva möjligt att även vid denna avdelning anställa fullt fältmässiga försök. Härtill erfordras då såväl redskap som annat försöksmaterial, av vilka särskilt de förstnämnda komma att kräva avsevärda utgifter. Därtill må läggas kostnaden för arbetskraft, frakter, eventuell ersättning för levande försöksmaterial m. m. Då det för såväl jordbruk som trädgårdsodling, vilka bådadera under senaste åren fått vidkännas svåra ödeläggelser genom skadeinsekter, är av stor vikt att avdelningens försöksverksamhet övergår från rena laboratorieförsök till fullt fältmässiga sådana i tillfredsställande omfattning, och då dessutom de allra sista årens prisförhöjningar å all materiel likasom å arbetskraften äro mycket stora, hemställer styrelsen, att i 1921 års ordinarie stat för försök vid centralanstaltens entomologiska avdelning måtte upptagas ett belopp av 1,200 kronor. *Försök.*

För försöksgården och för renhållning utgå nu 200 kronor. Då den dagliga städningen ingår i vaktmästarens personliga åligganden, är detta anslag utslutande avsett för extra arbetshjälp, för mera omfattande renhållningsarbeten, skurning o. d., ävensom för diverse arbeten i det fria, t. ex. grävning m. m. På *Försöksgården, renhållning.*

grund av den allmänna stegringen i arbetskostnaderna anhåller styrelsen, att detta anslag å 1921 års ordinarie stat måtte höjas med 100 kronor eller till 300 kronor.

*Rapport-
verksamhet.*

Entomologiska avdelningens rapportverksamhet synes styrelsen vara värd all uppmuntran. Den innebär nämligen icke blott ett samarbete mellan fackmännen och den stora allmänheten utan tjänar ock i synnerligt hög grad ett av centralanstaltens viktigaste mål: upplysningsverksamheten. Avdelningen har för rapportverksamheten, som påbörjades år 1912, under de gångna åren haft en stab av i genomsnitt 500 rapportörer, och denna verksamhet har icke blott för avdelningen utan ock för allmänheten utan tvivel varit till mycket stort gagn. Dels emedan det är svårt att leda och kontrollera denna stora skara rapportörer, så mycket mer som avdelningen ej förfogar över någon för detta ändamål särskilt avsedd kraft, dels emedan vårt vidsträckta land kräver en ytterligare avsevärd utvidgning av rapportverksamheten, om den skall kunna på ett fullt tillfredsställande sätt fylla sin uppgift, har avdelningens föreståndare hos styrelsen föreslagit en omläggning av verksamheten på sådant sätt, att inom vissa jordbruksdistrikt mot en mindre avlöning skulle anställas särskilda distriktsrapportörer. Dessa skulle få till uppgift bl. a. att medverka vid anskaffandet av nya rapportörer, att i viss mån instruera dessa, att tillhandagå allmänheten med upplysningar av skilda slag, att distribuera avdelningens flygblad och eventuellt att hålla föredrag eller demonstrationer rörande vissa av de vanligaste skadeinsekterna. De skulle med ett ord bliva en förmedlande länk mellan avdelningen och allmänheten.

Efter styrelsens underdåniga framställning beviljades å tilläggsstaten för år 1919 ett anslag å 2,000 kr. för att sätta avdelningen i stånd att vidtaga åtgärder för rapportverksamhetens utvidgning i ovannämnda riktning. Ehuru någon större erfarenhet rörande denna utvidgning av avdelningens verksamhet ännu ej vunnits, tvekar styrelsen dock icke, då det här gäller avdelningens upplysningsverksamhet som är en av avdelningens viktigaste uppgifter, att tillstyrka, att detta anslag — 2,000 kronor — uppföres på 1921 års ordinarie stat.

Även å 1920 års tilläggsstat blir det givetvis erforderligt att upptaga samma anslag med enahanda belopp.

*Uppvärm-
ning och be-
lysning.*

I den ordinarie staten har för uppvärmning och belysning upptagits ett belopp av 1,200 kronor. På tilläggsstat för år 1919 har anvisats ytterligare 2,000 kronor. Styrelsen får nu i underdånighet hemställa, att sistnämnda anslag, kronor 2,000, jämväl anvisas å tilläggsstat för år 1920 samt att ett belopp av 3,000 kronor upptages för denna utgiftspost i 1921 års ordinarie stat.

*Arbetsbi-
träde.*

Entomologiska avdelningens föreståndare har begärt avlöning till ett kvinnligt skrivbiträde samt därvid framhållit önskvärdheten av att den kvinnliga biträdesbefattning, som sedan 8 år tillbaka existerat å avdelningen, bleve förvandlad till en ordinarie biträdesbefattning med samma löneförmåner, som de, vilka tillkomma övriga kvinnliga befattningshavare i statens tjänst. Ehuruval en sådan anordning i viss mån kan anses motiverad, har styrelsen dock med hänsyn till det förhållandet, att en dylik ordinarie tjänst skulle bliva ensamstående i sitt slag inom centralanstaltens stat samt icke kan anses mer behöflig å denna än å andra avdelningar, icke ansett sig kunna tillstyrka avdelningsföre-

ståndarens ifrågavarande framställning, utan anser styrelsen det vara tillfyllest, att det på avdelningens expensstat upptagna anslaget till extra arbetsbiträden må utgå med 1,200 kronor, vilket alltså innebär en höjning av hittillsvarande anslag med 300 kronor. Denna ökning av anslaget till arbetsbiträde anhåller styrelsen måtte å tilläggsstat anvisas även för år 1920.

Till »övrige utgifter» — rubriken synes för framtiden lämpligen böra be- *Diverse om-*
nännas »diverse omkostnader», enär förväxling eljest lätt kan ske med rubriken *kostnader.*
»b) övrige utgifter», under vilken samtliga s. k. expensanslag sammanfattas — har icke något belopp varit upptaget i den ordinarie staten. Däremot har i 1919 års tilläggsstat uppförts ett belopp av 3,200 kronor för detta ändamål, varav såsom ovan nämnts 1,500 kronor beräknats för ökade kostnader för förbrukningsartiklar. Samma belopp eller 3,200 kronor synes nödvändigt att begära å tilläggsstat för år 1920. Vad angår denna post i den ordinarie staten fr. o. m. år 1921, torde en väsentlig inskränkning här kunna göras av det skäl, att övrige utgiftsposter i den beräknade staten blivit nödigt tillgodosedda. I den ordinarie staten för år 1921 begäres därför endast ett belopp av 700 kronor för diverse omkostnader.

1920 års tilläggsstat och 1921 års ordinarie stat för entomologiska avdelningen skulle alltså få följande utseende.

	Tilläggsstat	Ord. stat.
	1920	1921
Extra assistenter	4,000	4,000
Assistenternas tjänsteresor	1,300	—
Instrument och inventarier	—	800
Böcker, tidskrifter, skrivmaterial	—	1,000
Förbrukningsartiklar	—	1,500
Försök	—	1,200
Försöksgården, renhållning	—	300
Uppvärmning och belysning	2,000	3,000
Rapportverksamhet	2,000	2,000
Extra arbetsbiträden	300	1,200
Diverse omkostnader	3,200	700
	<hr/>	<hr/>
Summa kronor	12,800	15,700

Bakteriologiska avdelningen har i 1919 och 1920 års stat, oavsett avlöningar, kommit i åtnjutande av följande anslag för här nedan angivna ändamål:

Förbrukningsartiklar	1,500 kronor
Beredning av kulturer av baljväxtbakterier	100 »
Inventarier	500 »
Böcker, tidskrifter, skrivmaterial	500 »
Telefon	100 »
Uppvärmning och belysning	400 »
Extra assistent	2,400 »
Diverse utgifter	500 »

Summa 6,000 kronor

VI. Bakteriologiska avdelningen.

Tillika anvisades på 1919 års tilläggsstat ett belopp av sammanlagt 3,500 kronor, varav 2,100 kronor beräknades för de ökade kostnaderna i fråga om förbrukningsartiklar samt 1,400 kronor för stegrade utgifter under rubriken uppvärmning och belysning.

*Extra
assistent.*

Till extra assistent har i 1919 års ordinarie stat anvisats ett belopp av 2,400 kronor. Därjämte har Kungl. Maj:t genom nådigt brev den 5 maj 1919 (se kemiska avd: assistenter) medgivit, att arvodet till vissa e. o. assistenter, varibland även en å bakteriologiska avdelningen, finge utökas till 3,000 kronor. Detta arvode synes även under år 1920 böra beredas den å avdelningen anställda extra assistenten, varför, då ordinarie staten för år 1920 endast upptager 2,400 kronor, ett tilläggsanslag å 600 kronor torde böra här för anvisas å 1920 års tilläggsstat.

Vad däremot beträffar 1921 års ordinarie stat, torde, därest styrelsens förslag om inrättande av en laboratorbefattning vid avdelningen samt bibehållande av den ordinarie assistentbefattningen vinner nådigt beaktande, något anslag till extra assistent icke behöva ifrågakomma.

*Instrument
och inven-
tarier.*

Rubriken »inventarier», vilken huvudsakligast omfattat utgifter för instrument och apparater, har styrelsen, för vinnande av likformighet med övriga avdelningars stater, ändrat till »instrument och inventarier». Prisen å instrument och apparater ha under de senaste åren mångdubblats. Det hittills under denna rubrik upptagna ordinarie anslaget av 500 kronor har redan för länge sedan visat sig vara alldeles otillräckligt, och även efter utökningen med de i tilläggsstaten år 1919 för detta ändamål anvisade 200 kronor är det långt ifrån säkert, att utgifterna under denna rubrik kunna fullt täckas med de anvisade medlen. Då, av inhämtade upplysningar att döma, någon anledning ej förefinnes att tro, det priserna å de under ifrågavarande rubrik hörande artiklarna under de närmaste åren komma att i avsevärd mån sjunka, och styrelsen därjämte har att räkna med ett större behov, därest planerad utvidgning av avdelningen kommer att äga rum, torde det vara nödvändigt att under rubriken instrument och inventarier i ordinarie staten för år 1921 upptages ett sammanlagt belopp av 700 kronor. Tillika hemställs i underdånighet, att samma belopp som i år anvisats på tilläggsstat eller kronor 200 jämväl måtte anvisas på 1920 års tilläggsstat.

*Böcker, tid-
skrifter och
skrivmate-
rialier.*

Till utgifter under vidstående rubrik har i 1919 års stat endast varit anvisat 500 kronor.

Såväl det ökade antal tidskrifter, som under de senare åren tillkommit inom avdelningens fack, som de högst betydligt höjda bokprisen och det i utomordentligt hög grad stegrade priset på bokbinderiarbeten nödvändiggör för styrelsen att å tilläggsstaten för år 1920 hemställa om ett belopp av 300 kronor för detta ändamål ävensom att detta anslag å den ordinarie staten för år 1921 måtte upptagas till ett belopp av 800 kronor.

Telefon.

Till telefon har å ordinarie stat förut anvisats 100 kronor. Styrelsen hemställer, att samma belopp måtte bibehållas å 1921 års ordinarie stat.

*Förbruk-
nings-
artiklar.*

Till täckande av kostnader för förbrukningsartiklar har å ordinarie stat hittills varit anvisat ett belopp av 1,500 kronor. Å 1919 års tilläggsstat har tillika anvisats 2,100 kronor.

Då emellertid detta senare anslag begärts med tanke på, att det i viss grad skulle användas jämväl för en del andra för avdelningen nödvändiga utgifter, har det synts styrelsen riktigast, att för förbrukningsartiklar i år begäres endast vad som för detta ändamål synes oavvisligt och att övriga anslagskrav fördelas på de andra underrubrikerna. Med hänsyn härtill får styrelsen hemställa att för här ifrågakvarande ändamål å tilläggsstat för år 1920 anvisas ett belopp av 1,600 kronor. Å ordinarie staten för år 1921 begäres för samma ändamål 2,500 kronor. Styrelsen har vid beräkandet av dessa anslagskrav utgått ifrån, att prisen å dylika artiklar nu nått sin kulmen och att man möjligen har att räkna med någon om än ringa återgång till normalare prislägen.

Till uppvärmning och belysning av bakteriologiska avdelningens lokaler har å ordinarie stat hittills anvisats 400 kronor. Detta alldeles otillräckliga anslag utökades för år 1919 därigenom att på tilläggsstat anvisades ytterligare 1,400 kronor. Styrelsen får nu i underdånighet anhålla, att samma anslag eller 1,400 kronor måtte anvisas på 1920 års tilläggsstat samt att ett belopp av 1,150 kronor måtte anvisas å 1921 års ordinarie stat. *Uppvärmning och belysning.*

För beredning av kulturer av baljväxtbakterier, avsedda att användas till ympning av baljväxtfrö vid sädde, har tidigare i staten upptagits ett belopp av 100 kronor. Under de senare åren har den jordbrukande allmänheten allt mer lärt sig att uppskatta nyttan av dylika kulturer, och antalet rekvisitioner har varit stort i ständig ökning. Härmed har åter följt, att avdelningens utgifter för kulturernas framställning och distribuering i högst avsevärd grad stegrats. Då den ifrågakvarande grenen av avdelningens verksamhet avser att för det praktiska jordbrukets behov utnyttja en del av de på det bakteriologiska området vunna försöksresultaten, men det härför anvisade anslaget numera blivit alldeles otillräckligt, får styrelsen hemställa att det ifrågakvarande anslaget i 1921 års stat höjes till 500 kronor. *Beredning av baljväxtkulturer.*

För gäldande av kostnader under rubriken »diverse utgifter» (= diverse omkostnader) har i ordinarie staten hittills upptagits ett belopp av 500 kronor. Styrelsen hemställer, att detta belopp allt fortfarande må bibehållas oförändrat i den ordinarie staten. *Diverse omkostnader.*

Summan av vad här ovan begärts å tilläggsstat för år 1920 är med undantag för arvodesökningen till extra assistent densamma, som begärdes och erhöles å 1919 års tilläggsstat.

Bakteriologiska avdelningens anslagskrav kunna alltså sammanfattas sålunda:

	Tilläggsstat 1920	Ordinarie stat 1921
Extra assistent	600	—
Instrument och inventarier	200	700
Böcker, tidskrifter och skrivmaterialier	300	800
Telefon	—	100
Förbrukningsartiklar	1,600	2,500

	Tilläggsstat 1920	Ordinarie stat 1911
Uppvärmning och belysning	1,400	1,150
Beredning av baljväxtkulturer	—	500
Diverse omkostnader	—	500
	<hr/>	<hr/>
	Summa kronor 4.100	6,250

VII. Utgifter i allmänhet.

Avlöning till bestridande av kamrerare och notariegöromål.

Till bestridande av kamrerare- och notariegöromålen har, såsom i det föregående meddelats, alltsedan år 1914 oförändrat varit anslaget ett belopp av 1,500 kronor.

Redan vid en jämförelse mellan arbetet på här ifrågavarande område under den nu tillämpade avlöningsstatens tidigare år och arbetet under åren 1918 och 1919 har styrelsen funnit, att en avsevärd ökning i kamrerarens arbete inträtt, vilken väl motiverar en höjning av det till honom utgående arvodet. Tages tillika hänsyn därtill, att, därest den här ovan föreslagna omorganisationen av anstalten kommer till stånd, arbetet med redovisningen och ansvaret för handhavandet av anstaltens medel jämte andra till tjänsten hörande arbeten från och med år 1921 kommer att bli än mer betungande, synes en väsentlig höjning av här ifrågavarande arvode ofrånkomlig. Styrelsen har även tagit under övervägande, hurvida den icke vid nu förestående omorganisation bort föreslå, att en särskild kamrerarebefattning uppfördes i anstaltens stat och skulle till denna tjänst då överföras en del av de praktiska ärenden beträffande centralanstalten, vilka nu ävila styrelsens sekreterare. I och med en utvidgning av anstalten synes det även nödvändigt, att en särskild expedition för densamma å Experimentalfältet finnes tillgänglig för tjänstemän och allmänhet. Emellertid har styrelsen för det närvarande endast ansett sig böra hemställa, att arvodet för bestridande av kamrerare- och notariegöromålen vid centralanstalten måtte på grund av vad som anförts från och med år 1921 höjas från 1,500 kronor till 3,000 kronor per år, varjämte styrelsen med samma motivering hemställer, att i tilläggsstaten för år 1920 måtte för samma ändamål anvisas ett belopp av 1,500 kronor, så att arvodet för här ifrågavarande arbete redan under år 1920 må kunna utgå med 3,000 kronor.

Styrelsens rese- och traktamentsersättning.

Till styrelsens rese- och traktamentsersättning har hittills varit anslaget ett belopp av 1,500 kronor. Under dyrtiden har detta anslag med hänsyn till de ökade biljettpreisen visat sig otillräckligt, varföre en ökning i anslaget redan under nästkommande år är erforderlig. Däremot torde, därest Kungl. Maj:t och riksdagen kommer att godkänna det förslag styrelsen här ovan gjort beträffande likviderandet av samtliga reseräkningar från centralanstalten, något belopp för denna rubrik icke behöva upptagas i 1921 års ordinarie stat.

Styrelsen får därför inskränka sig att hemställa, att i tilläggsstaten för år 1920 ett belopp av 1,000 kronor måtte anvisas för styrelsens rese- och traktamentsersättning.

Föreståndares och överassistenters m. fl. rese- och traktamentsersättning.

Jämväl ifråga om anslaget till föreståndares och överassistenters resor påkallas en väsentlig höjning. Anslaget, som under år 1919 utgått med 5,500 kronor å ordinarie stat samt 9,500 å tilläggsstat, begäres, med ledning av föregående och innevarande års erfarenheter, å tilläggsstat för år 1920 höjt med 14,500 kronor.

I den ordinarie staten för år 1921 har styrelsen med hänsyn till ovan nämnda förslag angående samtliga resekostnaders gäldande från nionde huvudtitelns allmänna förslagsanslag icke härför föreslagit upptagandet av något belopp.

Utgifterna för tryck och expenser hava under senare år i hög grad vuxit och anstaltens för detta ändamål anvisade medel hava visat sig icke förslå till utgifternas täckande. Utgifterna för trycket hava under tilländalupen del av år 1919 uppgått till 13,200 kronor. Och ändock hava en del av tryckningskostnaderna påförts lantbruksakademien, i vilkens Handlingar och Tidskrift de flesta meddelandena från centralanstalten publicerats, varjämte med hänsyn till kristiden all möjlig sparsamhet iakttagits ifråga om publicerandet av meddelandena från anstalten.

*Tryck och
expenser.*

Då styrelsen för framtiden har att räkna med de nu fastställda avtalen inom tryckeribranschen, får styrelsen hemställa dels att det i ordinarie stat nu upptagna beloppet av 8,500 kronor måtte höjas till 15,500 kronor dels ock att å tilläggsstat för år 1920 måtte anvisas ett belopp av 7,000 kronor.

För byggnaders och vägars underhåll har å ordinarie stat hittills varit anvisat ett belopp av 8,500 kronor. I tilläggsstat för år 1919 har tillika lämnats ett anslag å 3,500 kr. I fråga om utgifterna under denna rubrik har dyrtidens inverkan gjort sig i hög grad gällande. De anslagna medlen hava därför endast möjliggjort det allra nödtorftigaste underhåll av anstaltens byggnader, under det att en del reparationer, ehuru de synt nödvändiga, av brist på medel måst uppskjutas. Då dessa emellertid icke utan fara för byggnadernas fortbestånd förtfarande kunna åsidosättas, ser sig styrelsen nödsakad att för detta ändamål begära ej mindre ett belopp å ordinarie stat fr. o. m 1921 av 15,000 kronor än även å tilläggsstat år 1920 ett anslag av 6,500 kronor.

*Byggnaders
och vägars
underhåll.*

Även i fråga om vatten hava utgifterna stegrats och styrelsen får med hänsyn till de inom Stockholms stad höjda avgifterna för vatten hemställa om det ordinarie anslagets utökande från 1,800 kronor till 2,500 kronor.

Vatten.

Till täckande av utgifterna under vidstående rubrik hemställer styrelsen att i 1921 års ordinarie stat måtte anvisas ett belopp av 2,500 kronor samt i 1920 års tilläggsstat ett belopp av 500 kronor. Anslagen för år 1919 hava utgått med resp. 2,000 och 500 kronor. Då emellertid styrelsen funnit sig böra i avsevärd grad höja brandförsäkringsvärdena för anstaltens fastigheter har detta i sin ordning medfört en stegring av utgifterna för brandstodsavgifter, vilket närmast påkallar den gjorda framställningen om höjning av det ordinarie anslaget.

*Brandstods-
avgifter,
sjukvård
oförutsedda
utgifter*

Då vaktmästarna vid centralanstalten från och med år 1914 i lönestaten uppfördes såsom ordinarie befattningshavare, bestämdes att de liksom vaktmästarna hos en stor mängd verk och myndigheter skulle årligen få under 15 dagar åtnjuta semester, i den mån sådant kunde ske utan hinder för göromålens behöriga gång. På grund härav har icke i staten upptagits något belopp för vikariatsersättning för semesterledig vaktmästare, utan hava de i tjänst varande vaktmästarna varit ålagda att utom egen tjänst även utföra de göromål, som tillkommit semesterledig kamrat att utföra.

*Vikariats-
ersättning för
vaktmästare.*

Emellertid har det visat sig, att detta varit förenat med så stora olägenheter, att vaktmästarne för innevarande år tills vidare avstått från semester på de hittills gällande villkoren. Arbetena vid centralanstalten pågå nämligen hela året om utan något uppehåll och för vissa avdelningar under sommaren t. o. m. i större utsträckning, varför vaktmästarna i de flesta fall under hela året äro fullt upptagna av sin ordinarie tjänst under den stipulerade tjänstetiden.

På grund härav ha centralanstaltens vaktmästare i en samfärd skrivelse anhållit att få komma i åtnjutande av semester under 15 dagar årligen, utan att därför såsom hittills vara skyldiga att på annan avdelning uppehålla vaktmästaregöromålen för semesterledig kamrat. Denna framställning har tillstyrkts av centralanstaltens nämnd.

Med en beräknad vikariatsersättning av 15 kronor per dag under 15 dagar för 6 vaktmästare skulle för ett bifall till denna framställning erfordras ett anslag av 1,350 kronor om året, vilket belopp styrelsen hemställer måtte upptagas såväl i tilläggsstaten för år 1920 som i 1921 års ordinarie stat.

De för *utgifter i allmänhet* erforderliga anslagen skulle alltså bliva följande:

	Tilläggsstat. 1920.	Ord. stat. 1921.
Avlöning till bestridande av kamrerare- och notariegöromål	1 500	3 000
Styrelsens rese- och traktamentsersättning	1 000	—
Föreståndares, överassistenters m. fl. rese- och traktamentsersättning	14 500	—
Tryck och expenser	7 000	15 500
Byggnaders och vägars underhåll	6 500	15 000
Vatten	—	2 500
Brandstodsavgifter, sjukvård, oförutsedda utgifter	500	2 500
Vikariatsersättning för vaktmästare	1 350	1 350
Summa kronor	32 350	39 850

I enlighet med vad styrelsen sålunda anført, skulle på tilläggsstat för år 1920 och på ordinarie stat för år 1921 från anslagsposten till centralanstaltens övriga utgifter beräknas utgå medel till följande ändamål med här nedan angivna belopp:

	Tilläggsstat för år 1920	Ord. stat för år 1921
I. Avdelningen för jordbruk:		
a) Till försök & Experimentalfältet och vid andra försöksstationer	13,200	16,000
b) Till lokala fältförsök och uppvisningsfält	1,800	4,200
II. Avdelningen för lantbrukskemi	5,400	13,850
III. Avdelningen för husdjurskötsel och mejerihantering:		
a) Underavdelningen för husdjurskötsel	15,090	26,300
b) Underavdelningen för mejerihantering	7,250	14,700
IV. Avdelningen för lantbruksbotanik	7,900	13,400
V. Avdelningen för entomologi	12,800	15,700
VI. Avdelningen för bakteriologi	4,100	6,250
VII. Allmänna utgifter	32,350	39,850
Summa kronor	99,890	150,250

Förslaget avser endast att vara en beräkning över de erforderliga beloppen. Styrelsen får därför i underdånighet hemställa, att även beträffande den nya staten det fortfarande liksom beträffande den gamla må vara medgivet att med nådigt tillstånd av Kungl. Maj:t jämka de årliga staterna med hänsyn till beloppens fördelning efter sig företeende omständigheter och att styrelsen må medgivas rätt att, därest besparing skulle uppstå å någon utgiftspost, få använda densamma för andra i staten upptagna ändamål.

Styrelsen får alltså i underdånighet framlägga följande förslag till stat för centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet.

	Lön	Tjänstgöringspenningar	Orts-tillägg	Summa	
1 avdelningsföreståndare . . .	5,000	2,500	—	7,500	} Efter fem år kan lönen höjas med 600 kronor.
5 d:o	25,000	12,500	—	37,500	
1 överassistent	3,600	1,800	400	5,800	} Efter fem år kan lönen höjas med 500 kronor och efter tio år med ytterligare 500 kronor.
1 d:o	3,600	1,800	400	5,800	
1 laborator	3,600	2,000	—	5,600	} Efter fem år kan lönen höjas med 500 kronor och efter tio år med ytterligare 500 kronor.
3 d:o	10,800	6,000	—	16,800	
1 assistent, arvode	—	—	—	4,600	} Efter fem år kan lönen höjas med 400 kronor.
6 d:o , arvoden	—	—	—	27,600	
1 vaktmästare	1,100	650	150	1,900	} Efter tre år kan lönen höjas med 100 kr., efter sex år med ytterligare 100 kr. och efter nio år med än ytterligare 100 kr.
4 d:o	4,400	2,600	600	7,600	
Avlöning summa	—	—	—	120,700	
Till centralanstaltens övriga utgifter	—	—	—	150,250	
Summa	—	—	—	270,950	

Anmärkingar:

- Så länge avdelningsföreståndare eller överassistent åtnjuter bostad in natura, skola för avdelningsföreståndare å lönen avdragas 1,200 kronor om året samt för överassistent ortstillägg ej utgå, ävensom å lönen avdragas 600 kronor årligen.
- Därest vaktmästare i sådan egenskap åtnjuter fri bostad samt bränsle, skola å lönen avdragas 300 kronor årligen.

Då avdrag för bostad in natura för avdelningsföreståndare, överassistenter och vaktmästare enligt anmärkningarna till staten uppgå till sammanlagt 10,700 kronor, erfordras för tillämpning av denna stat ett statsanslag av 260,250 kronor, innefattande en anslagshöjning av 96,800 kronor.

Härtill kommer ett belopp av 99,890 kronor, som erfordras till bestridande av centralanstaltens utgifter för år 1920 och som styrelsen anhåller måtte anvisas å 1920 års tilläggsstat.

*Bihang till riksdagens protokoll 1920. 1 saml. 125 häft. (Nr 150). 6**

3. Byggnadsfrågan

*Nuvarande
lokaler.*

Den utredning, som styrelsen låtit verkställa angående behovet av ökade arbetskrafter och vidgade arbetslokaler för centralanstalten, har givit till resultat, att nya institutionslokaler behöva anskaffas för den kemiska avdelningen, för den bakteriologiska avdelningen och för husdjurs- och mejeriavdelningen samt att den av den botaniska avdelningen disponerade institutionsbyggnaden är i behov av tillbyggnad.

Den byggnad, i vilken de tre förstnämnda avdelningarna äro inrymda, är den lantbruksakademien tillhöriga s. k. »stenhus- eller mangårdsbyggnaden vid Experimentalfältet», vilken uppfördes på 1830-talet och ursprungligen användes till museum. I denna byggnad inrymdes år 1864 lantbruksakademiens agrikulturkemiska laboratorium, varjämte akademiens agrikulturkemist här hade sin tjänstbostad. Då centralanstalten upprättades, överlämnade lantbruksakademien byggnaden till den nya försöksanstalten och i byggnaden inrymdes centralanstaltens avdelning för lantbrukskemi samt dess avdelning för husdjurskötsel, mejerihantering och bakteriologi. Även sedan den bakteriologiska underavdelningen utbrutits såsom särskild avdelning, har den fortfarande fått åtnöja sig med det utrymme, som ursprungligen anvisats densamma.

Den glädjande utveckling av centralanstaltens verksamhet, som gjort sig gällande under den tid anstalten existerat, har redan för länge sedan gjort arbetsförhållandena i de trånga lokalerna olidliga; och för den utvidgning av centralanstaltens verksamhet, som nu planeras och som med hänsyn till det svenska jordbrukets nuvarande ställning är i hög grad önskvärd, är det alldeles nödvändigt att en genomgripande förändring nu företages beträffande de nämnda avdelningarnas tillgång till arbetslokaler.

*Kemiska
avdelningens
lokalbehov.*

Vad beträffar den kemiska avdelningens lokalbehov är att observera, att det hus, i vilket det kemiska laboratoriet är inrymt, ursprungligen ej varit avsett för laboratorieändamål, vilket förklarar, att en del för ett nutida laboratorium erforderliga anordningar med avseende på ventilation, avlopp o. s. v. alldeles saknas i detsamma och icke utan en genomgripande ombyggnad låta sig däri anbringas. Redan vid tiden för centralanstaltens upprättande och under dess första verksamhetsår kunde därför dessa lokaler med fog betecknas såsom föga tillfredsställande, och kemiska avdelningens föreståndare framhöll redan år 1912 med styrka behovet av en nybyggnad. Han påpekade, att, då denna byggnad ursprungligen varit avsedd för helt andra ändamål, hade laboratoriets lokaler redan från början endast ofullständigt motsvarat de fordringar man under de senaste årtiondena allt mera allmänt även i vårt land ansett sig böra ställa på ett kemiskt laboratorium med hänsyn till utrymme, hygien, lokalernas ändamålsenliga anordning i förhållande till varandra, brandsäkerhet o. s. v. De härav härrörande olägenheterna hade visserligen till en tid kunnat nödtorftigt motverkas genom gång efter annan verkställa utvidgningar och omändringar, men i och med laboratoriets införlivande med centralanstalten och de ökade anspråk, som till följd därav blivit ställda och allt framgent torde komma att i ökad grad ställas på detsamma, hade bristerna gjort sig allt mera kännbara.

Med varje år, som går, framträder den nuvarande lokalens otillräcklighet och olämplighet allt skarpare, på samma gång det blir allt tydligare, att dessa brister icke längre låta sig på ett effektivt sätt avhjälpas genom reparationer eller tillbyggnader av den gamla, nu mer än 80-åriga byggnaden, vadan frågan om uppförande av en tidsenlig nybyggnad för laboratoriets behov ter sig allt mera oavvislig.

Trots sina påtagliga brister var det gamla laboratoriet dock icke allt för otillfredsställande, så länge verksamheten därstädes kunde hållas inom snävare gränser, d. v. s. så länge endast ett fåtal analytiska arbeten behövde samtidigt komma till utförande. Det var då, änskönt alltid med någon svårighet, möjligt att inskränka utvecklingen av sura och frätande ångor och gaser, så att dessa varken blevo i någon högre grad besvärliga för de arbetande eller inverka förstörande på apparater och redskap. Men sedan laboratoriets uppgift väsentligen utvidgats, så att det icke blott haft att utföra de arbeten, som nödvändiggöras av avdelningens egen försöksverksamhet, utan även fått sig förelagt att utföra jämväl de analytiska undersökningar, som påkallas av övriga avdelningars arbeten, har omfånget av dess verksamhet mångdubblats. Ett stort antal analysprov inkomma nu ofta samtidigt och måste förarbetas inom en jämförelsevis kort tid.

Härav uppstå allehanda svårigheter. Utvecklingen av syreångor blir stundom även med det försiktigaste arbetssätt så intensiv, att den icke låter sig behärskas med den primitiva ventilationsanordningen utan nödvändiggör öppnandet av fönstren på vid gavel, vilket isynnerhet under den kallare årstiden medför icke blott obehag utan rent av allvarsamma faror för de arbetandes hälsa. Ångorna, som utbreda sig över hela laboratorielokalen, inverka dessutom förstörande på vägar och andra ömtåliga och dyrbara precisionsinstrument, på böcker och bokband m. m.

Härtill kommer, att utrymmet i och med den ökade verksamheten blivit alltmera otillräckligt. Den å laboratoriet arbetande personalen har sedan centralanstaltens inrättande mer än fördubblats, under det att lokalen förblivit densamma. Det har nu längesedan kommit till den punkt, att en ytterligare utökning av verksamheten icke är tänkbar, utan att ökade lokaler beredas. Särskilt må betonas, att en analytisk undersökning av jordprov och skördeprodukter från den runt omkring i landet pågående försöksverksamheten, vilken ifrågasatts som ett led i det alltid önskvärda samarbetet mellan avdelningen och de s. k. lokala fältförsöken, och som genom en till centralanstalten överlämnad gåva av 85,000 kronor om året under fem års tid för utökande av jordbruksavdelningens verksamhet kommer att bli än mer omfattande, svårligen låter sig genomföras med mindre ett väsentligt ökat utrymme kan beredas åt det kemiska laboratoriet.

Vad beträffar den bakteriologiska avdelningens behov av lokalutrymme, har det redan frumhållits, att även dess arbetslokaler äro inrymda i den på 1830-talet för lantbruksakademien uppförda byggnaden. Den del av byggnaden, vari den bakteriologiska avdelningen är installerad, användes före centralanstaltens grundande till bostadsvåning åt lantbruksakademiens agrrikulturkemist, och de rum i denna våning, som bakteriologiska avdelningen nu disponerar, ha förut använts till kök, serveringsrum och matsal för nämnda tjänsteman.

De avdelningen tillhörande rummens antal är tre, vartill kommer ett litet fotografiskt mörkrum, som dock tillika måste användas såsom genomgångsrum eller passage mellan tamburen och det egentliga laboratorierummet.

Bakteriologiska avdelningens lokalbehov.

Ett av de tre rummen disponeras av avdelningens föreståndare till kombinerat skriv-, mottagnings- och laboratorierum. Rummet är i och för sig litet (4×4.2 m.), men måste dock utom till ovan angivna ändamål även tjäna såsom vågrum och därmed även användas av avdelningens assistenter.

Närmast detta rum ligger ett litet (4.2×2.8 m.) rum, som användes för grövre arbeten såsom steriliseringar, större kokningar, destillationer samt diskning. Här finnes även ett mindre dragkapell. På grund av sin mångsidiga och viktiga användning är detta lilla rum ofta nog uppehållsorten för avdelningens hela personal, vaktmästaren inberäknad, varvid rörelsefriheten helt naturligt är inskränkt till ett minimum.

Det därintill liggande, större arbetsrummet (6.7×5.0 m.) är det enda, som i avseende på utrymme är något så när tillfredsställande. Detta är det egentliga bakteriologisk-kemiska arbetsrummet.

Den omständigheten, att steriliserings- och kokrummet är beläget mellan föreståndarens rum och det allmänna laboratorierummet medför den betydande olägenheten, att ångor och skadliga gaser lätt inkomma i dessa senare rum, vilket har till följd dels att metallsaker mycket snart oxideras, dels att bokband efter några år falla sönder.

Förrådsrum finnes ej, utan har ett f. ö. mycket otillfredsställande dylikt måst inredas ovanpå husets vindsvåning. Den till laboratoriet hörande tamburen har redan för många år sedan måst tagas i anspråk även för andra ändamål. Här finnas uppställda burkar med i gång varande jordförsök, instrument- och kulturskåp, förråd av destillerat vatten m. m.

Under de senare åren har med styrelsens tillåtelse ständigt en hospitant medgivits arbeta vid avdelningen och då de av dessa hospitanter utförda arbetena äro av betydelse för verksamheten vid avdelningen, har man ej ansett sig böra neka arbetsutrymme åt dessa personer. Emellertid medför närvaron av en hospitant att den arbetsplats, som disponeras av avdelningens egen personal, och som redan i och för sig är absolut otillräcklig, blir ytterligare inskränkt.

Härtill kommer behov av utrymme för nitragintillverkningen. Hithörande arbeten, d. v. s. framställning av kulturer av bakterier för ympning av baljväxter är givetvis en av avdelningens viktigare uppgifter och utgör en av föreningspunkterna mellan avdelningen och den jordbrukande allmänheten. Hithörande arbeten måste nu utföras i det större gemensamma bakteriologiska arbetsrummet, men med den glädjande utveckling, som nitragintillverkningen numera tagit, förefinnes stort behov av särskild lokal för denna tillverkning.

Möjligheter till utvidgning av avdelningens laboratorium inom den nuvarande institutionsbyggnaden finnas emellertid ej, då arbetslokalen på tre sidor begränsas av ytterväggar och på den fjärde av stora samlingsalen samt av trappuppgången. Avdelningens med åren alltmera utvidgade verksamhet har emellertid medfört, att de i början tämligen drägliga utrymmesförhållandena numera blivit i hög grad otillfredsställande.

*Husdjurs-
och mejeri-
avdelningens
lokalbehov.*

För den utvidgning av husdjurs- och mejeriavdelningens arbetsprogram, för vilken redogjorts här ovan (sid. 10), är det även nödvändigt att ökade arbetslokaler erhållas för denna avdelning. För att avdelningen med framgång skall kunna upptaga de frågor, som nu i första hand kräva sin lösning, nämligen fastställande av smältbarheten hos svenska fodermedel, bestämmande av de minimi-

mängder av olika näringsämnen, särskilt de kvävehaltiga, som äro behövlige för djurens underhåll och produktion, samt upptagande till prövning av mera invecklade utfodrings- och näringsfrågor genom anordnande av respirationsförsök, erfordras dels andra laboratorieanordningar, än de som nu finnas vid centralanstalten, och dels uppförandet av ett nytt försöksstall. Av de nämnda försöksuppgifterna hava endast smältbarhetsförsöken hittills kunnat upptagas och dessa huvudsakligen som försök med getter. Den nuvarande ladugården vid Experimentalfältet lämpar sig icke såsom försöksladugård för mera ingående försöksuppgifter. Den innehåller endast utrymme för kor, och försöksgetterna ha kunnat inrymmas där endast genom att härför begagna en del av kornas båsplatser samt angränsande foder- och förrådsrum. Den är också i saknad av från försökssynpunkt behöfligt magasinsutrymme samt upplagsrum för de olika fodermedlen, plats för dessas tillberedning, uppvärmning, kokning eller finfördelning. Då själva ladugårdslokalerna delvis äro betydligt fuktiga och från försökssynpunkt mindre lämpliga, och då det behöfliga utrymmet icke kan anskaffas inom den förefintliga byggnaden, är uppförandet av ett särskilt försöksstall synnerligen av nöden.

För att i största möjliga grad kunna begränsa kostnaderna för det blivande försöksstallet torde detta kunna givas en mindre omfattning, under förutsättning att avdelningens kor och möjligen också getter och får under de tider, då försök icke pågå, liksom hittills vårdas i den äldre ladugården, från vilken de i så fall, så snart de komma att användas såsom försöksdjur, överflyttas till försöksstallet. Detta skulle då kunna begränsas till ett utrymme, som bereder plats för 5 å 6 kor, ungefär samma antal getter och får, ett par boxar för svin samt lämpliga lokaler för försöksindivider av kaniner och fjäderfå. I försöksstallet bör dock därjämte inrymmas plats för tillräckliga för försöksdjuren avsedda foderupplag samt rum för dessas tillberedning, blandning, utvägning, kokning eller värmning m. m. Ett rum bör därjämte reserveras för djurens skötare och för försöksassistentens skrivgöromål under de tider försök pågå.

Hittills har avdelningen för husdjursskötsel och mejerihantering saknat eget laboratorium. Flertalet fodermedelsanalyser hava utförts av anstaltens kemiska avdelning, där också husdjursavdelningens ordinarie assistent beretts tillfälle att utföra de analyser, som stå i sammanhang med utarbetandet av nya försöksmetoder och icke gärna kunnat överlämnas åt andra att utföra. Ju mera arbetet utvecklas i mera vetenskaplig riktning och ju mera sådana spørsmål upptagas till behandling, som beröra smältbarhetsförsök, kväveomsättnings- och respirationsförsök, desto mera bli de påfordrade kemiska analyserna av den natur, att en stor del av dem måste utföras på avdelningens eget laboratorium.

De fodermedelsanalyser, som allt fortfarande bli behöfliga i sammanhang med de praktiska utfodringsförsöken, liksom en avsevärd del av analyserna från den centrala försöksverksamheten beräknas emellertid även i fortsättningen komma att utföras å anstaltens kemiska avdelning, men med den vidgning av arbetsplanen, som framlagts i det föregående, är ett eget laboratorium en nödvändig förutsättning för det fortsatta arbetet.

Även för mejeriavdelningen behöves ökat utrymme. En av orsakerna till att de centrala mejeriförsöken ännu ej kunnat få någon större omfattning är den, att denna avdelning saknat och saknar ett för mejeriförsök avsett laboratorium.

Då den av de nämnda avdelningarna disponerade gamla byggnaden å Experimentalfältet icke ger möjlighet att i den inreda för dessa avdelningars

speciella arbetsuppgifter lämpliga lokaler med tillhörande specialanordningar, har styrelsen, sedan respektive avdelningsföreståndare uppgjort ett program för avdelningarnes utvidgande, genom tillkallad arkitekt låtit uppgöra förslag till uppförande vid Experimentalfältet av två nya institutionsbyggnader, den ena avsedd för den kemiska och bakteriologiska avdelningen och den andra för husdjurs- och mejeriavdelningen samt en för husdjursavdelningen avsedd försöksladugård. Vid sin granskning av de uppgjorda programmen för dessa nybyggnader, har styrelsen utgått ifrån, att nybyggnaderna borde givas den omfattning, att de kunna fylla de ifrågakvarande avdelningarnas behov av utrymme för de närmaste årtiondena. Det av styrelsen godkända byggnadsprogrammet avser alltså att bereda tillräcklig arbetsplats för den ökade tjänstemannapersonal, som styrelsen här ovan föreslagit måtte anställas vid de ifrågakvarande avdelningarna, och dessutom att upptaga ett mindre reservutrymme för en eventuell utökning av avdelningarnas för den närmaste tiden planerade verksamhet.

*Byggnads-
förslaget.
Programmet
för de olika
avdelningarna.*

Beträffande den detaljerade motiveringen för de olika arbetslokalernas storlek och placering i förhållande till varandra inskränker sig styrelsen till att hänvisa till den specialmotivering, som i detta avseende lämnats av de olika avdelningsföreståndarna (bil.).

*Vindsvåningens
bostads-
lägenheter.*

Endast i fråga om en viss del av byggnadsprogrammet vill styrelsen här ange de skäl, som för styrelsen varit de bestämmande vid programmets uppgörande; och det gäller användningen av den översta våningen i de båda institutionsbyggnaderna. Dessa våningar äro nämligen avsedda att användas till bostäder för tjänstemännen. Det kan synas för en inkonsekvens att föreslå upptagandet av bostadsutrymmen i byggnadsplanen, då styrelsen samtidigt hemställer, att den assistenterna nu tillerkända bostadsförmånen skall indragas i samband med genomförandet av den nya löneregleringen. Styrelsen vill emellertid i detta sammanhang framhålla, att den anser det i hög grad önskligt, att bostäder in natura må kunna i största möjliga utsträckning anvisas åt centralanstaltens tjänstemän. Det är endast av den anledningen, att det ej blir möjligt att kunna anvisa denna förmån åt samtliga tjänstemännen, som styrelsen föreslagit att detta ej måtte bli någon i själva avlöningen ingående förmån.

Arbetet vid de flesta av centralanstaltens avdelningar är av den beskaffenhet, att det kommer att bli förenat med allvarliga olägenheter, om assistenterna icke hava bostäder i anstaltens närhet. Flera av de planerade försöken vid husdjursavdelningen, särskilt respirationsförsöken, kräva ständig tillsyn dygnet om, och de för dem avsedda assistenterna måste därför beredas bostad i omedelbar närhet av laboratoriet. Liknande är förhållandet med en del vid botaniska och entomologiska avdelningarna förekommande arbeten. Vissa av dessa arbeten, särskilt infektionsförsöken, böra i regel utföras på aftonen, och även beträffande en del andra arbeten såsom observationer på försöksfältet, besprutningsförsök m. m. utgöra aftnarna den bästa arbetstiden. Då det är ett stort antal försök angående olika växtsjukdomar, som samtidigt pågå, är det uppenbart, att det fordras ej blott tillgång på arbetskrafter utan även att dessa äro tillgängliga på de för de olika försöken lämpligaste tiderna. Det vore därför en stor olägenhet, om de tjänstemän, som skola handhava dessa försök, bleve nödsakade att skaffa sig bostäder på längre avstånd från institutionen. Den oundvikliga

följden av en sådan anordning bleve den, att flera tjänstemän måste anställas, några med morgon- och förmiddagstjänstgöring och andra med eftermiddags- och kvällstjänstgöring, vartill komma de stora svårigheter, som därigenom skulle uppstå för att fullt utnyttja de tillgängliga arbetskrafterna. Genom att bostad beredes på platsen erhåller anstalten däremot den förmånen, att många av tjänstemännen komma att utföra ett frivilligt övertidsarbete, som ej blir möjligt att utföra, om bostaden är belägen å annan plats.

Då det således ifrån centralanstaltens egen synpunkt måste anses vara en avgjord förmån, om styrelsen kan bliva i tillfälle att tillhandahålla bostad vid Experimentalfältet åt ett så stort antal tjänstemän som möjligt, har styrelsen ansett det vara en stor fördel att under samma tak kunna inrymma ej blott nödiga lokaler för institutionerna utan även bostadsutrymme för vissa tjänstemän, detta så mycket hellre som den nu rådande bostadsbristen, särskilt i huvudstaden, där de ifrågavarande tjänstemännen äro hänvisade att söka sig bostad, gör en dylik åtgärd i hög grad önskelig. Beredandet av bostäder åt en del av de ifrågavarande tjänstemännen kan nämligen betraktas som ett bidrag till lindrande av den nu allmänt rådande bostadsnöden.

Allt detta har gjort, att styrelsen ansett sig böra föreslå att den översta våningen i de båda institutionsbyggnaderna måtte användas för beredande av bostäder åt vissa vid centralanstalten anställda tjänstemän.

Kostnaden för uppförande av två nya institutionsbyggnader och en försöksladugård i enlighet med de av arkitekten i byggnadsstyrelsen professor C. Lindholm utarbetade förslagen (bil.) belöper sig enligt en av samma arkitekt gjord approximativ kostnadsberäkning till 1,456,000 kronor, av vilket belopp 1,400,000 kronor beräknats för de två institutionsbyggnaderna och 56,000 kronor för försöksladugården.

Kostnadsförslaget.

Vad beträffar användningen av den gamla institutionsbyggnaden, som genom dessa nybyggnader skulle bliva för annat ändamål disponibel, får styrelsen i underdånighet erinra därom, att denna byggnad ursprungligen uppförts för lantbruksakademiens räkning och att den av denna disponerades ända till dess att centralanstalten upprättades. För lantbruksakademien skulle det givetvis vara en fördel, om den åter finge träda i besittning av denna byggnad. Akademien skulle då kunna dit förlägga sitt bibliotek och sina expeditionslokaler samt lämna sin sekreterare den tjänstebostad, som ursprungligen varit denne tjänsteman tillerkänd, men som akademien under de senaste årtiondena ej kunnat tillhandahålla honom. Av vilken betydelse detta skulle vara för akademien är lätt att inse. Akademiens trädgårdsavdelning och trädgårdsskola samt akademiens lantbruks- och fiskerimuseum, över vilka sekreteraren har att utöva tillsynen, äro nämligen förlagda till Experimentalfältet.

Den gamla institutionsbyggnadens användning.

En dylik anordning skulle emellertid vara till avgjord fördel även för centralanstalten. Akademiens sekreterare är på samma gång självskriven ledamot och sekreterare i centralanstaltens styrelse samt ordförande i den nämnd, som bildas av anstaltens avdelningsföreståndare och överassistenter och som enligt de för centralanstalten gällande stadgarna skall förbereda och avgiva yttrande i olika under styrelsens prövning kommande frågor. Han intar sålunda en sådan ställning till hela anstalten, såsom styrelsens närmaste representant på

platsen och verkställande ledamot i styrelsen, att det givetvis skulle vara en stor fördel, om han kunde vara bosatt vid Experimentalfältet och på nära håll följa de viktiga och betydelsefulla arbeten, som där utföras.

Likaså skulle en förflyttning av akademiens bibliotek till Experimentalfältet medföra påtagliga fördelar för centralanstalten. Redan nu anlitas biblioteket i främsta rummet av centralanstaltens tjänstemän, men på grund därav att biblioteket ligger inne i Stockholm, har detsamma ej kunnat bli av den betydelse för centralanstalten, som det skulle kunna bli, om det vore förlagt till Experimentalfältet. På grund därav har också dublettexemplar av en del litteratur, som finnes tillgänglig i akademiens bibliotek, måst anskaffas för de olika avdelningarnas bibliotek. Genom en överflyttning av akademiens bibliotek till Experimentalfältet skulle därför nyanskaffningen — fränsett nödigt handbibliotek — kunna högst betydligt inskränkas för de olika avdelningarna.

*Botaniska
avdelningens
lokalsbehov.*

Vad till sist beträffar byggnadsfrågan vid den botaniska avdelningen, så förfogar denna avdelning över en särskild år 1907 uppförd institutionsbyggnad. Det har emellertid visat sig, att det beräknade utrymmet redan från början var för knappt tilltaget med hänsyn till blivande utökningar av avdelningens verksamhet. I skrivelse den 13 mars 1918 har avdelningens föreståndare framhållit, att de nuvarande arbetslokalerna redan visat sig för trånga och att olägenheterna därav komme att bli allt större och större, allt efter som arbetskrafterna utökades. Dessa olägenheter hava också i mycket hög grad framträtt redan under sistlidna sommar, då genom anslag på 1919 års tilläggsstat två extra assistenter varit vid avdelningen anställda. Och ännu mera framträdande kunna dessa olägenheter beräknas komma att bli, sedan avdelningens arbetspersonal, såsom styrelsen i det föregående hemställt, blivit ytterligare utökad. Visserligen har styrelsen icke ansett sig oförändrat kunna tillstyrka föreståndarens krav på ökad personal, men har styrelsen dock hemställt om anvisande av medel för anställande av en laborator, och för denne måste naturligtvis arbetsplats kunna anvisas.

Avdelningens föreståndare har såsom sin uppfattning uttalat, att uppförandet av en alldeles ny byggnad för den botaniska avdelningen vore den lämpligaste lösningen av frågan, i vilket fall de nuvarande institutionslokalerna lämpligast skulle kunna omändras till bostäder för en del av avdelningens underordnade tjänstemän. Till stöd för denna sin uppfattning har avdelningsföreståndaren bl. a. anfört, att avdelningens arbetsprogram behöfde utvidgas, så att den botaniska avdelningen komme att bli en verklig växtpatologisk anstalt, med arbetet fördelat på en växtfysiologisk och en mykologisk underavdelning. Särskilt för den förra av dessa underavdelningar erfordrades ett ordentligt laboratorium, där även en del kemiska specialundersökningar kunde anordnas. Därutöver behöfde avdelningen ökat utrymme för att kunna möta de ständigt växande kraven på specialutredningar för de mångskiftande spörsmål, angående vilka förfrågningar ingå till avdelningen. Följande rum hava av föreståndaren ansetts erforderliga, nämligen 1 större rum för bibliotek, som tillika kunde vara mottagningsrum, 1 mindre arbetsrum för föreståndaren, 1 mindre arbetsrum för laboratorn i växtfysiologi, 1 större rum för kemiskt-fysiologiska undersökningar, 1 mindre arbetsrum för laboratorn i mykologi, 1 större rum för renodling av parasitsvampar och bakterier, som orsaka växtsjukdomar, 1 rum för mikroskopering och preparering,

avsett för assistenter, 1 större rum för museiföremål, 1 mindre rum för autoklav och termostater, 1 rum för grovarbeten, 1 mindre slöjdrum och 1 atelier med mörkrum.

Dessutom skulle behövas vissa källarlokalerna, t. ex. brandfritt rum för manuskript och dyrbara preparat m. m., mörkrum och frysrum o. s. v., varjämte hänsyn borde tagas till utvecklingsmöjligheterna för framtiden. Vindsutrymmet borde därför från början icke tagas i anspråk i någon större utsträckning. Vidare borde man beräkna minst två rum för den blivande växtinspektionen. Föreståndaren ifrågasatte också att reservera plats för ett par extra assistenter under sommarhalvåret o. s. v.

Styrelsen har emellertid efter prövning av de föreliggande omständigheterna kommit till den uppfattningen, att den botaniska avdelningens behov av ökat utrymme åtminstone för den närmaste framtiden kunde bli jämförelsevis väl tillgodosett genom en tillbyggnad av den nuvarande institutionsbyggnaden. Då denna uppfördes så nyligen som år 1907 efter anvisning av den dåvarande avdelningsföreståndaren, har styrelsen icke ansett sig nu kunna hemställa om byggnadens ersättande med en helt och hållet ny institutionsbyggnad.

Styrelsen har därför lämnat i uppdrag åt två av sina ledamöter att i samråd med avdelningsföreståndaren uppgöra plan för en tillbyggnad till den nuvarande botaniska institutionen. På grundval av den så uppgjorda planen har arkitekten i byggnadsstyrelsen professor C. Lindholm uppgjort skisser och approximativ kostnadsberäkning för denna tillbyggnad. Enligt denna plan som här befogas (bil.) skulle institutionen genom tillbyggnaden komma att tillföras ytterligare 5 rum samt plats i källarvåningen för fysiologiskt mörkrum, verkstad och upplagsrum.

Plan för tillbyggnad.

Kostnadsberäkningen slutar på ett belopp av 50,000 kronor.

Den ifrågavarande tillbyggnadsplanen förutsätter emellertid, att det bostadsutrymme i institutionsbyggnaden, som nu är upptaget för vaktmästarbostaden, skulle få disponeras till arbetslokaler för institutionen och att för vaktmästaren skulle uppföras en särskild bostad av två rum och kök med nödiga utrymmen i övrigt. Kostnaden för denna nya vaktmästarebostad är av professor Lindholm approximativt beräknad till 18,000 kronor.

Kostnadsberäkning

Den sammanlagda kostnaden för den botaniska institutionens utvidgande skulle således uppgå till ett belopp av 68,000 kronor.

Lägges detta belopp till den kostnad av 1,456,000 kronor, vartill uppförande av nya institutionsbyggnader för kemiska, bakteriologiska, husdjurs- och mejeriavdelningarna samt av ny försöksladugård beräknats komma att uppgå, skulle för centralanstaltens ny- och tillbyggnader erfordras ett anslag av 1,524,000 kronor.

Sammanfattning.

Med åberopande av vad här ovan framhållits får styrelsen för centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet i underdånighet hemställa, att Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen att

Hemställan.

dels godkänna det av styrelsen här ovan framlagda förslaget till stat för centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet, att tillämpas från och med år 1921;

*Bihang till riksdagens protokoll 1920. 1 saml. 125 häft. (Nr 150.) 7**

dels vid bifall härtill höja det till centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet på ordinarie stat uppförda anslaget, nu 163,450 kronor, med 96,800 kronor till 260,250 kronor;

dels på tilläggsstat för år 1920 till centralanstalten anvisa ett belopp av 99,890 kronor;

dels ock ej mindre för uppförande vid Experimentalfältet av nya institutionsbyggnader för centralanstaltens kemiska och bakteriologiska avdelningar och dess avdelning för husdjurskötsel och mejerihantering samt av en ny försöksladugård än även för tillbyggnad av den botaniska avdelningens institutionsbyggnad och uppförande av ny bostad för denna avdelnings vaktmästare på extra stat för år 1921 anvisa ett anslag av sammanlagt 1,524,000 kronor.

Stockholm den 7 november 1919.

Underdånigst
C. J. BECK-FRIIS.

Paul Hellström.